

B U L G A R I A N

BASIC COURSE

Volume IV

Lessons 32-39

September 1958

Revised July 1983

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

PREFACE

The Bulgarian Course, consisting of 136 lessons in 13 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series. The material was developed at the Defense Language Institute and approved for publication by the Institute's Curriculum Development Board.

The course is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension and speaking and Level 3 proficiency in reading and writing Bulgarian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs employing the audio-lingual methodology. Tapes accompany the texts.

TABLE OF CONTENTS.

	Page
1. Lessons 32-39	1-210
 Lesson 32	 1-26
Grammar Perception Drill	2
Cartoon Guide	7
Dialogue: At the Railroad Station	8
Grammar Analysis	10
Cardinal Numerals	10
Plural Form of Masculine Nouns after Numerals	14
Grammar Drill	15
Reading Text	19
Translation	20
Questions and Answers	21
Homework	24
Vocabulary	25
 Lesson 33	 27-48
Grammar Perception Drill	28
Cartoon Guide	33
Dialogue: On the Train	34
Grammar Analysis	36
Special Forms of the Cardinal Numerals for Masculine Gender	36
Plural after Numerals with the word <i>дужи</i> "men"	37
Grammar Drill	38
Reading Text	40
Translation	42
Questions and Answers	43
Homework	46
Vocabulary	47

Lesson 34 _____ 49-74

Grammar Perception Drill	50
Cartoon Guide	55
Dialogue: A Boat Ride	56
Grammar Analysis	58
Formation of the Perfective Aspect with Suffix H	58-60
Grammar Drill	61
Reading Text	65
Translation	66
Questions and Answers	68
Homework	71
Vocabulary	72

Lesson 35 _____ 75-100

Grammar Perception Drill	76
Cartoon Guide	81
Dialogue: At the Post Office	82
Grammar Analysis	84
Article for Cardinal Numerals	84
Plural after Numerals of Nouns ending in -ELL and -ИH	85
Masculine Nouns ending in Plural in A	86
Grammar Drill	87
Reading Text	90
Translation	92
Questions and Answers	93
Homework	97
Vocabulary	98

Lesson 36 _____ 101-128

Grammar Perception Drill	102
Cartoon Guide	107
Dialogue: Morning Toilet	108
Grammar Analysis	110
Reflexive Form of the Verb	110
Grammar Drill	114
Reading Text	120
Translation	122
Questions and Answers	123
Homework	126
Vocabulary	127

Lesson 37 _____ 129-156

Grammar Perception Drill	130
Cartoon Guide	135
Dialogue: An Automobile Accident	136
Grammar Analysis	138
Past Imperfect Tense	138
Grammar Drill	141
Reading Text	146
Translation	148
Questions and Answers	149
Homework	153
Vocabulary	154

Lesson 38 _____ 157-188

Grammar Perception Drill	158
Cartoon Guide	167
Dialogue: The Trial of Peter	168
Grammar Analysis	170
Short Forms of the Personal Pronouns, Dative Case	170
Grammar Drill	175
Reading Text	179
Translation	180
Questions and Answers	182
Homework	186
Vocabulary	187

Lesson 39 _____ 189-210

Grammar Perception Drill	190
Cartoon Guide	193
Dialogue: Travel Abroad	194
Grammar Analysis	196
Special Usage of the Past Imperfect Tense	196
Grammar Drill	197
Reading Text	201
Translation	203
Questions and Answers	205
Homework	208
Vocabulary	209

2. Grammar Index _____ 211-215

ТРИДЕСЕТЬ ВТОРИЙ УРОК

LESSON 32

ВСТЫПИТЕЛИИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Cardinal Numerals

II. Plural after Cardinal Numerals of Masculine Nouns

Ending in a Consonant

I. Cardinal Numerals

1.

одно, две, три, четыри, пет,
шест, седем, осем, девет,
десет

одно, две, три, четыри, пет,
шест, седем, осем, девет,
десет

2.

единайсет, дванайсет, тринайсет,
четирийсет, петнайсет, шест-
найсет, седемнайсет, осемнайсет,
деветнайсет, двайсет

единайсет, дванайсет,.....

3.

двайсет и одно, двайсет и две,
двайсет и три,..... и т.н.

двайсет и одно, двайсет и две,
и т.н.

трийсет и одно, и т.н.

четирийсет и одно, и т.н.

петдесет и одно, и т.н.

шайсет и одно, и т.н.

седемдесет и одно, и т.н.

и т.н.

4.

сто, сто и одно, сто и две,
сто и три,.....

сто, сто и одно, и т.н.

сто и единайсет,.....

сто и двайсет и одно,.....

сто и трийсет,.....

и т.н.

5.

двеста, двеста и одно,
двеста и две,

и т.н.

двеста и единайсет,

триста,

четыристотин,

и т.н.

6.

хилляда, хилляда и одно,
хилляда и единайсет,
хилляда двайсет и одно,
хилляда сто двайсет и одно, ...

и т.н.

и т.н.

7.

две хилляди, две хилляди и одно,
и т.н.

три хилляди,

десет хилляди,

сто хилляди,

един миллион

един миллиард

8.

На масата има едно писмо.
На масата има две писма.

три
четири

Колко писма има на масата?

На масата има едно писмо.
две писма
три

Колко кепета има на закачалката?
Колко списания има на масата?
шишета
шишеница

Колко огледала има в стаята?
Колко чекмеджета има тази маса?
Колко деца имат г-н и г-ха.....?
Колко кафенета има на този площад?
Колко кина има на тази улица?
Колко ножчета за бърснене имате?
Колко летни сака имаш ти?

и т.н.

9.

На масата има една книга.
На масата има две книги.
три

Колко книги има на масата?

На масата има една книга.
две книги
три

гуми
хинки
възлици, лъжки, кърпички
ябълки, круши

Колко маси има в стаята?

печки
закачалки

Колко карти има на стените?
картички

Колко черкви има в това село?

и т.н.

II. Plural after Cardinal Numerals of Masculine Nouns Ending
in a Consonant

1.

На масата има един молив.
На масата има два молива.
три
десет

Колко молива има на масата?

вестник, роман, учебник,
билет, документ,.....

На масата има един молив.
два молива

и т.н.

2.

На масата има моливи.
Колко молива има на масата?
На масата има няколко молива.

Какво има на масата?
Колко молива има на масата?

учебник, роман, вестник,
билет, документ,.....

На масата има моливи.
На масата има няколко молива.

3.

На масата има моливи.

На масата има вестници.
романи
учебници
моливи

В тяхната къща има телефони.
Ние имаме грамофони.
В стаята има столове.
В буфета има ножове.

и т.н.

Колко молива има на масата?

Друг ученик: На масата има
няколко молива.

и т. н.

4.

Има ли много моливи на масата?
учебници
романи
вестници
столове в стаята?
ножове в буфета?
влакове до София?
мостове на реката?
магазими на улицата?
надписи на стените?
стадиони в София?

Не, на масата има само един молив.
два
три
няколко

5.

На масата има двайсет и един
молива.
На масата има двайсет и един
молив.

Колко молива има на масата?
вестник, билет,

На масата има двайсет и един
молива/молив/.
На масата има трийсет и един
молива/молив/.

и т.н.

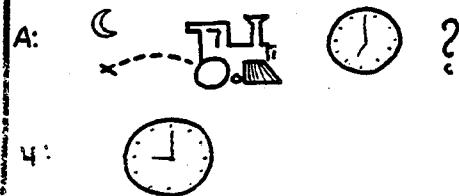
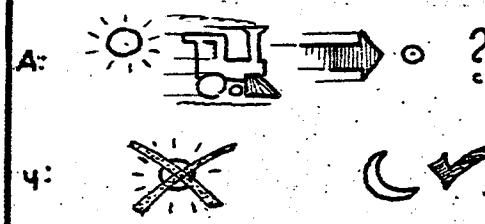
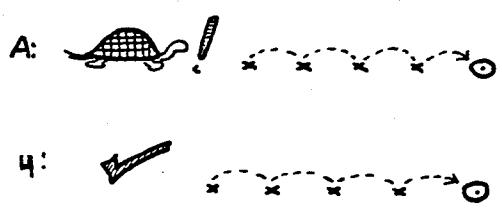
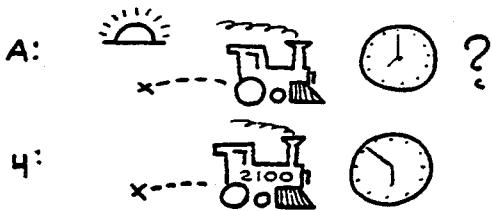
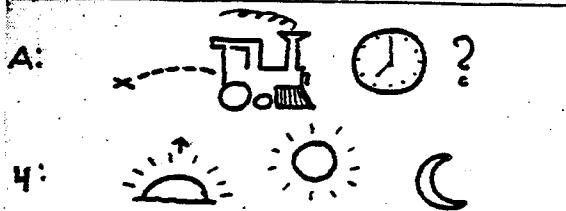
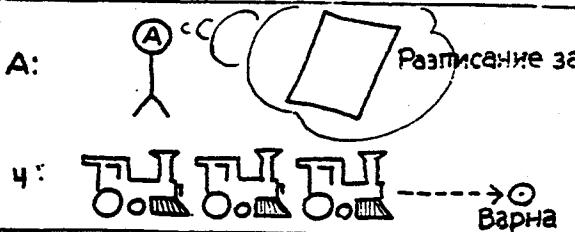
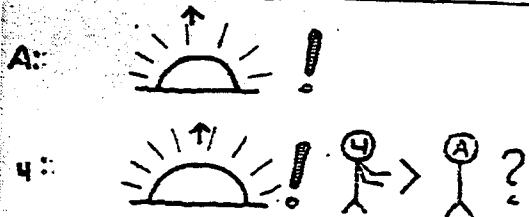
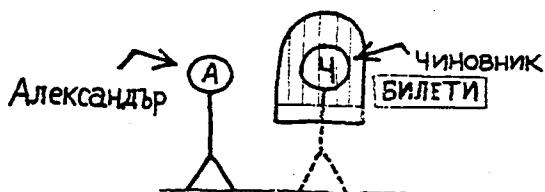
На масата има двайсет и една
книги/книга/.
На масата има двайсет и едно
списание/списание/.

Колко книги има на масата?
Колко списания има на масата?
Колко стапи има в училището?
Колко струва този костюм?
Колко ножа има в буфета?
вишици
лъжици

На масата има двайсет и една
книги/книга/.
На масата има двайсет и едно
списание/списание/.
В училището има сто трийсет
и една стапа/стая/.
Този костюм струва хиляда двеста
петдесет и един лева/лев/.

и т.н.

LESSON 32

A: → ?

Ч: 11 ч. + 15 м.

A: ← ? →

Ч: 536 к.

A: = ? \$

Ч: ВТОРОК! БИЛЕТ

Ч: 169 л.

A: ← → ? \$?

Ч: 212 л. # БИЛЕТ ?

A: БИЛЕТ !

Ч: 152 л. →

УРОК 32 - РАЗГОВОР

НА ГАРАТА

Александър
Служителят на гишето за билети

- 5 - Добрб єтро!
 - Добрб єтро! Каквб обичате?

 - Искам да знаа разписанието на влаковете за Варна.
 - За Варна пътуват няколко влака на ден.

 - По кое време тръгват?
 - Сутрин, ббед и вечер.

10 - Кога тръгва сутрешният влак?
 - Влак 2100 тръгва в шест часа и петдесет и две минути.

 - Кога пристига във Варна?
 - В шестнайсет часа и четирийсет и една минута.

15 - О, мнобго е бавен. Изглежда, че е пътнически.
 - Да, пътнически е.

 - Обедният влак бърз ли е?
 - Не. Само вечерният е бърз.

 - В колко часа заминава той?
 - Точно в двайсет и един часа.

20 - Колко часа трае пътуването?
 - Осем часа и петнайсет минути.

 - Каквб е разстоянието до Варна?
 - Около петстотин километра.

25 - Колко струва един билет втобра класа?
 - 12 лева.

 - А отиване и връщане?
 - 21 лева. Колко билета искате?

 - Четири билета втобра класа. Ето Ви сто лева.
 - Заповядайте 16 лева остатък.

5. Каквб обичате? lit. What do you like? 20. Колко часа трае пътуването? lit. How many hours does the travel last? 24. един as a contrast to two or more. 27. Колко билета искате? lit. How many tickets do you want? In Bulgarian the expression is polite.

AT THE RAILROAD STATION

Alexander

The clerk at the ticket window

- 5 - Good morning!
 - Good morning! What can I do for you?

 - I'd like to know the train schedule to Varna.
 - Several trains travel to Varna daily.

 - At what time do they leave?
 - In the morning, at noon, and in the evening.

10 - When does the morning train leave?
 - Train 2100 leaves at 6.52 hrs.

 - When does it arrive in Varna?
 - At 16.41 hrs.

 - Oh, it's too slow. It seems that it's a local train.
15 - Yes, it's a local train.

 - Is the noon train an express train?
 - It isn't. Only the evening train is express.

 - At what time does it leave?
 - At 2100 hrs. exactly.

20 - How many hours does the trip take?
 - Eight hours and 15 minutes.

 - What is the distance to Varna?
 - About 500 kilometers.

 - How much does a second-class ticket cost?
25 - It costs 12 leva.

 - And a round trip?
 - 21 leva. How many tickets would you like?

 - Four second-class tickets. Here is a hundred leva.
 - Here is 16 leva, change.

I. CARDINAL NUMERALS

1. The cardinal numerals are as follows:

Standard Pronunciation

0	- нула	
1	- едін (masc.)	
	една́ (fem.)	
	еди́н (neut.)	
2	- два (masc.)	
	две (fem.& neut.)	
3	- три	
4	- чéтири	
5	- пет	
6	- шест	
7	- сéдем	
8	- бсем	
9	- дéвят	
10	- дéсет	
11	- единáдесет	единáйсет
12	- дванáдесет	дванáйсет
13	- тринáдесет	тринáйсет
14	- четириинáдесет	четириинáйсет
15	- петнáдесет	петнáйсет
16	- шестнáдесет	шестнáйсет
17	- седемнáдесет	седемнáйсет
18	- осемнáдесет	осемнáйсет

19 - деветнáдесет	деветнáйсет
20 - двáдесет	двáйсет
21 - двáдесет и*еди́н двáдесет и една́ двáдесет и единб	двáйсет и един двáйсет и една двáйсет и единб
22 - двáдесет и два двáдесет и две	двáйсет и два двáйсет и две
23 - двáдесет и три	двáйсет и три
24 - двáдесет и четы́ри	двайсет и четы́ри
25 - двáдесет и пет	двáйсет и пет
26 - двáдесет и шест	двáйсет и шест
27 - двáдесет и сéдем	двáйсет и сéдем
28 - двáдесет и бсем	двайсет и бсем
29 - двáдесет и дéвят	двáйсет и дéвят
30 - три́десет	три́йсет
31 - три́десет и един три́десет и една́ три́десет и единб	три́йсет и един три́йсет и една три́йсет и единб
32 - три́десет и два три́десет и две	три́йсет и два три́йсет и две
40 - четыри́десет	четыри́йсет
50 - петдесéт	петдесéт
60 - шестдесéт	шeйсéт
70 - седемдесéт	седемдесéт
80 - осемдесéт	осемдесéт
90 - деветдесéт	деведесéт

* The conjunction и is usually used to connect the last two numerals from twenty up.

- 100 - сто
- 101 - сто и едін, една́,
еди́нъ
- 120 - стб и двáдесет
- 121 - сто двáдесет и едін ,
една́, едно
- 130 - сто и трíдесет
- 200 - двéста
- 300 - трíста
- 400 - чéти́ристотин
- 500 - пéтстотин
- 600 - шéстстотин
- 700 - сéдемстотин
- 800 - бсемстотин
- 900 - дéвятстотин
- 1000 - хилáда
- 1001 - хилáда и едін ,
една́, единъ
- 1100 - хилáда и сто
- 1101 - хилáда сто и едін ,
една́, единъ
- 1121 - хилáда сто двáдесет
единъ, една́, единъ
- 2000 - две хилáди
- сто и двáйсет
- сто двáйсет и едін
една́, единъ
- сто и трíйсет

LESSON 32

- 10,000 - десет хиљади
100,000 - сто хиљади
1,000,000 - један милион
2,000,000 - два милиона
1,000,000,000 - један милијард
2,000,000,000 - два милијарда

2. a. Едик, једна, једно changes in gender with the noun it modifies or to which it refers.

Examples:

једик ученик	one student	једик стол	one chair
једна жена	one woman	једна маса	one table
једно дете	one child	једно копче	one button

b. The plural of једик, једна, једно for all three genders is једни. It means some and it is often used reciprocally with други "others".

Examples:

Једни пејат, други слушат.

Some sing, others listen.

3. Два changes in gender. Два is masculine, две is common form for feminine and neuter.

Examples:

два човéка	two men	два мблива	two chairs
две жени	two women	две книгы	two books
две децá	two children	две писмá	two letters

II. PLURAL FORM OF MASCULINE NOUNS ENDING IN A CONSONANT AFTER CARDINAL NUMERALS

1. Masculine nouns ending in a consonant (other than those ending in тeл ap, and и) end in the plural in a when used after cardinal numerals.

Examples:

два човéка	two men	два стбла	two chairs
два войни́ца	two soldiers	два мблива	two pencils
два офицéра	two officers	два урбка	two lessons

2. Masculine nouns referring to persons and ending in тeл and ap and all masculine nouns ending in и have in the plural after numerals the ending я.

Examples:

учите́л	a teacher	дéсет учите́ля	ten teachers
неприятел	an enemy	дванáйтет	twelve enemies
бой	a battle	неприятéля	

пет ббя

five battles

3. The special plural form of the masculine nouns ending in a consonant (par. 1 & 2 above) is also used after the adverbs кóлько "how many" and нáколко "a few", "some", "several".

Examples:

Кóлько човéка имате?

How many men do you have?

Кóлько стбла има в стáята?

How many chairs are there in the room?

Кóлько игрí загубиха те?

How many games did they lose?

Te са тук от нáколко часа.

They have been here for several hours.

Ние пленíхме нáколко човéка.

We captured several men.

Дáдох му нáколко стбла.

I gave him a few chairs.

Lesson 32

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Cardinal Numerals

II. Plural after Cardinal Numerals of Masculine Nouns

Ending in a Consonant

1.

Ученик:

одно, две, три, четыри, пет,
шест, седем, осем, девет,
десет

Друг ученик:

единайсет, дванайсет, тринайсет,
четиринайсет, петнайсет,.... и т.н.

Трети ученик:

двайсет и одно, двайсет и две,
двайсет и три,

и т.н.

2.

одно.... две.... три.... четыри....

одно, две,...три, четыри....пет,
шест....

одно, две, три....четири, пет,
шест....

и т.н.

3.

127; 274; 1333; 2, 489; 3, 515;
10,799; 56,212; 666,999; 70; 17;
1,384,877; 2,000,000; 1,375,492;
1,245,972,357; 2,000,000,000

сто двайсет и седем; двеста седемдесет и четири;

и т.н.

4.

Колко учебника има на масата?

На масата има един учебник.
На масата има два учебника.

Колко книги има на масата?

На масата има една книга.
На масата има две книги.

Колко списания има на масата?

На масата има едно списание.
На масата има две списания.

Колко гуми има на масата?

молива
линици
вестника
никета
тетрадки

Колко маси има в стаята?

врати

Колко стола има до тази маса?

и т.н.

Колко картини има на стената?

карти
надписи

Колко кепета има на закачалката?

сака

нашки

Колко летни костюма имате Вие?

сака
ръзи

Колко билета купихте вчера?

ябълки
списания

Колко моста има до селото?

Колко хини има на Витона?

и т.н.

Lesson 32

5.

На масата има учебници.

Колко учебника има на масата?

Друг ученик:

На масата има един учебник.

два
пет
десет
няколко
двайсет и един
и т.н.

На масата има ножове.

романи
плючи
вестници
вълници
цигари

За Варна пътуват много влакове.

В магазина има телефони.

На улицата има много магазини.

В гостната стая има столове.

маси

Тя има да държи изпити.

Обущарят поправи токовете вчера.

Тя изпра блузите тази сутрин.

Аз занесох костюмите на химическо
читане преди няколко дена.

Те ще купят сапун.

В чекмеджето има буркани.

Той има много къщи.

На стените има много надписи.

и т.н.

6.

Има ли много вестници в къщи?

списания
ябълки

Не, в къщи има само един вестник.

два
три
няколко

Има ли много столове в стаята?

Има ли много магазини на площада?

кина
кафенета

Има ли много заводи в София?

гари
стадиони

7.

Какво е разстоянието от София
до Варна?

Разстоянието от София до Варна
е петстотин трийсет и шест
километра.

.....от Сан Франциско до Ню-Йорк?
от тук до Сан Франциско?
Вашингтон?
Лос Анжелос ?

Колко е часът?

Кога ставате? Кога си лягате?

Кога почва училището сутрин? ... следобед?

Кога свършва училището сутрин? ... следобед?

До кога учите вечер?

Колко часа учите на ден?

Колко филма дават в това кино?

Колко време трае курсът?

От кога сте тук?

От колко месеца сте тук?

седмици

дена

Колко пари имате?

Колко месеца има в една година?

седмици

дни

Колко дни има в един месец?

в една седмица?

Колко минути има в един час?

в два часа?

три

пет

десет

Колко цигари пушите на ден?

Колко яйца ядете на ден?

Колко струва една риза?връзка?

един костюм? ...шапка?

едно кило ябълки?

телешко?

една къща?

една пчела?

и т.н.

Семейство Георгиеви живеят в София. Всяко лято те отиват на курорт във Варна. Тази година Александър, най-големият им син, заминава по-рано със сестра си Елена и братята си Емануил и Атанас. Той отива на гарата. Иска да направи справки за разписанието на влаковете и да купи билети. Отива при служителя на гимето за билети.

Служителят му казва, че за Варна пътуват няколко влака на ден. Влаковете тръгват сутрин, обед и вечер. Сутрешният влак /2100/ тръгва в пет часа и петдесет и две минути. Той пристига във Варна в шестнайсет часа и четиридесет и една минута. Този влак е бавен. Той е пътнически. Александър не иска те да пътуват с него.

И обедният влак е бавен. Само вечерният е бърз. Този влак заминава точно в двайсет и един часа. Пътуването трае осемнайсет часа и петнайсет минути. Разстоянието до Варна е около петстотин километра. Александър мисли, че ще бъде по-добре да пътуват с вечерния влак. Те ще могат да спят през нощта и няма да бъдат уморени на другия ден.

Един билет втора класа до Варна струва 12 лева. Отиване и връщане струва 21 лева. Александър купува четири билета втора класа. Той дава на чиновника сто лева. След като чиновникът му връща 16 лева, той си отива.

1. A few days ago we bought several silk shirts. Some were white, the others - light blue. The white silk shirts were more expensive than the light blue ones. The light blue shirts are nicer than you think.
2. Did you sell the brown summer suit? Yes, I did.
3. Does he have a beige winter suit? No, he doesn't. However he has a light green one. He bought it last month. He has been wearing it every day since then.
4. He was at the store*at the corner**this morning. The salesman showed him different jackets, shirts and ties. He liked a dark gray jacket very much. The dark grey jacket was very fashionable. It was suitable for cool, fall weather. After he tried it on, he bought it. He paid seven hundred leva for it.
5. The sick soldiers are sleeping in the large rooms. Their light brown uniforms are on the clothes rack. Their shoes are by the windows. One of the soldiers isn't sleeping. He is talking to the physician.
6. Where did your brother work last month? He worked at a small sugar factory last month. But now he isn't working there. He is working at the large Tractor Plant. He has to work there on Saturdays and on Sundays***He thinks that he won't stay there very long.
7. Is he sick? No, he isn't sick but his wife is. She has been sick for two weeks now. What about the children? They stay with****their grandma and grandpa in the country.
8. They'll buy the little house in the square. I don't think they'll go wrong.
9. It is evident that she has good taste.
10. They went to church this morning but they are not at church now.
11. He always has a lot of luck.
12. Are you off next Saturday? Yes, I am. Are we going on a trip again? If you want to. Of course I want to. We're going to have a wonderful time. What are we going to take for food this time? We usually take pork chops and beans, but let's take yellow cheese and some dry salami this time.

* в магазина

** на ъгъла

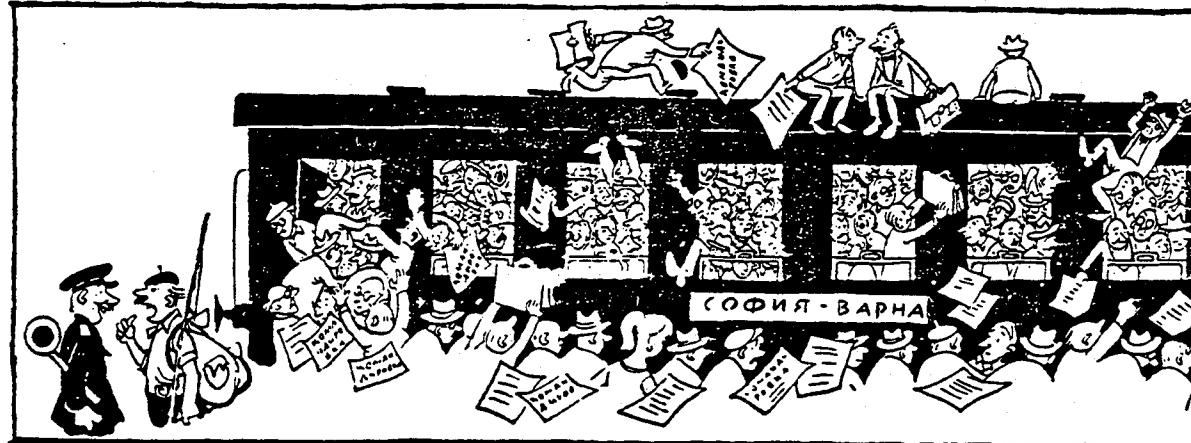
*** всяка събота и неделя **** Те са при

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде живеят Георгиеви?
Те живеят в София.
2. Какво правят те всяко лято?
Всяко лято те отиват на курорт във Варна.
3. Как се казва най-големият им син?
Той се казва Александър.
4. С кого заминава Александър за Варна?
Той заминава със сестра си Елена и братята си Емануил и Атанас.
5. Къде отива Александър?
Александър отива на гара София.
6. Защо отива Александър на гарата?
Защото иска да направи справка за разписанието на влаковете.
7. За какво друго отива той на гарата?
Той отива там, за да купи билети.
8. При кого отива той на гарата?
Той отива при служителя на гишето за билети.
9. Защо отива Александър при служителя на гишето за билети?
Той отива при него, за да го пита за разписанието на влаковете.
10. Какво му казва служителят?
Той му казва, че за Варна пътуват няколко влака на ден.
11. Кога тръгват влаковете?
Те тръгват сутрин, обед и вечер.
12. Кой е номерът на сутрешния влак?
Номерът на сутрешния влак е 2100.
13. Кога тръгва сутрешният влак?
Сутрешният влак тръгва в шест часа и петдесет и две минути.

14. Късно ли тръгва сутрешният влак?
Не. Сутрешният влак тръгва рано.
15. Кога пристига във Варна сутрешният влак?
Той пристига в шестнайсет часа и четиридесет и една минута.
16. По обед ли пристига във Варна сутрешният влак?
Не. Сутрешният влак пристига следобед.
17. Бърз ли е сутрешният влак?
Не. Той е бавен.
18. Как се наричат бавните влакове в България?
Те се наричат пътнически.
19. Защо не иска Александър да пътуват с пътническия влак?
Той не иска да пътуват с него, защото е бавен.
20. Какъв е обедният влак?
И той е пътнически.
21. Кой влак е бърз?
Вечерният влак е бърз.
22. Кога заминава този влак?
Той заминава точно в двайсет и един часа.
23. Колко часа трае пътуването с вечерния влак?
Пътуването с вечерния влак трае осем часа.
и петнайсет минути.
24. Какво е разстоянието от София до Варна?
Разстоянието от София до Варна е около петстотин километра.
25. С кой влак мисли Александър, че ще бъде по-добре да пътуват?
Той мисли, че ще бъде по-добре да пътуват с вечерния влак.
26. Защо мисли Александър, че ще бъде по-добре да пътуват с вечерния влак?
Той мисли така, защото те ще могат да спят през нощта и няма да бъдат уморени на другия ден.

27. Колко струва един билет втора класа до Варна?
Той струва 12 лева.
28. Колко струва един билет отиване и връщане.
Той струва 21 лева.
29. Колко билета купува Александър?
Той купува четири билета.
30. Защо купува той четири билета?
Защото ще пътува със сестра си и двамата си братя.
31. Колко пари дава той на служителя?
Той му дава сто лева.
32. Колко левами връща служителят?
Той му връща 16 лева.
33. Какво прави Александър след това?
Той си отива в къщи.
34. Защо си отива той в къщи?
Той си отива в къщи, за да се пригответи за пътуването.

— Увеселителен ли е влакът?
— Да бе, отиват в командировка!

увеселителен, лна, о, и tourist, excursion
отивам в командировка to go on TDY with per diem

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Write out in Bulgarian the following numbers:

9; 19; 2; 1,000; 8; 18; 80; 1,107;
2,217; 26; 10,279; 144,314; 1,457,616;
2,717,870;

Part II Translate into Bulgarian:

1. What time is it now? It is ten o'clock and fifty-two minutes. When did you get back home? I got back at ten o'clock. The others returned home at ten thirty-five. Are you going to the station tomorrow? Yes, I am. I'll be there at one or two o'clock.
2. What is the distance from here to Washington? 4,222 kilometers.
3. How many months have you been living here? I've been living here for one month. My friend has been living here for two months and the others have been living here for several months.
4. How long do the courses at the Army Language School last? Some last one year, others - eighteen months.
5. How much does this suit cost? It costs one thousand three hundred and ninety-two leva and fifty-two stotinki.
6. Are there many soldiers in the room? There are only seven soldiers there.

Part III Translate and answer in Bulgarian:

1. How many minutes are there in an hour?...in two hours?...in four hours?
2. How many days are there in one year?...in two years?...in ten years?
3. What is the distance in kilometers from here to Sofia?

Part IV Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to lesson 32.
2. Count from one to three hundred.
3. Record Part III of this assignment.

Lesson 32

РЕЧНИК

бáвен, бáвна, о, и
 бáвен влак
 бърз, а, о, и
 бърз влак
 Вáрна
 вéчéрен, вéчéрна, о, и
 врýщам
 вýрна, е, ах
 врýщане п.
 отýване и врýщане
 гáра f.
 на гáрата
 гишé п. pl. гишéта
 гишé за билéти
 двéста
 за
 заминáвам
 замíна, е, ах
 знáя, е, знайх
 изглéжда, че
 киломéтър п. pl. -мéтри
 клáса f.
 втóбра клáса
 лáто п. pl. летá
 нош f.
 през ноштá
 нúла

о! interj.
 обýчам
 каквó обýчате?
 остáтък
 отýвам си
 отýда си, е, ох
 отýване п.
 отýване и врýщане
 петдесéт
 петнáйсет
 пéтстотин
 през prep.
 през ноштá
 пристýгам
 пристýгна, е, ах
 пéтнически, а, о, и
 пéтнически влак

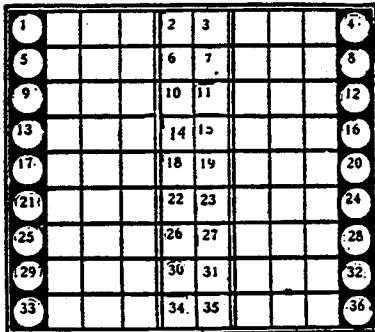
slow
 local train
 fast
 fast train
 Varna, a Bulgarian port on the
 evening /Black Sea
 to return, to give back
 return
 round trip
 railroad station
 at the station; to the station
 (booking office) window
 ticket window
 two hundred
 to
 to leave, to depart
 to know
 it seems that....
 kilometer
 class
 second-class
 summer
 night
 during the night
 zero

oh!
 to like; to love; to be fond of
 what can I do for you?
 change
 to go home, to go away
 going; a trip to,
 round trip
 fifty
 fifteen
 five hundred
 during
 during the night
 to arrive
 passenger
 passenger train

LESSON 32

пътувам във втора класа	to travel second-class
пътуване н.	travel; trip; journey
разписáние н.	schedule
разписáние на влáковете за Вárна	train schedule to Varna
разстоя́ние н.	distance
слúжител	clerk, employee, public servant
спráвка f.	reference
правя спráвка	to inquire
сúтрешен, сúтрешна, о, и	morning
тráя, е, трайх	to last
ко́лько чáса трае пътуването?	how many hours does the trip forty / take?
четиридесет	
чиновник м.	clerk, employee
шейсéт	sixty

И Г Р О С Л О В И Ц А

Водоравно: 1—3. Американски щат. 2—4. Ударен музикален инструмент. 5—7. Поема от Вергилий. 6—8. Действуващо лице от опера на Сен Санс. 9—11. Държава в Америка. 10—12. Прочут английски естествоизпитател (1809—1882). 13—15. Южноамериканско млекопитаещо от рода на ламата. 14—16. Съединение на въглерод с метал. 17—19. Столицата на Филипините. 18—20. Плитководен залив. 21—23. Столица на съветска република. 22—24. Река в Сибир (1170 км). 25—27. Хладно оръжение (мн. ч.). 26—28. Блатна птица (мн. ч.). 29—31. Опера от Вебер. 30—32. Действуващо лице от опера на Чайковски. 33—35. Скитнически племена. 34—36. Двойно наелектризиирани молекули.

Отвесно: 1—33. Сборник разкази от Бокачио. 4—36. Южни плодове.

ТРИДЕСЕТЬ И ТРЕТИЙ УРОК

LESSON 33

ВСТЫДИТЕЛЬНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Special Forms of the Cardinal Numerals for
Masculine Gender

II. Plural after Numerals with ДУШИ "men"

I. Special Forms of the Cardinal Numerals for Masculine Gender
1.

един студент
два студента, двама студенти

един студент
един играч
един войник
един сержант
един чиновник
един продавач
един редник
един келинер
един помощник
един клиент
един ученик
един офицер
един полковник
един подполковник
един братовчед
един началик
един ефрейтор
един лейтенант
един майор
един курсист
един капитан

два студента, двама студенти
два играча, двама играчи
два войника, двама войници

И Т.Н.

Lesson 33

2.

един учител
два учителя, двама учители

един учител
един приятел
един лекар
един другар
един неприятел
един обущар
един център нападател

два учителя, двама учители
два приятеля, двама приятели
два лекаря, двама лекари

и т.н.

3.

един студент
три студента, трима студенти

един студент
един учител
един войник
един приятел
един неприятел
един чиновник
един играч

и т.н.

три студента, трима студенти
три учителя, трима учители
три войника, трима войници

и т.н.

4.

един студент
четири студента, четирима студенти

един студент

четири студента, четирима
студенти

един учител
един клиент
един чиновник
един лекар
един приятел
един обущар
един помощник
един продавач

и т.н.

и т.н.

Lesson 33

5.

един студент
пет студента, петима студенти

един студент
един учител
един чиновник
един другар
един клиент
един обувкар
и т.н.

пет студента, петима студенти
пет учителя, петима учители

и т.н.

6.

един студент
шест студента, шестима студенти

един студент
един играч
един учител
един началник
един лекар
един войник
и т.н.

шест студента, шестима студенти
шест играча, шестима играчи

и т.н.

7.

един лекар
един играч
един войник
един чиновник
един келнер
един обувкар
един неприятел
един редник
и т.н.

три лекаря, трима лекари
пет играча, петима играчи
два войника, двама войници
четири...
шест....

и т.н.

8.

В Българския отдея има
двойсет и два ученика.
В Българския отдея има двойсет
и двама ученици.

Lesson 33

Колко ученика има в Българския
отдел?

Колко ученика има в Българския
отдел?

Колко ученика има в Германския
отдел?

Колко курсиста има във Френския
отдел?

Колко студента има в Руския
отдел?

Колко учителя има в Руския отдел?

Колко офицера има във Военното
училище за езици?

Колко чиновника работят на
гарата?

Колко курсиста има във Военното
училище за езици?
и т.н.

В Българския отдел има двайсет
и два ученика.

В Българския отдел има двайсет
и двама ученици.

В Германския отдел има петдесет
и три ученика. /трима ученици/.

...../32/

...../393/

...../142/

...../263/

...../123/

...../1,982/

II. Plural after Numerals with души "men"

1.

В стаята има седем ученика.

В стаята има седем души ученици.

Колко ученика има в стаята?

Колко души ученици има в
Българския отдел?

Колко души войници има в
тази казарма?

Колко души студенти има в
Италианския отдел?

Колко души офицери има в
Германския отдел?

Колко души войници пленихте?

Колко души чиновници работят
в Тракторния завод?

Колко души помощници има
началникът на училището?

Колко келнера има в този
ресторант?

В стаята има седем ученика.

В стаята има седем души ученици.

В Българския отдел има петнайсет
ученика.

В Българския отдел има петнайсет
души ученици.

..... 459

..... 20

..... 12

..... 208

..... 98

..... 9

..... 11

и т.н.

Lesson 33

2.

В стаята има седем души.

- Колко души има в стаята?
Колко души има в Българския
отдел?
Колко души има в Германския
отдел?
Колко души има в Руския отдел?
Колко души има в Италианския
отдел?
Колко души има във Френския
отдел?
Колко души работят в Захарната
фабрика?

и т.н.

3.

В стаята има двама души ученици.

- Колко души ученици има в стаята?
Колко души американци учат
български език?

- Колко души сержанти плениха те?
Колко души студенти отидоха на
експкурзия миналата неделя?
Колко души българи са учители
в Българския отдел?

и т.н.

В стаята има седем души.
В Българския отдел има двайсет
и пет души.

	108
	250
	19
	47
	999

В стаята има двама души ученици.

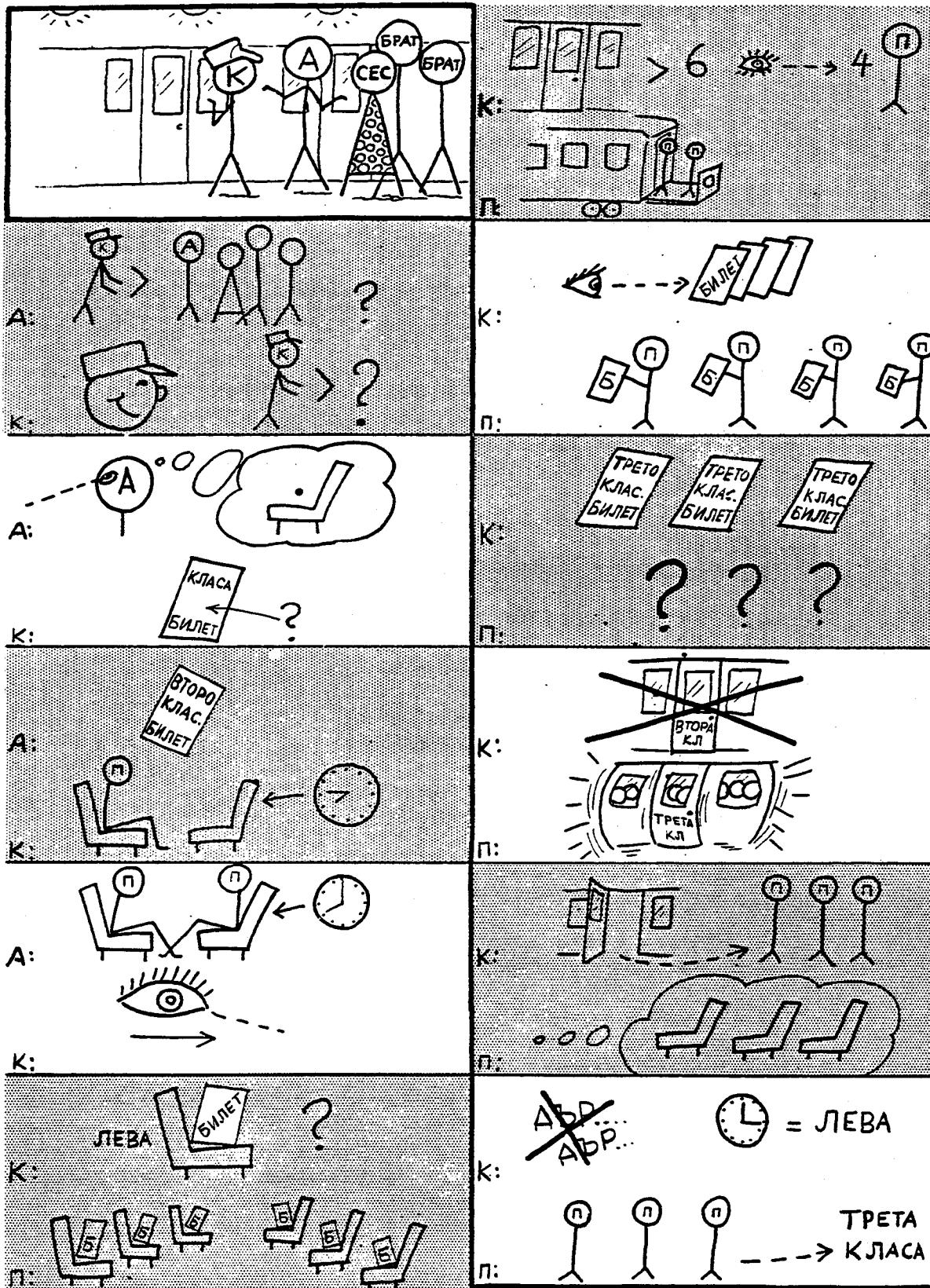
Трима души американци учат
български език.
Те плениха петима души сержанти.
Четирима души студенти отидоха
на екскурзия миналата неделя.
Шестима души българи са учители
в Българския отдел.

4.

- Колко лекаря има в това село?
Колко души играчи има в отбора?
Колко души бяхте на Черни връх?
Колко чиновника работят в Народната
банка?
С колко войника се върнахте, другаре
лейтенант?

и т.н.

LESSON 33

УРОК 33 - РАЗГОВОР

ВЪВ ВЛАКА

Александър, кбъто не може да намери места за събе си,
брата си и сестра си.

Кондукторът

- 5 - Извинете, можете ли да ни помогнете?
 - С удоволствие. Какво обичате?
 - Не можем да си намерим места.
 - Какви билети имате?
 - Втора класа.
 10 - Но във второкласните купета имаше само няколко пътника преди малко.
 - Да, но сега са пълни.
 - Едате да видим, дали всички места са заети?
 /Те влизаат в един второкласен вагон и се спират пред първото купе. Там има четири думи пътници./
 15 - Кондукторът: /Към пътниците/ Колко места са заети, моля?
 - Един пътник: Всички места.
 - Купето е за шестима, а тук виждам само четирима пътници.
 20 - Двама пътници са на перона.
 - Покажете ми билетите си, моля!
 - Пътниците: Ето, заповядайте!
 - Вие тримата имате третокласни билети.
 25 - Какво от това?
 - Не може да пътувате във втора класа.
 - Но в третокласните купета има много хора.
 - Това не ме интересува. Трябва да напуснете купето!
 - Намерете ни места тогава!
 30 - Не говорете много! Ако не напуснете купето, ще Ви глобя.
 - Добре. Стигаме в трета класа.

10. имаше (imperf. tense) there was, there were; места lit. places here; seats 13. едате да видим lit. come to see 24. вие тримата lit. you the three 26. може lit. it is allowed 28. това не ме интересува lit. this doesn't interest me 30. не говорете много! lit. not talk much! 32. Трета "the third". Notice the omission of the article in Bulgarian.

ON THE TRAIN

Alexander who cannot find seats for himself, his brothers, and his sister.

The conductor

- 5 - Excuse me, can you help us?
 - With pleasure. What can I do for you?

 - We can't find any seats for ourselves?
 - What kind of tickets do you have?

 - Second class.
10 - But there were only a few passengers in the second class compartments a little while ago.

 - Yes, but they are full now.
 - Lets go and see whether all seats are occupied.

15 /They enter a second class car and stop in front of the first compartment. There are four passengers there./

 - Conductor: /To the passengers/ How many seats are occupied, please?
 - A passenger: All seats.

 - The compartment is for six, and I see only four passengers here.
20 - Two passengers are on the platform.

 - Show me your tickets, please?
 - The passengers: Here they are.

 - The three of you have third class tickets.
25 - What of it?

 - You are not allowed to travel in second class.
 - But there are many people in the third class compartments.

 - I don't care. You have to leave the compartment.
 - Find some seats for us then.

30 - Don't talk so much! If you don't leave the compartment, I'll fine you.
 - O.K. We are going to the third class.

ГРАМАТИКА

I. SPECIAL FORMS OF THE CARDINAL NUMERALS FOR MASCULINE GENDER

The numerals 2 to 6 have special forms when they are used with personal masculine nouns. These forms are:

- 2 - двáма /или двойца/
- 3 - трíма /или тройца/
- 4 - четырíма /или четвóрица/
- 5 - петíма
- 6 - шестíма

also

- 22 - двáдесет и двáма
- 23 - двáдесет и трíма
- 24 - двáдесет и четырíма
- 25 - двáдесет и петíма
- 26 - двáдесет и шестíма
- 32 - тридесет и двáма
etc.
- 102 - сто и двáма
etc.

These special forms are used with the ordinary plural of the masculine nouns. Examples:

двáма американцы	two Americans	петíма войнíци	five soldiers
трíма учíтели	three teachers	шестíма другáри	six friends
четырíма учени́ци	four students		
двáдесет и двáма бýлгари	22 Bulgarians		
сто и трíма гермáнци	103 Germans		

II. PLURAL AFTER NUMERALS WITH THE WORD ДУШИ "MEN"

1. Besides the endings А or Я after numerals (See L.22 Grammar I), the ordinary plural of the personal masculine nouns is used, when the word дúши "people" "men" follows the numeral. In this case дúши is not translated into English.

сéдем дúши учíтели	seven teachers
сто и бсем дúши войníци	108 soldiers
двéста и петдéсет дúши плéнници	250 PW's

2. If the word дúши is used alone with a numeral, it has to be translated.

Examples:

сéдем дúши	seven men (people)
сто и бсем дúши	108 men
двéсте и петдесéт дúши	250 men

3. Sometimes even the special numerals двáма, трýма, четýрима, петýмá and шестýмá are used with дúши which again is not translated.

Examples:

двáма дúши ученици	two students
трýма дúши америкáнци	three Americans
петýмá дúши гермáнци	five Germans

* Used with that meaning in plural only.
The singular душá means "soul", plural душí means "souls"
(Notice the accent!)

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Special Forms of the Cardinal Numerals for
Masculine Gender
II. Plural after Numerals with ДУШИ "мен"

1.

Колко редника има в стаята?	В стаята има двама редници.
Колко ученика има в стаята?	В стаята има петима ученици.
студента	петима
ефрейтора	трима
Колко офицера има във Френския
отдел?	четирима
Колко учителя има в Българския
отдел?	шестима
Колко помощника има началникът
на училището?	двами
Колко войника ранни неприятелят?	
илени	
уби	
Колко кондуктора има в един влак?	
Колко пътника има в купето?	
Колко братовчеда имате Вие?	
Колко келнера има в този ресторант?	
Колко чиновника има на гишето за
справки?	
Колко курсиста свършват курса по
български език?	
Колко лекари ти биха инжекции?	
Колко продавача има в този магазин?	
Колко неприятеля илените?	
Колко началника има във Военното
училище за езици?	
Колко курсиста учат български език?	

и т.н.

2.

Колко ученика има в Българския
отдел?

В Българския отдел има
двайсет и два ученика.
двайсет и двама ученици
двайсет и двама души
двайсет и двама души ученици

двайсет и седем души
двайсет и седем души ученици

Колко студента има в Германския
отдел?

..... 132

Колко курсиста има във Френския
отдел?

..... 44

Колко души има в стаята сега?

..... 7

Колко души курсисти учат българ-
ски език?

..... 19

Колко души работят в Тракторния
 завод?

..... 876

Колко помощника има началникът
 на училището?

..... 5

Колко души лекари има в това
 село?

..... 2

Колко души бяхте на хижата?

..... 10

Колко ученика донесоха домаш-
 ната си работа?

..... 11

Колко души работят в Захарната
 фабрика?

..... 212

Колко души учители има в Руския
 отдел?

..... 99

Колко души чиновници работят в
 Народната банка?

..... 73

Колко чиновника работят на гарата?

..... 18

Колко пътника пътуват в това купе?

..... 6

Колко души войници пленихте?

..... 364

Колко ученика има в Руския отдел?

..... 1,489

Колко души има в казармата?

..... 2,999

С колко войника се върна капитанът?

..... 2

Колко души бяха на танцовата забава?

..... 65

Колко ученика има в Италианския
 отдел?

..... 17

Колко души неприятели заградихте
 в гората?

..... 142

И т.н.

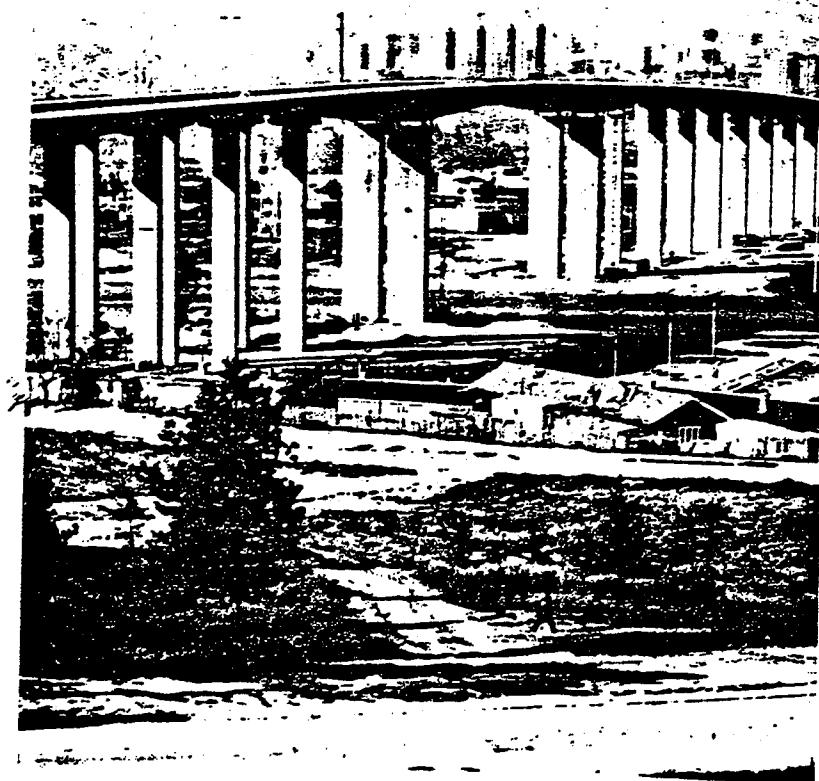
Александър се върна от гарата в къщи. Четиримата, Александър, Емануил, Атанас и Елена, почнаха да се приготвят за пътуването. Те поставиха в куфарите си лятните си костюми, по няколко ризи, връзки, и тоалетни принадлежности. Емануил отиде за покупки в "Наркоп". Баша им, им даде пари за всички разходи във Варна. Майка им почна да приготвя ядене за пътуването.

Вечерта те тръгнаха за гарата. Родителите им ги придружиха. Искаха да бъдат там поне половин час по-рано. Те не успяха, защото чакаха Емануил да се върне от пазар. Пристигнаха на гарата само 10 минути преди да замине влакът за Варна. Качиха се в един вагон на влака. Второкласните купета бяха заети. Не можаха да си намерят места. Кондукторът мина покрай тях. Александър го помоли да им намери места. Всички тръгнаха по коридора на вагона. Спряха се пред първото купе. То беше за шестима души пътници. В него имаше само четирима. Двама от пътниците бяха на перона. Кондукторът провери билетите на четиримата пътници. Те имаха третокласни билети. Той поискава да ги глоби. Пътниците с третокласни билети напуснаха купето и отидоха в трета класа.

Александър, сестра му и двамата му братя седнаха

LESSON 33

в купето на техните места. Преди тръгване на влака майка им, им каза да поздравят чичо си. През цялото време на пътуването те имаха хубаво настроение. Говориха до късно през нощта за Варна и за приятелите си там.

LESSON 33

ПРЕВОД

1. Is the cream in the small jars a USSR product? Yes, it is. Is it better than the French one? No, it isn't better.
2. What kind of magazines do you have? We have American, German, English, French, Italian, and Bulgarian magazines. Which ones are the cheapest? The Bulgarian ones are the cheapest. The American are the most expensive ones.
3. How many languages do you speak? I speak two languages: English and French. What language are you studying at school? I'm studying German.
4. The Viennese toothpaste is nicer than you think.
5. Which razor blades will you recommend to me? The American razor blades are best of all, because they're the thinnest.
6. Don't give me the hard toothbrush. Give me the soft one. Here you are.
7. Is the cheese cheap? It is cheaper than it was before.
8. Here the weather is cloudier and windier than we supposed.
9. How did it happen? I don't know how it happened. I wasn't there.
10. They had heavy casualties. They abandoned their weapons.
11. Why don't you leave with me at five o'clock today? I want to, but I cannot. I often leave at five, but this time I have to remain in the school until half past six.
12. What kind of meat do they usually buy for supper? Sometimes they buy veal but they'll buy pork chops for tonight.
13. What are you putting into your drawer now? A few Bulgarian newspapers. Why don't you put in the textbook too? Because I have to give it to my friend.
14. I'm not going to the "People's Cooperative" now. I'll go there tomorrow. Will you come with me? I don't know whether I'll be able to.
15. Don't forget to take the money. Don't worry. I won't.

LESSON 33

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво направи Александър, след като купи билети за Варна?
След като купи билети за Варна, той се върна от гарата в къщи.
2. Какво почнаха да правят четиримата - Александър, Емануил, Атанас и Елена?
Te почнаха да се приготвят за пътуването.
3. Какво поставиха те в куфарите си?
Te поставиха в куфарите си летните си костюми, по няколко ризи, връзки, и тоалетни принадлежности.
4. За какво отиде Емануил в "Наркоп"?.
Той отиде за покупки в "Наркоп".
5. За какво им даде пари баща им?
Баща им им даде пари за всички разходи във Варна.
6. Какво направи майка им?
Майка им почна да приготвя ядене за пътуването.
7. Кога тръгнаха те за гарата?
Te тръгнаха за гарата вечерта.
8. Кой ги придружи?
Родителите им ги придружиха.
9. Кога искаха да бъдат те на гарата?
Te искаха да бъдат там поне половин час преди тръгването на влака.
10. Успяха ли те да стигнат на гарата половин час по-рано?
Не, те не успяха да стигнат на гарата половин час по-рано.
11. Защо не успяха да стигнат на гарата половин час преди тръгването на влака?
Задшо чакаха Емануил да се върне от пазар.
12. Кога пристигнаха те на гарата?
Пристигнаха на гарата само десет минути, преди да замине влакът за Варна.

13. Какво направиха те, след като пристигнаха на гарата?
След като пристигнаха на гарата, те се качиха в един вагон на влака.
14. Кои купета бяха заети?
Второкласните купета бяха заети.
15. Можаха ли да си намерят свободни места?
Не, те не можаха да си намерят свободни места.
16. Защо не можаха да си намерят места?
Не можаха да си намерят места, защото всички второкласни купета бяха заети.
17. Кой мина покрай тях?
Кондукторът мина покрай тях.
18. Какво направи Александър, когато кондукторът мина покрай тях?
Когато кондукторът мина покрай тях, Александър го помогъл да им намери места.
19. Какво направиха всички, след като Александър помогъл кондуктора да им намери свободни места?
Всички тръгнаха по коридора на вагона.
20. Какво стана, след като всички тръгнаха по коридора на вагона?
След като всички тръгнаха по коридора на вагона, те се спряха пред първото купе.
21. За колко пътника беше купето?
Купето беше за шестима души пътници.
22. Колко пътника имаше в първото купе?
В първото купе имаше само четирима пътници.
23. Бяха ли свободни другите две места?
Не. Другите две места бяха заети.
24. Защо имаше само четири души пътници в купето?
В купето имаше само четири пътника, понеже другите двама пътници бяха още на перона.

LESSON 33

25. Какво направи кондукторът, след като влезе в купето?
След като влезе в купето, кондукторът провери билетите на четиримата пътници.
26. Какви билети имаха четиримата пътници, които седяха във второкласното купе?
Четиримата пътници, които седяха във второкласното купе, имаха третокласни билети.
27. Какво стана, след като кондукторът провери билетите на пътниците?
След като кондукторът провери билетите на пътниците, той поискава да ги глоби.
28. Защо поискава кондукторът да глоби четиримата пътници?
Той поискава да ги глоби, защото те бяха във второкласно купе, а имаха третокласни билети.
29. Защо кондукторът не глоби пътниците?
Кондукторът не глоби пътниците, заместо те напуснаха второкласното купе и отидаха в трета класа.
30. Какво направиха Александър, сестра му и двамата му братя, след като пътниците напуснаха купето?
След като пътниците напуснаха купето, Александър, сестра му и двамата му братя седнаха на техните места.
31. Какво им каза майка им?
Майка им им каза да поздравяват чичо си.
32. Как мина пътуването?
Пътуването мина добре. През цялото време те имаха хубаво настроение.
33. Какво правиха те през време на пътуването?
През време на пътуването те говориха до късно през нощта за Варна и за приятелите си там.

Part I

Translate into Bulgarian using the special forms of the cardinal numerals for masculine gender. Give in parenthesis after each numeral all the alternatives, whenever possible.

1. How many soldiers did you return with, Comrade Lieutenant? With twenty men, Comrade Colonel. How many prisoners did you take? We captured two officers, three sergeants and twenty-three soldiers. Did the enemy kill many of our soldiers? The enemy killed five and wounded nineteen soldiers.
2. How many passengers are there in the second class compartment? There are only three passengers there now. Are the other seats occupied? Yes, they are. Two passengers are on the platform. The other one is in the corridor.
3. How many students do you have in the Bulgarian Department of the Army Language School? We have thirty-two students. Do you have many officers? We have only three officers.
4. How many students are there in the German Department? There are one hundred and forty-eight students. And in the Russian Department? There are one thousand two hundred and ninety-two students.
5. How many men work in the Tractor Plant? Two thousand three hundred and seventy-seven.

Part II

Translate and answer in Bulgarian:

1. How many pupils are there in the classroom?
2. How many passengers can usually sit in a third class compartment?
3. How many men are working in the Sugar Factory now?

Part III

Tape recording assignment:

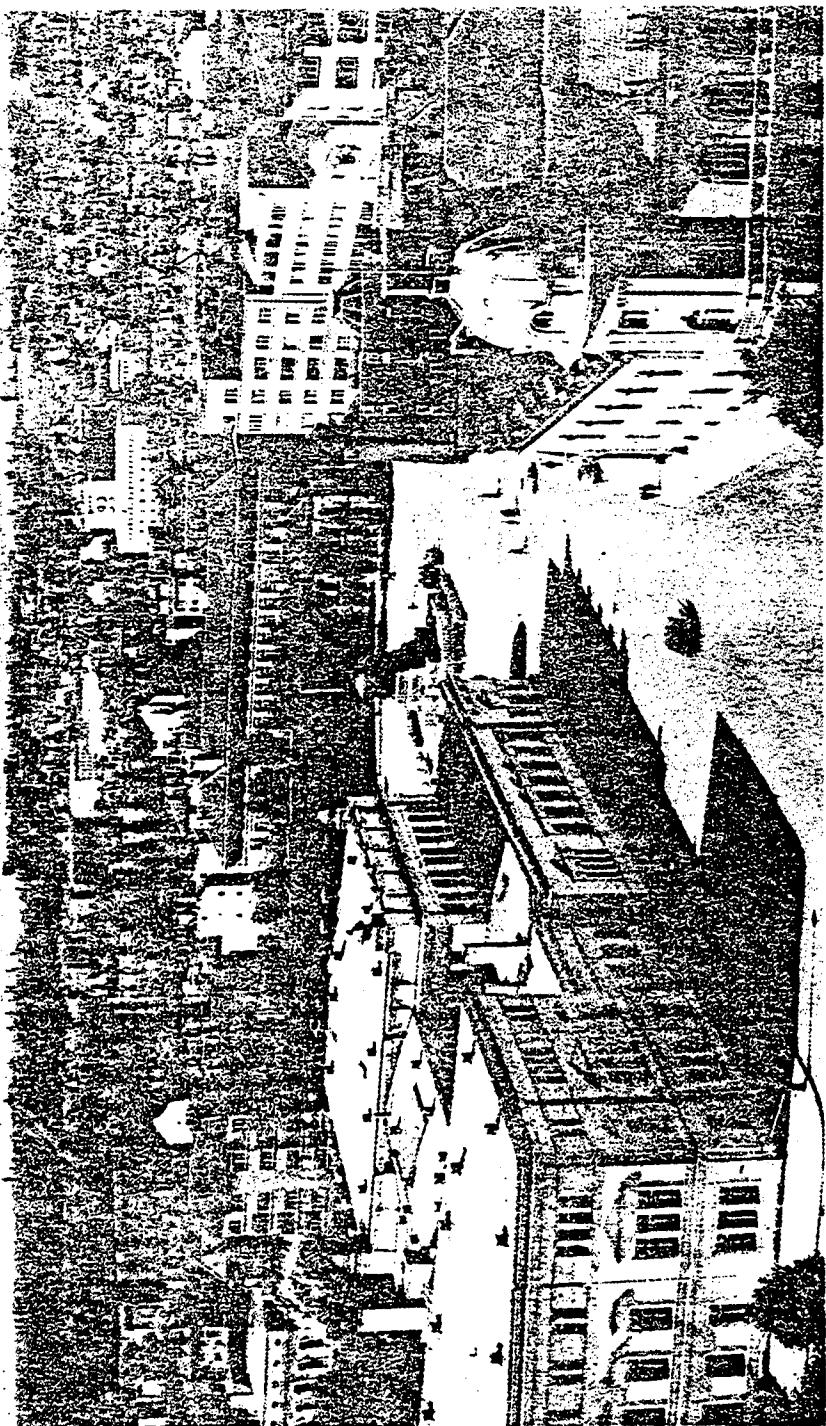
1. Record the dialogue to Lesson 33.
2. Record Part II.

LESSON 33

РЕЧНИК

вагон	м.	railroad car
второклассен		second-class
глобявам		to fine
глоба, и, их		
заёт, а, о, и		
извинявам		
извиня, и, их		
извините!		
ймаше	imperfect tense	excuse me!
интересувам		there was, there were
това не ме интересува		to provoke, to cause interest in
какво от това?		I am not interested in that,
качвам се		what of it? / I don't care
кача се, -и се, их се		to get on (a train, a car, etc.)
кондуктор	м.	conductor
коридор	м.	corridor
купе	n.pl. купета	compartment
куфар	м.	suitcase
към	prep.	to, toward
към пътниците		to the passengers
моля, и, их		to ask, to request, to beg
помоля, и, их		to pray
намирам си		to find for oneself
намеря си, и си, их си		
напускам		to leave
напусна, е, ах		
настроение		mood
имам хубаво настроение		to be in a good mood
перон	м.	platform (of a RR station)
поне		at least
преди да		before
роверявам		to check
роверя, и, их		
пълен, пълна, о, и		full
пътник	n.pl. пътници	passenger
разход	м.	expense
свобден, свободна, о, и		unoccupied; free
спирам се		to stop
спра се, е се, спрях се		
третокласен, сна, о, и		third-class
трийма	used for male human beings	three
тръгване	н.	departure
удоволствие	н.	pleasure
хбра	pl.	people
цял, а, о, цели		whole, entire
през цялото време на пътуването		during the entire time of
четирийма	used only for male human beings	four
шестийма	" " " "	/traveling six

LESSON 33

ТРИДЕСЕТЬ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 34

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of the Perfective Aspect with the Suffix H

1.

Обикновено аз ставам в пет часа.
Утре аз ще стана в шест часа.

Обикновено аз ставам в пет часа.
Утре

той, ние, ти, тя, те, вие,
аз, учениците, г-н.....

Аз често минавам през това село.
Аз преминавам реката сега.
Аз тръгвам при изгрев слънце
псоянкога.

Той почва да учи български.
Ние обикновено стигаме на хижата
рано.

Те винаги си лягат късно.
Аз обикновено го срещам на
площада.

Тя винаги помага на майка си.
Пътниците надускат купето сега.
Ние зализаваме за София сега.
Ти винаги сядаш на този стол

до прозореца.

Вдакът обикновено пристига в
седем часа сутринта.

Те псоянкога меняват по двама-
трийма неприятели.

Кой тръгва сега?

Кой пристига сега?

Утре аз ще стана в шест часа.

Обикновено той става в пет часа.
Утре той ще стане в шест часа.

Този път

Довечера

Утре сутрин

Идущата седмица.....

Този път обаче

Довечера

Утре вечер

Този път

След няколко минути...

Идущия месец

Този път

Утре сутрин

Утре

Кой щеутре?
Кой ще.....довечера?

и т.н.

2.

Аз тръгвам сега.

Аз искам да тръгна сега.
Аз трябва да тръгна сега.
Аз мога да тръгна сега.

Аз тръгвам сега.

ти, те, ние, той, вие,
тя, аз, децата, г-ж....

Той става сега.

Те минават през селото сега.
Ние преминаваме реката сега.
Аз почвам да уча немски език.
Вие обикновено стигате на хижата рано.
Той си ляга сега.
Пътникът напуска купето сега.
Ти заминаваш сега.
Той сяда на стола сега.
Те пристигат сега.

3.

Той си ляга късно обикновено.
Задо не си легне рано довечера?

Той си ляга късно обикновено.

аз, те, тя, ние, ти,... и т.н.

Той често става в пет часа.
Ние преминаваме реката при моста
сега?
Те тръгват сега.
Тя се връща късно всяка вечер.
Той почва да учи френски сега.
Той му връща десет лева ресто.
Ти обикновено помагаш на сестра си.
Всеки път те минават през село
Владая.

Аз искам да тръгна сега.
Аз трябва да тръгна сега.
Аз мога да тръгна сега.

Задо не си легне рано довечера?

Задо не стане в 6 ч. утре?
Задо не преминеме реката при вира?

Задо не тръгнат по-късно?
Задо не се върне рано довечера?
Задо не почне да учи немски?
Задо не му върне двайсет лева ресто?
Задо не помогнеш на майка си сега?
Задо не миннат през село Бояна
този път?

4.

Ти обикновено тръгваш в 6 ч.
Тръгни в 7ч. този път!

Вие обикновено тръгвате в 8 ч.
Вие винаги ставате късно.
Обикновено ти си лягаш късно.
Вие почвате да учите сега.
Ти напускам купето сега.
Вие винаги сядате на малкия
стол.
Те минават по горната пътека
обикновено.
Вие преминавате реката при
селото.
Ти обикновено го срещаш пред
театъра.
Ти винаги помагаш на сестра си.

Тръгнете в 9 ч. този път!
Станете рано утре сутрин!
Легни си рано довечера!
Почнете да учите сега!
Напуснете купето сега!
Седнете на големия стол сега!

Минете по долната пътека
този път!
Преминете реката при вира утре!
Срещи го пред киното довечера!
Помогни на майка си този път!

5.

Вие ще минете през Бояна утре.

Не минавайте през Бояна!
Минете през Владая!

Ти ще минеш през Бояна утре.

Ти ще си легнеш късно довечера.
Вие ще станете рано утре сутрин.
Ти трябва да помогнем на брат си
сега.

Вие искате да почнете да учите
идущата седмица.
Ти ще тръгнеш в девет часа.
Вие ще се върнете късно довечера.
Ти искал да седнем на малкия стол.
Вие ще заминете за Варна довечера.

Не минавай през Бояна утре!
Мини през Владая.

И Т.Н.

6.

Те обикновено тръгват рано.
Вчера те тръгнаха късно.

Те обикновено тръгват рано.

той, аз, тя, вие, ние,
ти, те, и т.н.

Аз често настивам.

Аз понякога си хапвам към
10 ч. сутринта.

Тя помага на майка си всеки
ден.

Ние напускаме купето сега.

Вие понякога минавате по
горната пътека.

Те преминават реката при вира
сега.

Ние заминаваме сега.

Обикновено аз си лягам рано
и ставам рано.

Кога започва киното?

Аз често срещам братовчедка си
в кафенето на площада.

Тя винаги остава в хижата.

Аз обикновено се връщам късно в
къщи.

Той ми връща ресто десет лева.

Те пленяват по няколко войника
на ден.

Той обикновено пристига тук в
шест часа следобед.

Вчера те тръгнаха късно.

Той обикновено тръгва рано.
Вчера той тръгна късно.

Преди няколко дена аз настивах.

Тази сутрин аз си хапах към
10 ч.

Миналата неделя тя помогна на
майка си.

Преди малко ние напуснахме
купето.

Миналата седмица вие минахте
по долната пътека.

Снощи те преминаха реката
при гората.

Ние заминахме преди няколко
часа.

Снощи аз си легнах рано и
станах рано тази сутрин.

Кога започна киното?

Преди няколко дена аз срещах
братовчедка си пред киното.

И този път тя остана в хижата.

Снощи аз се върнах късно в
къщи.

Преди малко той ми върна ресто
десет лева.

Вчера те плениха няколко войника.

Вчера той пристигна в девет часа
вечерта.

7.

Той става рано няколко пъти
миналата седмица.
Той стана рано тази сутрин.

аз, тя, те, ние, ти, вие,
той, децата, брат ми, ...

Тя си ляга късно много пъти
миналния месец.
Тя си легна късно снощи.

Аз си хапвах много пъти от
фасула вчера.

Аз си хапвах от фасула преди
малко.

Тя го среща много пъти в кафе-
нето на площада миналата
седмица.

Тя го срещна в кафенето на пло-
щада преди няколко часа.

Ти настива няколко пъти миналия
месец.

Ти настини преди няколко дена.

Те минаваха много пъти по гор-
ната пътека миналата година.

Те минаха по горната пътека
вчера следобед.

Тя се връща късно няколко пъти
миналата седмица.

Тя се върна късно снощи.

Ние помагахме на приятелите си
много пъти миналата година.

Ние помогнахме на приятелите си
тази сутрин.

Те преминаваха реката при вира
много пъти миналния месец.

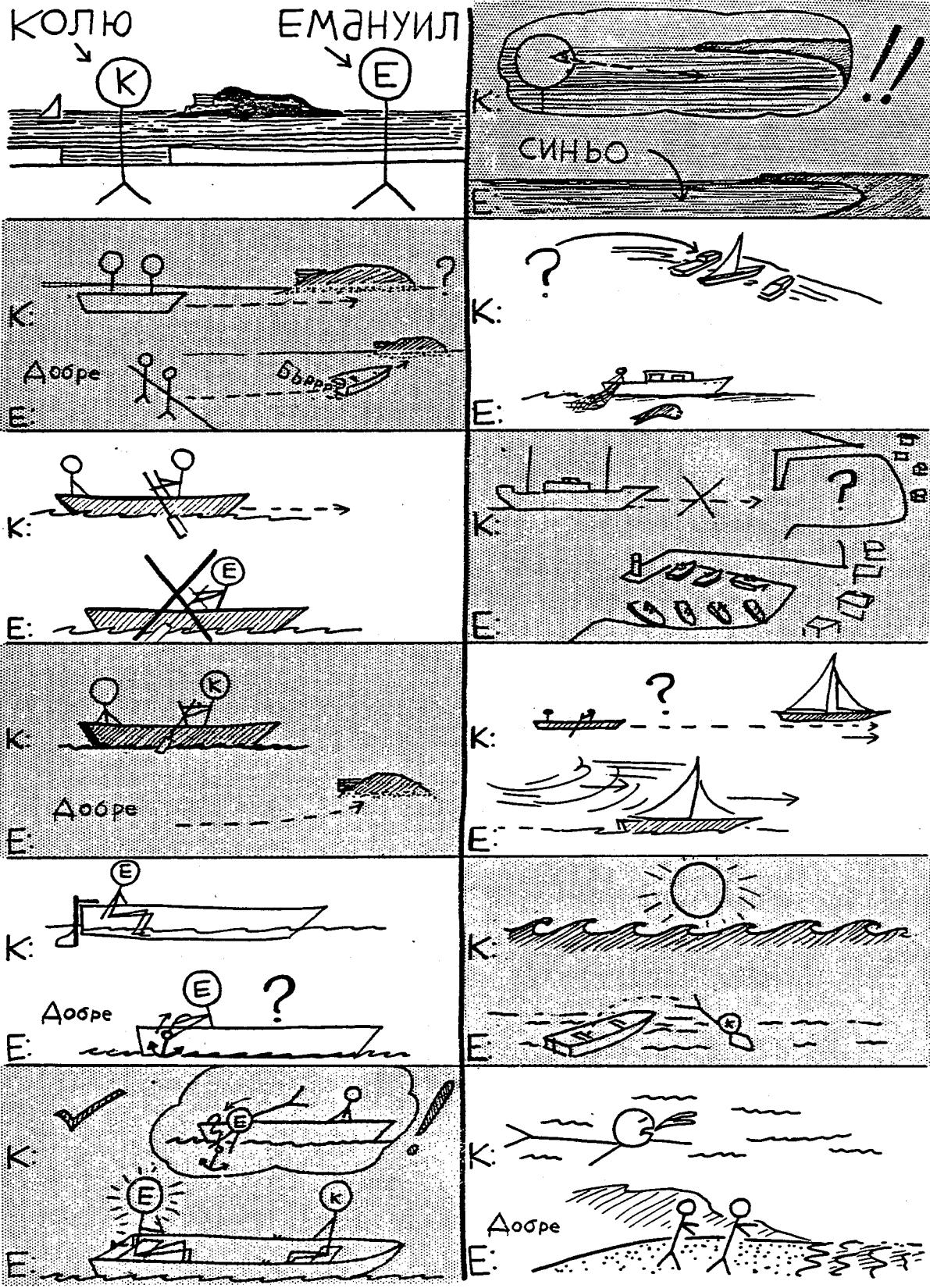
Те преминаха реката при вира
преди малко.

Аз ставах рано няколко пъти
миналата седмица.

Аз станах рано тази сутрин.

И Т.Н.

LESSON 34

РАЗХОДКА С ЛОДКА

Кόльо
Емануил

- Искам ли да се разходим до пляжа на острова?
 5 - Добрé, но изпуснахме моторница.

- Ще оти́дем с грéбна лóдка.
 - Аз не мóга да гребá.
 - Нáма значéние. Аз ще гребá.
 - Добрé тогава. Да трéгнем.

- 10 /При лóдките/
 - Седнí на кормíлото, мбля ти се!
 - Добрé. Амí да вдýгна ли кóтвата?
 - Да. /Ем. вдýга кóтвата/ Внимáвай! Ще пáднем
 във водáта.
 15 - Нáма да пáдна. Ето, сáдам.

- Я погледнí зáлива! Кóлко е красíв!
 - И какъв хúбав син цвет има морéто!
 - Какви ли са онéзи лóдки край брегá?
 - Допускам, че са рибárски.

- 20 - Зашó тóзи товáрен паракóд не влéзне в пристáнишето?
 - Зашóто то е нýлно с пýтнически паракóди.
 - Мóжем ли да настíгнем онáзи влатнохóдка?
 - Невъзмóжно е. Тя вървí бýрзо. Дúха вýтър.
 - Знаéш ли, че водáта е мнogo тóпла и приýтна.
 25 - Щом мýслиш такá, скочи и поплúвай мáлко!

- Не обýчам да скáтам. Гýлтам водá.
 - Добрé. Ще плúваме, когáто стíгнем на пляжа.

16. Я has no special meaning in this phrase. It serves to reinforce the imperative. 18. Какви ли is a deliberative question which is not always answered. Notice the addition of "I wonder" in English. 19. Чé(= that) introduces an objective clause. Notice the omission of "that" in English. 24. Знаеš ли, че...= you know. For the omission of that see 19.

A BOAT RIDE

Kolyo
Emanuel

- 5 - Do you want to go for a boat ride to the beach on the island?
 - O.K., but we missed the motorboat.
- We'll go by rowboat.
 - I can't row.
- It doesn't matter. I'll row.
 - O.K. then. Let's go.
- 10 /At the boats/
 - Please sit down at the rudder.
 - O.K. Shall I pull up the anchor?
- Yes. /Emanuel pulls up the anchor/ Pay attention!
 You'll fall into the water.
- 15 - I won't fall. Here, I am sitting down.
- Look at the bay! How beautiful it is!
 - And what a pretty blue color the sea has!
- I wonder what kind of boats those are along the shore.
 - I think they are fishing boats.
- 20 - Why doesn't the cargo ship enter the harbor?
 - Because it is full of passenger ships.
- Could we catch up with that sailboat?
 - It's impossible. It is moving fast. The wind is blowing.
- 25 - You know the water is very warm and pleasant.
 - Since you think so, jump and swim for a while.
- I don't like to jump. I swallow water.
 - O.K. We'll swim, when we arrive at the beach.

ГРАМАТИКА

FORMATION OF THE PERFECTIVE ASPECT* WITH THE SUFFIX H

The verbs of the 3rd group may end in the first person singular, present tense in

-ам or -вам

-яи or -вяи

A large number of verbs in the third group, ending in -ам or -вам form their perfective aspect with the suffix H. All perfective verbs, which are produced this way, belong to the first group.

The suffix H is added to the stem of the imperfective verb in the following ways:

1. The stem does not undergo any change.

вдигам:	вдигна	to lift
допускам:	допусна	to admit, to suppose
минавам:	минаж**	to pass by
падам:	падна	to fall
почвам:	почна	to start
пускам:	пұсна	to let, to let go

* For the formation of the perfective aspect in general see Lesson 22, Grammar IV.

** This verb does not take the suffix H, since it has a H in its stem already.

LESSON 34

стígам:	стígна	to reach; to suffice
трýгвам:	трýгна	to depart
срéшам:	срéшна	to meet
стáвам:	стáна	to become; to get up

Examples:

Той трýгва от къши в 8 часа,
затовá чéсто изпúска влáка.

Ако трýгне днес в сéдем и
половина, той ще бъде на
гáрата на вréме.

Не вдýгай кóтвата! Тéжка
е. И аз не мбга да я
вдýгна.

Платнохóдките не вýрвáт бýрзо.
Паrahóд лéсно настигá платно-
хóдка. Нáшият паrahóд ще на-
стигне ония платнохóдки, кóй-
то сега отýват към пристáни-
щето.

He leaves home at 8 o'clock, there-
fore he often misses the train.

If he leaves at 7.30 today, he'll
be at the station on time.

Don't pull up the anchor. It's
heavy. I can't pull it up
either.

The sailboats don't travel fast. A
ship easily overtakes a sailboat.
Our ship will overtake those sail-
boats which are now moving towards
the harbor.

2. The root vowel of the verb changes in the following way: Я and И
change to E; A changes to O.

Я to E

лýгам:	léгна
to lie down	
сáдам:	сéдна
to sit down	

И to E

влíзам*	влéзna
to enter	

A to O

помáгам:	помóгна
to help	
скáчам:	скóкна*
to jump	

* The verb влíзам has a 2nd form for the perfective aspect:
вля́за, влéзеш, влéзе

** The verb скáчам also has a 2nd form for the perfective aspect:
скóбча, скóбчиш, скóбчи. (Notice the group of the verb).

Examples:

Ако не сéднеш в лóдката,
ще пáднеш във водáта.

Паrahóбите влизат в пристá-
нището през денý. Тéхният
паrahób ще влéзне в три часá.

If you don't sit down in the boat,
you will fall into the water.

The ships enter the harbor during
the day. Their ship will enter at
3 o'clock.

3. Some verbs ending in -éж which form the perfective aspect with Н
lose the И after taking Н:

врýщам се: вéрна се

to return, to come back

прегрýщам: прегéрна

to embrace

поврýщам: повéрна

to vomit

обрýщам: обéрна

to turn

Notice the displacement of Б and Р.

4. The verb погléждам loses Х before taking Н:

погléждам: погléдна

to have a look (at); to glance at

Examples:

Тя се врýща от училището в 2
часá обикновéно. Днес тя се
вéрна в 3 часá.

She usually comes back from
school at 2 o'clock. Today she
came back at 3 o'clock.

Вие не го погléждате, когáто
го сréшате, затовá и той не
íска да ви погléдне.

You don't glance at him, when
you meet him, that's why he
does not want to have a glance
at you either.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of the Perfective Aspect with Suffix И

1.

Аз често изпускам влака.
Аз ще изпусне влака следобед.

той, вие, тя, ние, ти, те,
аз, сестра ми, студентите,
и т.н.

Той често изпуска влака.
Той ще изпусне влака следобед.

Те понякога падат във водата
от лодката.
Те ще паднат във водата от лод-
ката.

и т.н.

Той вдига котвата сега.
Той ще вдигне котвата след малко.

Ние влизаме в стаята сега.
Ние ще влезем в стаята след
няколко минути.

Вие настигате шатноходката сега.
Вие ще настигнете шатноходката.

Аз често скачам от лодката във
водата.
След малко аз ще скокна от лодката
във водата.

Той почва да учи сега.
Той ще почне да учи след един час.

Те обикновено пристигат в 9 ч.
Утре те ще пристигнат в 10 ч.

и т.н.

2.

Аз вдигам котвата сега.

Аз мога да вдигна котвата сега.
Аз искам да вдигна котвата сега.
Аз трябва да вдигна котвата сега.

ти, вие, той, ние, аз, те,
брат ми, и т.н.

Ти вдигам котвата сега.

Ти трябва да вдигнем котвата сега.
можем
искам

Ние настигаме платноходката
сега.

Аз често скачам от лодката във
водата.

Те влизат в ресторант сега.
Тя понякога пада от лодката във
водата.

Ти често изпускан моторницата.
Ние ставаме в 6 ч. всяка сутрин.

Той си ляга в полунощ.

Аз се връщам в къщи сега.
Тя минава покрай кафенето сега.

Те тръгват сега.
Той сядда на стола сега.

и т.н.

и т.н.

3.

Ние влизаме в стаята сега.
Задо не влезнем в стаята сега?

той, аз, вие, тя, те, ти

Той влиза в стаята сега.
Задо не влезне в стаята сега?

Той поглежда хубавото момиче.
Аз вдигам котвата сега.
Те настигат платноходката сега.
Той скача във водата сега.
Ти ще изпуснем моторницата.
Тя заминава за София сега.
Той я среща в кафенето на плошада.

и т.н.

и т.н.

4.

Аз често изпускам влака.
Вчера аз изпуснах влака.

тъ, те, той, ние, ти, вие,
сестра ми, и т.н.

Тя често изпуска влака.
Вчера тя изпусна влака.

Ние влизаме в кафенето сега.
Преди малко ние

Той вдига котвата сега.
Преди няколко минути

и т.н.

Те настигат пътноходката.
Преди малко те

Тя често пада във водата.
Миналата събота тя

Аз често поглеждам хубавите момичета.
Аз току-що

Той често скача от лодката във водата.
Той току-що

и т.н.

Аз допускам това.
Аз допуснах това.

Вие обикновено тръгвате рано.
Преди няколко дена вие

Ти обикновено се връщаш късно
в къщи.
Снощи ти

Той често настива.
Миналата седмица той

Ние обикновено преминаваме реката
при вира.
Миналия месец ние

Те надусят купето сега.
Преди малко те

5.

Тя пада много пъти във водата
вчера.
Тя падна във водата преди малко.

той, ние, те, ти, вие, аз

Той пада много пъти във водата.
вчера.
Той падна във водата преди
малко.

Ние скачахме много пъти от
лодката тази сутрин.
Ние скоквахме от лодката преди
малко.

Те се връзаха късно няколко
пъти миналата седмица.
Те се върнаха късно снощи.

и т.н.

Той настина няколко пъти мина-
лия месец.
Той настина преди няколко дена.

Аз ставах рано няколко пъти
миналата седмица.
Аз станах рано тази сутрин.

6.

Ти ще скокнеш от моста в реката.

Не скачай от моста в реката!
Скокни от лодката!

Вие ще скокнете от моста.

Не скачайте от моста!
Скокнете от лодката!

Ти ще вдигнеш котвата след малко.
Вие ще станете на хижата до
неделя.

Ти искаш да си ханеш от гювече.
Вие ще станете късно утре.
Ти ще си легнеш в полунощ.
Вие ще заминете със сутрешния влак.
Ти ще минеш по горната пътека.
Вие ще преминете реката при вира.
Ти ще я срещнеш пред театъра.

и т.н.

LESSON 34

ЧЕТИВО

Варна е български град на Черно море. Той е един от най-красивите градове на България. Има хубаво пристанище и голям плаж. През лятото много хора отиват на курорт във Варна.

Александър, Емануил, Атанас и Елена пристигнаха във Варна. Няколко дена след това Емануил и братовчед му Кольо поискаха да се разходят до плажа на острова. Те отидоха на пристанището, за да се качат на моторницата, но я изпуснаха. В пристанището имаше много гребни лодки. Взеха една от тях. Емануил седна на кормилото, защото не може да гребе. Започна да вдига котвата. Кольо му каза да внимава, за да не падне във водата.

Кольо започна да гребе. Тръгнаха с лодката към острова. Морето имаше хубав син цвят. Заливът беше много красив. Край брега имаше много рибарски лодки и платноходки. Един товарен пароход беше на котва в средата на залива. Той не можа да влезе в пристанището през деня, защото то беше пълно с пътнически пароходи.

Двамата братовчеди поискаха да настигнат една платноходка. Не можаха. Тя заплава бързо, понеже духна вятър. Водата на морето беше много топла и приятна. Кольо каза на Емануил да скочи от лодката и да поплува малко. Емануил не скочи. Той гълта вода, когато скача. Двамата решиха да плуват, когато стигнат на плажа.

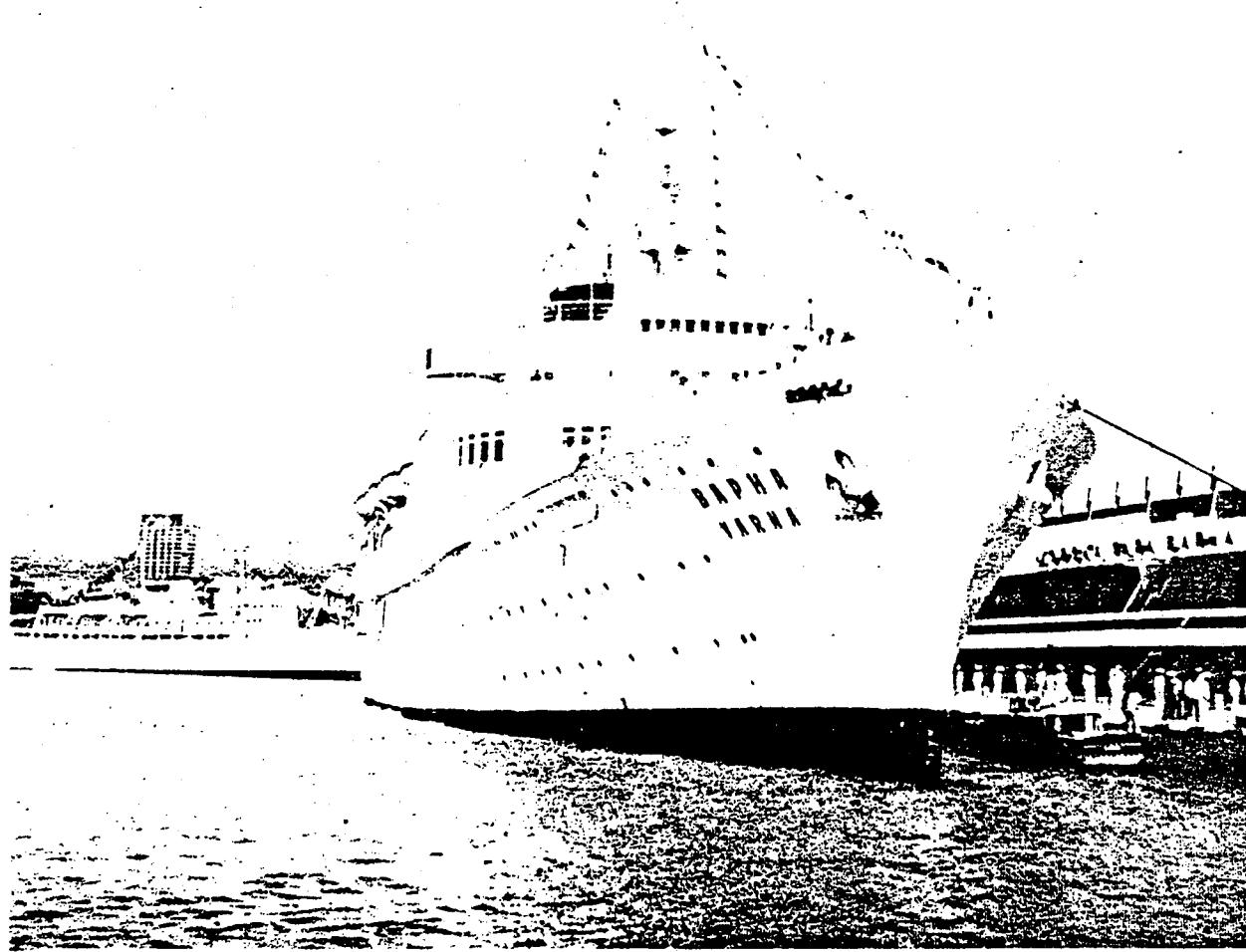
LESSON 34

ПРЕВОД

1. Did you take my suit and her dress for dry cleaning yesterday? Yes, I did. When will they be ready? Your suit will be ready on Monday. They'll bring her dress in a few days.
2. Whose are these dirty shirts? The white silk ones are Dad's and the light-blue ones are mine. Why didn't you wash them this morning? I didn't have time, I'll wash their shirts tonight.
3. Are you mending your brother's socks now? I mended his last night. I'm mending yours now.
4. Did the shoemaker repair your mother's shoes? Yes, he did. He put soles and heels on her shoes.
5. Why didn't their children come to the dancing party? They got sick a few days ago. Did they get well? No, they're still sick.
6. What is his name? His name is Kolyo. Why is he wearing your overcoat? He is my cousin. Is he married? Yes, he is. His wife is an American. They live in her house. His parents stay with them. Her parents live in the country.
7. I cannot write with my pencil, but I will write very well with yours. You can take mine and give me yours.
8. They have a house in this street, and the house on the corner is also theirs.
9. I saw a cousin of mine at the coffee shop last night. We ate together. I had stuffed peppers with yogurt. He ordered pork chops. We drank plum whisky.
10. A friend of yours just told us that.
11. She wants to know if you sold your house last month. No, I did not sell my house.
12. I have to go home now. You can stay here if you want to. I want to come here again tonight. Don't come tonight. Come tomorrow morning.
13. He has been drinking wine for a few hours. He stopped at the tavern at noon and ordered a few bottles of red wine. You want to tell me that he has been drinking since noon? Yes. He wants to get drunk.

LESSON 34

14. Where did you write your homework? I wrote it at school. Did you understand your grammar exercise? No, I didn't. I usually understand our teacher but this time I couldn't understand him.
15. When did you begin to study Bulgarian? I began to study Bulgarian last year. I've been studying Bulgarian for six months now.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде е Варна?
Варна е на Черно море.
2. Руски град ли е Варна?
Не, Варна не е руски град. Варна е български град.
3. Какъв град е Варна?
Варна е един от най-красивите градове на България.
4. Защо Варна е един от най-красивите градове на България?
Варна е един от най-красивите градове на България, защото има хубави улици, красива морска градина и голям красив плаж.
5. Какво правят много българи през лятото?
През лятото много българи отиват на курорт във Варна.
6. Кой пристигна във Варна?
Александър, Емануил, Атанас и Елена пристигнаха във Варна.
7. Какво поискаха да направят Емануил и братовчед му Кольо няколко дена след това?
Няколко дена след това Емануил и братовчед му Кольо поискаха да се разходят до плажа на острова.
8. С какво искаха да отидат те на острова?
Те искаха да отидат до острова с моторница.
9. Откъде тръгва моторницата?
Моторницата тръгва от пристанището.
10. Защо Емануил и братовчед му Кольо отидоха на пристанището?
Те отидоха на пристанището, за да се качат на моторницата.
11. Защо не се качиха те на моторницата?
Те не се качиха на моторницата, защото я изпуснаха.
12. Какво направиха те, след като разбраха, че не могат да отидат на острова с моторницата?
След като разбраха, че не могат да отидат на острова с моторницата, те отидоха при гребните лодки.
13. Къде бяха гребните лодки?
Гребните лодки бяха в пристанището.

14. Имаше ли много гребни лодки в пристанището?
Да, в пристанището имаше много гребни лодки.
15. Какво стана, след като те отидоха при гребните лодки?
След като отидоха при гребните лодки, те взеха една от тях.
16. Къде седна Емануил?
Емануил седна на кормилото.
17. Защо Емануил седна на кормилото?
Той седна на кормилото, защото не може да грее.
18. Какво започна Емануил да прави, след като седна на кормилото?
След като седна на кормилото, той започна да вдига котвата.
19. Какво каза Колъо на Емануил?
Той му каза да внимава.
20. Защо Колъо каза на Емануил да внимава?
Той му каза да внимава, за да не надие във водата.
21. Какво направи Колъо след като каза на Емануил да внимава?
След като каза на Емануил да внимава, Колъо седна и започна да грее.
22. Накъде тръгнаха двамата с лодката?
Двамата тръгнаха с лодката към острова.
23. Какъв беше заливът?
Заливът беше много красив.
24. Какъв цвет имаше морето?
Морето имаше хубав син цвет.
25. Къде видяха те много рибарски лодки?
Те видяха много рибарски лодки край брега.
26. Какво видяха двамата братовчеди в средата на залива?
Двамата братовчеди видяха един товарен паракод в средата на залива.

27. На котва ли беше товарният паракход?
Да, товарният паракход беше на котва.
28. Къде беше на котва товарният паракход?
Товарният паракход беше на котва в средата на залива.
29. Можа ли да влезе товарният паракход в пристанището през деня?
Не, той не можа да влезе в пристанището през деня.
30. Защо товарният паракход не можа да влезе в пристанището през деня?
Той не можа да влезе в пристанището през деня, защото то беше пълно с пътнически паракоди.
31. Какво поискаха да направят двамата братовчеди?
Двамата братовчеди поискаха да настигнат една платноходка.
32. Те можаха ли да настигнат платноходката?
Не, те не можаха да настигнат платноходката.
33. Защо двамата братовчеди не можаха да настигнат платноходката?
Те не можаха да настигнат платноходката, защото тя заплува бързо.
34. Защо платноходката заплува бързо?
Платноходката заплува бързо, защото духна вятър.
35. Каква беше водата на морето?
Водата на морето беше много топла и приятна.
36. Какво каза Колъо на Емануил, когато видя, че водата на морето е много топла и приятна?
Когато видя, че водата на морето е много топла и приятна, той му каза да скочи от лодката и да поплува малко.
37. Емануил скочи ли във водата?
Не, той не скочи във водата.
38. Защо Емануил не скочи във водата?
Той не скочи във водата, защото винаги гълта вода, когато скача.
39. Какво решиха двамата?
Двамата решиха да плуват, когато стигнат на плажа.

Part I Translate into Bulgarian:

1. When does the motorboat leave? The motorboat leaves at a quarter to nine in the morning and at half past two in the afternoon. Are you going to leave for the island tomorrow morning? Yes, I am.
2. The train arrives at a quarter past eight in the evening. They are not going to arrive on that train. They'll arrive on the morning train.
3. You missed the train again this time, didn't you? Yes, I did. What of it? Don't miss it next time, because you won't be able to get there in time.
4. Let us pass by the harbor now. It's so beautiful there. I always pass by the harbor when the weather is nice. It is usually full of passenger and cargo ships. There are also a lot of sail-boats, rowboats, and fishing boats there.

Part II Change the following sentences using "мога да, трябва да, искам да" and the perfective aspect.

Examples: Сега аз отивам на кино.

Answer: Сега аз искам да отида на кино.

1. Сега той се връща в къщи.
2. Ние заминаваме сега.
3. Те преминават реката сега.
4. Ти напускат купето сега.

Part III Translate and answer in Bulgarian:

1. Do you often get a cold?
2. Did you get a cold last week?
3. Do you go to bed late? And last night?
4. Do you usually get up early?
5. Did you get up early this morning?

Part IV Tape recording assignment:

1. Record the dialogue of Lesson 34.
2. Tell in a few words about a trip you made some time ago.

РЕЧНИК

бряг m.	with art. брегът, брега, pl. бреговé	shore, coast; bank
два бряга		two shores
вдигам		to pull up, to lift
вдигна, е, ах		
влéзna see влизам		
влíзам в /стáята/		to enter /the room/
влáза в, е, ох		
внимáвam		to pay attention
вятър m. pl. ветровé		wind
гребá, е, áх		to row
грéбен, грéбна, о, и		pertaining to rowing, row
грéбна лóдка		rowboat
гýлтам		to swallow
глýтна, е, ах		
допúскam		to think, to suppose
допúсна, е, ах		
дýхам		to blow
дýхна, е, ах		
зáлив m.		bay
значéние n.		meaning
нáма значéние		it doesn't matter
изпúскam		to miss (train, boat, etc.)
изпúсна, е, ах		
кóлко adv. in exclamations		how
кормíло n.		rudder
кóтва f.		anchor
край prep.		along
красíв, а, о, и		beautiful
лóдка f.		boat
мóля, и, их		to beg
мóля ти се		I beg you
морé n.		sea
мотóрница f.		motorboat
накъде?		where to?, in what direction?
настíгам		to catch up with
настíгна, е, ах		
невъзмóжен, -жна, о, и		impossible
онзи, онáзи, онová, онéзи		those
бстрóв m.		island
пáдам		to fall
пáдна, е, ах		
парахóд m.		steamship
плаж m.		beach
платнохóдка f.		sailboat
плýвам, плáвам		to sail; to navigate; to swim

LESSON 34

поглéдам

поглéдна, е, ах

пристáнище n.

приятен, приятна, о, и

разхóдка f.

разхóждам се

разходя се, и, их

рибáрски, а, о, и

скáчам

to have a look

harbor, port

pleasant

walk; stroll; ride

to go for a walk, to take a walk;

to go for a ride

fishing, fisherman's

to jump

скóча, и, их

тováрен, тováрна, о, и

тóпъл, тóпла, о, и

щом conj.

я

(of) cargo

warm

since, as

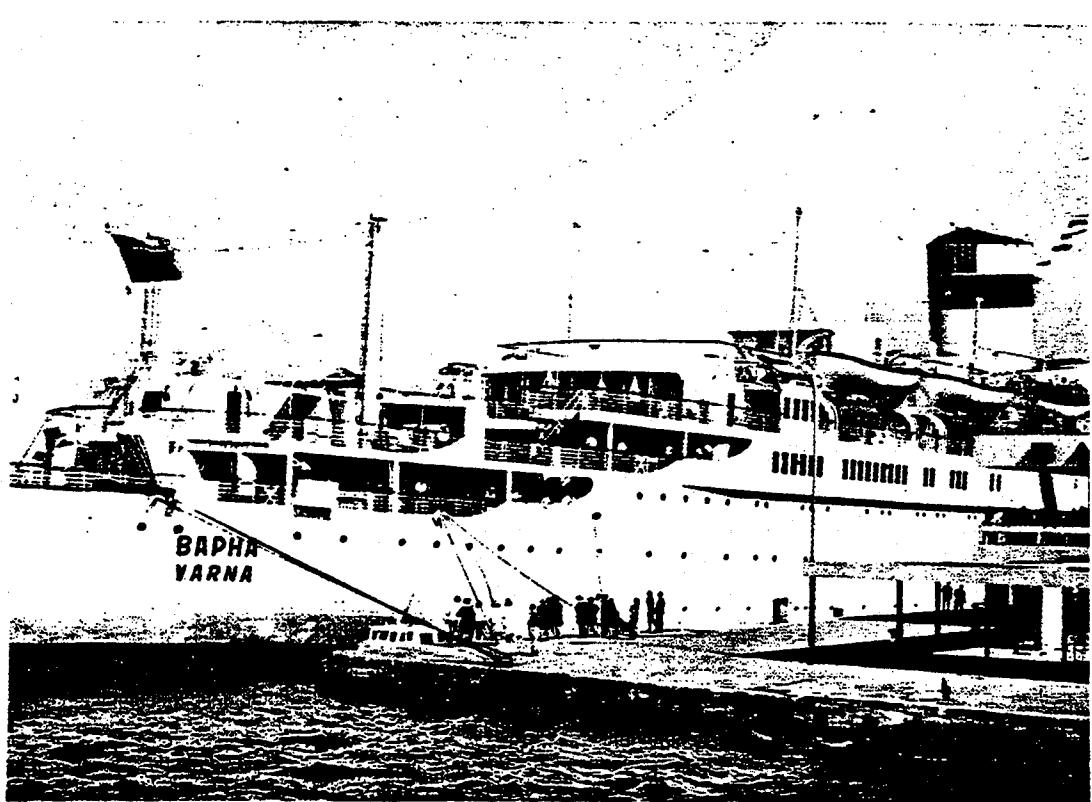
you better; come on; do

(sometimes not translated)

СТАРОБЪЛГАРСКА РЕЗБА НА ДЪРВО

LESSON 34

ТРИДЕСЕТЬ ПЕТИ УРОК

LESSON 35

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Article for Cardinal Numerals

II. Plural after Numerals of Nouns Ending in ЕЦ and ИН

I. Article for Cardinal Numerals

1.

На масата има два молива.
Единият молив е червен,
другият молив е хълт.

Колко молива има на масата?
Какъв е цветът на моливите?

Колко костюма има той?
Какъв е цветът на костюмите?

Какво има на масата?
Какво има в бурканите?

Колко острова има в този залив?
Какви са островите?

Колко плаха има на острова?
Къде са плаховете?

Колко пътника има в купето?
Какво правят пътниците?
Колко ученика има на масата?
Какво правят те?
Колко паракода има в пристанището?
Какви са паракодите?

Колко куфара има на персна?
Какъв е цветът на куфарите?

На масата има два молива.
Единият молив е червен, другият
молив е хълт.
Той има два костюма.
Единият костюм е кафяв, другият
костюм е син.
На масата има два буркана.
В единия буркан има американски
крем, в другия буркан има ита-
лиански крем.
В този залив има два острова.
Единият остров е голям, другият
остров е малък.
На острова има два плаха.
Единият е до пристанището,
другият е до селото.
В купето има двама пътници.
Единият чете, другият пише.
На масата има двама ученици.
Единият спи, другият говори.
В пристанището има два паракода.
Единият паракод е пътнически,
другият е товарен.
На персна има два куфара.
Единият е кафяв, другият е
хълт.

и т.н.

и т.н.

Lesson 35

2.

Аз имам две ризи.
Едната риза е бяла, другата риза
е светлосиня.
Едната е бяла, другата е светлосиня.

Колко ризи имате ?
Какъв е цветът на ризите?

Колко блузи има тя?
рокли
кърпи
връзки
покривки

Колко лодки има край брега?
Какви са лодките?

Какви са тези две четки?

Какво правят двете бъгарики?
Какво правят двете американки?

Къде бяха двете ти братовчедки
снощи?

Какво има в тези две манерки?

Къде са двете кръчи?

Аз имам две ризи.
Едната риза е бяла, другата
риза е светлосиня.

Край брега има две лодки.
Едната е гребна, другата е рибарска.

Едната е за бръснене, другата е
за зъби.
Едната пее, другата свири на пиано.
Едната американка учи урока си,
другата чете списание.
Едната бене на кино, другата - на
театър.
В едната манерка има ракия, в
другата манерка има вода.
Едната е на ъгъла, другата е до
ресторанта.

3.

Той има две сака.
Едното сако е бежово, другото
сако е кафяво.

Колко сака има той?
Какъв е цветът на саката?

Коя класа са тези две купета?

Къде стиват тези две момичета?

Къде са двете яйца?

писма
депа
значена
бурканчета
огледала
кафенета

Той има две сака.
Едното сако е бежово, другото сако
е кафяво.
Едното купе е второкласно, другото
купе е третокласно.
Едното отива на училище, другото
отива на танцова забава.

и т.н.

4.

На масата има пет молива.
И петте молива са кълти.

Колко молива има на масата?
Какъв е цветът на моливите?
книги
надписи

Колко костюма има той?
Какви са костюмите?

десет ризи
двайсет връзки
дванайсет сака

В залива има петнайсет лодки.
В пристанището има четири
парахода.
В бибета има девет бурканчета.
На закачалката има шест кепета.
По улицата вървят три момичета.
Във вагона има осем купета.
В залива има два острова.
На масата има две чинии.
и т.н.

На масата има пет молива.
И петте молива са кълти.
И шестте книги са сини.
И седемте надписа са бели.

Той има три костюма.
И трите костюма са модерни.
хубави
летни
зимни

И петнайсетте лодки са рибарски.
И четирите парахода са товарни.

И в деветте бурканчета има крем.
И шестте кепета са военни.
И трите момичета са хубави.
И осемте купета са третокласни.
И двата острова са големи.
И двете чинии са дълбоки.
и т.н.

5.

В стаята има двама студенти.
И двамата студенти четат урока.

Колко студента има в стаята?
Какво правят студентите?
Колко кондуктора има в влака?
Какво правят кондукторите?

Колко пътника има в коридора?
Какво правят пътниците?
Колко продавача има в магазина
за дрехи?
Какво правят продавачите в
магазин за дрехи?
Колко чиновника има на това гиже?
Какво правят чиновниците на това
гиже?
Колко лекаря има в селото?
Къде живеят лекарите?

и т.н.

В стаята има двама студенти.
И двамата студенти четат урока.
В влака има трима кондуктори.
И тримата кондуктори проверяват
билетите на пътниците.

В коридора има четириима пътници.
И четириимата пътници говорят.
В магазина за дрехи има петима
продавачи.
И петимата продават дрехи.

На това гиже има двама чиновници.
И двамата чиновници продават
билети.
В селото има трима лекари.
И тримата лекари живеят на улица X.

и т.н.

Lesson 35

II. Plural after Numerals of Nouns Ending in ЕЦ and ИН

1.

Това е прозорец.
Стаята има прозорци.
Стаята има два прозореца.

Какво е това?
Стаята има ли прозорци?
Колко прозореца има стаята?

Стаята има ли много прозорци?
Само един прозорец ли има тази
стая?

Пет прозореца ли има стаята?

Аз съм българин.
Какъв сте Вие?
Какви са те?
Колко души американци има
в стаята?
Има ли много американци в
стаята?
Колко американца има в стаята?

Това е прозорец.
Да, стаята има прозорци.
Стаята има два прозореца.

Не, стаята има само два прозореца.
Не, тази стая няма само един про-
зорец. Тази стая има три про-
зореца.

Не, стаята няма пет прозореца.
Стаята има два прозореца.

Аз съм американец.
Те са американци.
В стаята има пет американца.

Не, в стаята няма много американци.
В стаята има само три американца.
В стаята има шест американца.

2.

Аз съм българин.
Учителите са българи.
Седем българина работят в отдела.

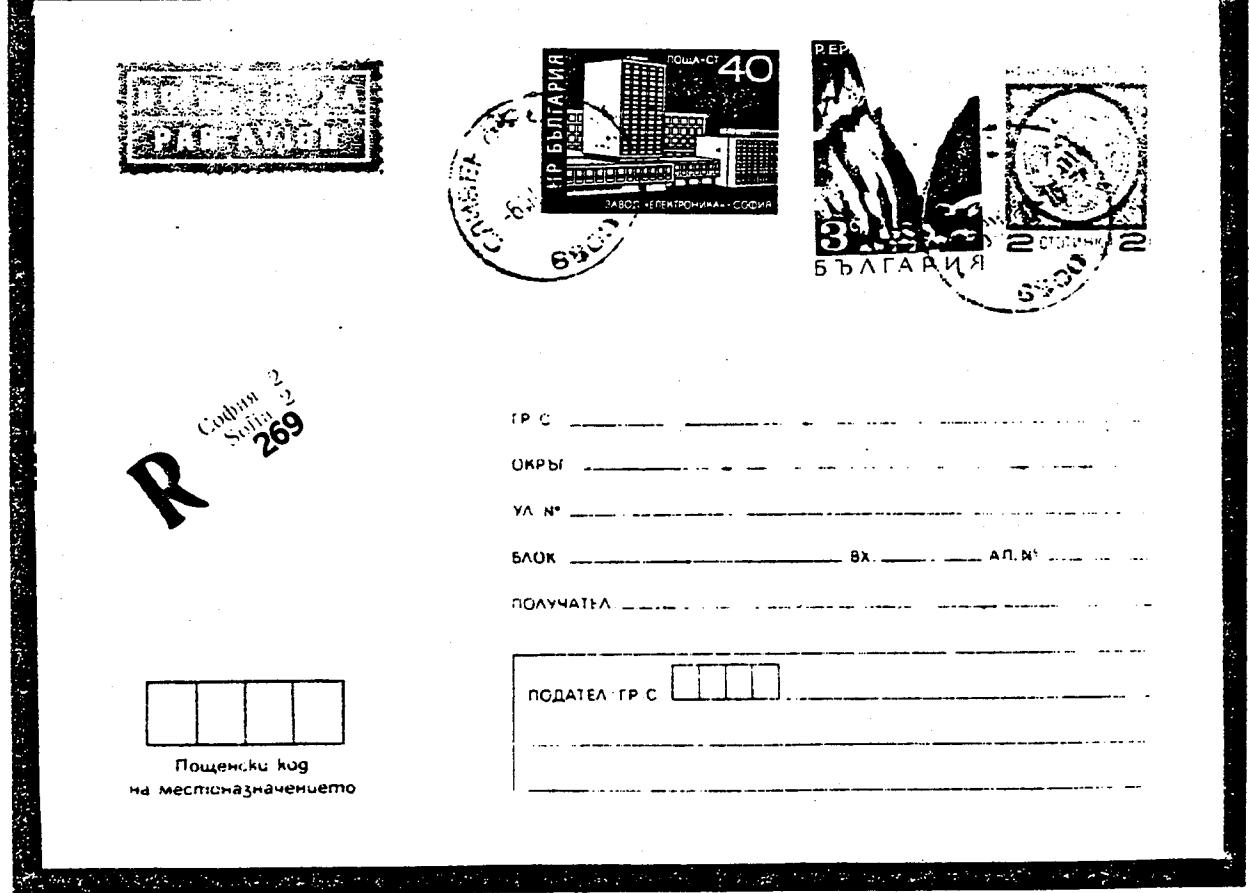
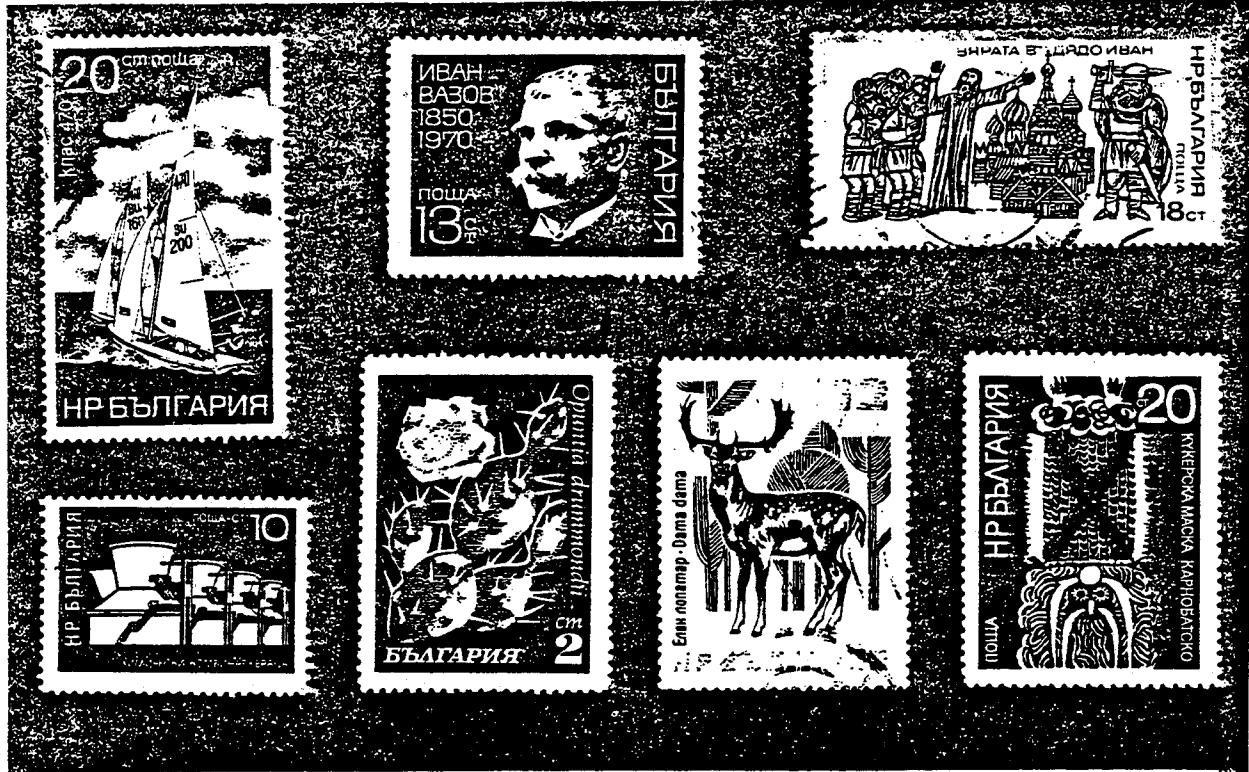
Какъв съз аз?
Какви са учителите?
Колко души българи работят в
отдела?
Има ли много българи в училището?
Колко души българи има в този град?
Колко българина има в стаята?

Вие сте българин.
И те са българи.
Седем българина работят в отдела.

Не, в училището няма много българи.
В училището има само пет българина.
В този град има петдесет българина.
В стаята има два българина.

и т.н.

и т.н.

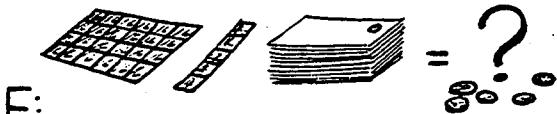
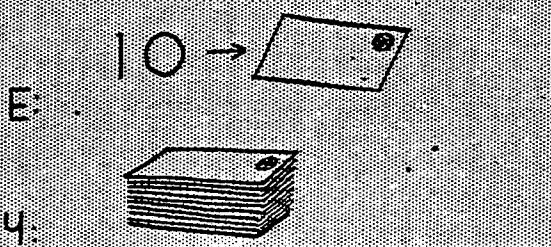
LESSON 35

5 ЛЕВ
24 стотинки

ПОЩЕНСКИ
ЧИНОВ.

ЕЛЕНА

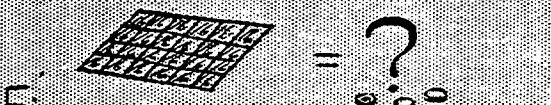
10 л 20 стотинки

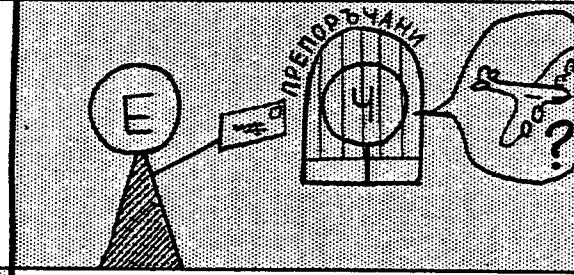
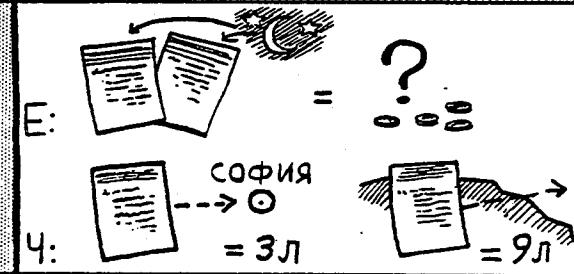
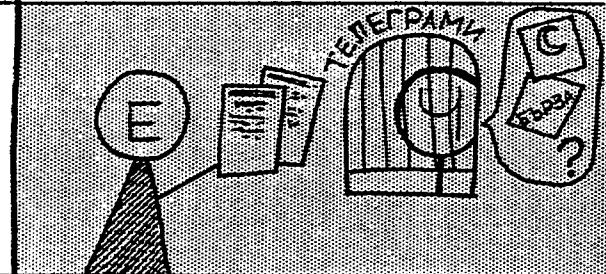
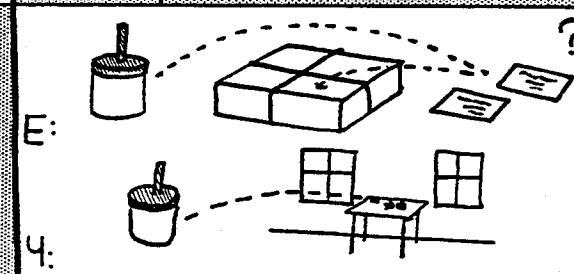
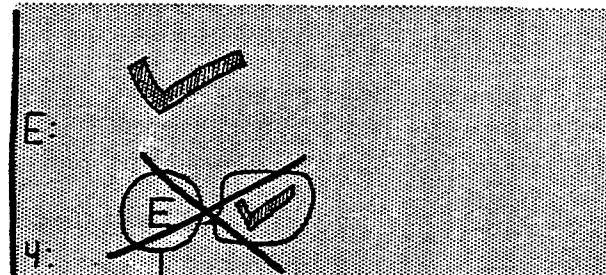
НЕ

10 → ? 20

1 л 20 стотинки

1 л 1 л 1 л
84 стотинки

1 л 1 л
40 стотинки

УРОК 35 - РАЗГОВОР

НА ПОЩАТА

Елéна/ влíза в пощата и отíва на гишéто за пощенски máрки /
Пóщенски служител

- 5 - Дáйте ми, мóля, пет máрки по едíн лев и 24 máрки по 16 стотíнки.
- Это! Каквó дру́го искате?
- Дéсет пощенски карти.
- Заповáдайте!
- 10 - Кóлко стрúва всíчко?
- Всíчко стрúва 10 лéва и 4 стотíнки.
- Нáмате ли грéшка?
- Не вýрвам.
- Кóлко стрúват десеттé карти?
- 15 - Те стрúват 1 лев и 20 стотíнки.
- А двайсеттé и чéтири máрки?
- Двáдесет и четиритé máрки стрúват 3 лéва и десéт и чéтири стотíнки.
- Имате прáво. Извинéвайте.
- 20 - Нáма зашбо.
- Мóже ли да залепя на колéта téзи два лíста с адреси?
- Разбýра се, лепíлото е там на мáсата между двáта прозбрéца.
- 25 /Елéна отíва на гишéто за телегráми/
 - Искам да изпратéтя téзи две телегráми.
 - Обикновéни или бýрзи?
 - И двéте обикновéни. Кóлко стрúват?
 - За Сóфия стрúва 3 лéва. Дру́гата - за чужбíна - 9 лéва.
- 30 /Елéна - на гишéто за препорéчани писмá/
 - Изпратéте, мóля, товá писмб препорéчано.
 - По вýздуха ли?
 - Да, с вýздúшна поща.
 - Добрé. Стрúва два лéва и 40 стотíнки.

19. Имам право - to be right. 20. Нáма зашбо - don't mention it. lit. there is nothing why. 33. по = by . 34. с = by.

AT THE POST OFFICE

Helena (enters the post office and goes to the stamp window)

Post office clerk

- 5 - Give me, please, five one lev stamps and 24 sixteen stotinki stamps.
- Here they are! What else would you like?
- Ten post cards.
- Here they are.
- 10 - How much does it all cost?
- All of that costs 10 leva and 4 stotinki.
- Haven't you made a mistake?
- I don't believe so.
- How much do the 10 post cards cost?
- 15 - They cost 1 lev and 20 stotinki.
- And the 24 stamps?
- The 24 stamps cost 3 leva and 84 stotinki.
- You are right. Excuse me.
- 20 - Don't mention it.
- Is it possible to glue these two sheets with the addresses on this package?
- Of course, the glue is there on the table between the two windows.
- 25 /Helena goes to the telegram window/
 - I'd like to send these two telegrams.
 - Night(letter) or straight.
 - Both night(letters.) How much do they cost?
 - (The one) to Sofia costs 3 leva. The other(going) - out of the country - 9 leva.
- 30 /Helena - at the window for registered letters/
 - Please send this letter registered.
 - By air?
 - Yes, by air-mail.
 - All right. It costs two leva and 40 stotinki.

ГРАМАТИКА

I. ARTICLE FOR CARDINAL NUMERALS

The cardinal numerals may be used with an article.

a.	еди́н	} one	еди́ният	} the one
	една́		една́та	
	едно́		едно́то	

Еди́ният пи́ше а дру́гият чете́. The one writes and the other reads.

- b. The article for cardinal numerals ending in a consonant, E, И or O, is TE. Examples:

пет	five	петте*	the five
две	two	двéте*	the two
чéтири	four	четирите*	the four
три	three	трíтē	the three
шест	six	шестте*	the six
дéсет	ten	десетте*	the ten
сто	hundred	стотé*	the hundred

- c. The article for cardinal numerals ending in A is -ТА. Examples:

двáма	two (men)	двáмата	the two
трíма	three (men)	трíмата	the three
трíста	three hundred	трíстата	the three hundred
хиля́да	thousand	хиля́дата	the thousand

* Notice the change of accent!

LESSON 35

- d. The compound numerals usually have the article on the last one.
Examples:

двáдесет и петтé	the twenty-five
сто петдесéт и двáта	the hundred fifty-two
хиля́да сто и тридесetté	the thousand hundred & thirty

Sometimes the article is added to the first numeral. Examples:

тридесetté и три	the thirty-three
петдесetté и шест	the fifty-six

II. PLURAL AFTER NUMERALS OF NOUNS ENDING IN -ЕЦ & -ИН

- a. Nouns ending in ЕЦ drop the Е before taking the ending for the plural И. (See lesson 17, Grammar II c). These nouns, when they form the special plural used after numerals, do not drop the Е. Examples:

прозбрéц	pl. прозбрци	but; два прозбрéца
window	windows	two windows
америкáнец	pl. американци	but; два американца
an American	Americans	two Americans

- b. Nouns ending in -ИН form their plural by losing the final Н (See Lesson 17, Grammar II d). These nouns add the ending А to the singular, when they form the special plural used after numerals.

Examples:

българин a Bulgarian	българи Bulgarians	два българи на two Bulgarians
францúзин a Frenchman	францúзи Frenchmen	петдесет францúзина fifty Frenchmen
англичáнин an Englishman	англичáни Englishmen	сто англичáнина hundred Englishmen

III. MASCULINE NOUNS ENDING IN PLURAL IN A

The following three masculine nouns end in the plural in A also when they are not used after numerals. When used after numerals these nouns change the place of their accent only.

<u>Singular</u>	<u>Plural</u>	<u>Plural after Numerals</u>
крак - a leg	кракá - legs	but: два кра́ка - 2 legs
- a sheet** лист	листа - sheets ли́стове*	but: три листа - 3 sheets
- a leaf	листи* } - leaves ли́стя* } листа* }	but: пет листа - 5 leaves
рог - a horn	рогá - horns рого́вье*	but: два рога - 2 horns

* лист and рог have more than one form for the plural.

** any sheet, but not bed sheet - чаршáф.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Article for Cardinal Numerals

II. Plural after Numerals of Nouns Ending in ЕЦ and ИН

1.

Колко молива има на масата?
Какъв е цветът на моливите?

На масата има два молива.
Единият молив е червен, другият
молив е хълт.
Единият е червен, другият - хълт.

Колко костюма има той?

- сака
- балтона
- ризи
- кепета
- куфара
- одеала
- блузи има тя?
- рокли
- кърпи
- телефона
- шмана

Колко острова има в този залив?
Какви са островите?

В този залив има два острова.
Единият е голям, другият е малък.
Единият остров е
В купето има двама пътници.
Единият пътник седи до прозореца,
другият седи до вратата.

Колко лодки има край брега?
Какви са лодките?

Край брега има две лодки.
Едната е гребна, другата е рибарска.

Колко летни сака имам ти?
Какъв е цветът на саката?
Колко курсиста има в стаята?
Какво правят курсистите?
Колко телеграми изпратихте?
Как изпратихте телеграмите?

Аз имам две летни сака.

Едното е бяло, другото - бежово.

В стаята има два курсиста.

Единият чете, другият пише.

Изпратих две телеграми.

Изпратих едната бърза, другата -
обикновена.

Тя изпрати два колета.

Единия колет тя изпрати на майка
си, другия - на брат си.

Изпратих две писма вчера.

Едното препоръчано, другото по
въздуха.

Колко колета изпрати тя?
На кого изпрати тя колетите?

Колко писма изпратихте вчера?
Как ги изпратихте?

и т.н.

2.

Колко списания има на масата?
Американски ли са списанията?

Колко парахода има в пристанището?
Товарни ли са параходите?

Колко души има в стаята?
Американци ли са двамата?

Колко жени има в кафенето?
Американки ли са жените?

Колко рокли си купи жена Ви?
Скъщи ли бяха роклите?

Какво има в тези две шинета?
Виенски ли е одеколонът?

Колко костюма имате Вие?
Зимни ли са костюмите?

Колко книги има на масата?
Руски ли са книгите?

и т.н.

На масата има две списания.
Само едното списание е американско.
Другото списание е българско.
В пристанището има два парахода.
Само единият параход е товарен.
Другият е пътнически.
В стаята има двама души?
Само единият е американец. Другият е българин.
В кафенето има две жени.
Само едната е американка. Другата е българка.
Жена ми си купи две рокли.
Само едната рокля беше скъпа.
Другата беше евтина.
В тези две шинета има одеколон.
Само в едното иначе е виенски.
В другото е французски.
Аз имам два костюма.
Само единият е зимен. Другият е летен.
На масата има две книги.
Само едната книга е руска.
Другата книга е английска.

и т.н.

3.

Колко малива има на масата?
Какъв е цветът на маливите?

шест книги
четири списания
петнайсет пощенски карти
двайсет и пет листа
три ризам
две връзки
седем кепета
три одеала
две покривки
дванайсет кърпи
осем чинии
петдесет ножчета за бърснене
девет надписа

На масата има десет малива.
И десетте малива са хълти.

сини
зелени
хълти
бели
бели
кафяви
зелени
сиви
бели
хълти
бели
сини
бели

и т.н.

Lesson 35

4.

Колко студента има в стаята?
Какво правят студентите?

трима учители
четириима войници
петима курсисти
шестима ученици

Колко кондуктора има във влака?
Какво правят кондукторите?

Колко войника има в гората?

Какво правят войниците?

Колко парахода има в пристанището?
Какви са параходите?
Колко души американци има в
Българския отдал?

Какво правят американците в
Българския отдал?

С колко души французи се запозна
Елена?

Къде се запозна Елена с францу-
зите?

Колко прозорецца има стаята?

Какви са прозорците?

Колко души българи има в Бъ-
гарския отдал?

Какви са българите?

Колко пътника има в купето?

Какво правят пътниците?

Колко братя има тя?

Къде учат братята ѝ?

Колко чиновника има на гимнето?

Какво правят чиновниците сега?

Колко лекаря има на тази улица?
Къде живеят лекарите?

и т.н.

В стаята има двама студенти.
И двамата студенти четат.
И двамата четат.

..... говорят
..... пишат
..... учат
..... държат изпит

Във влака има два кондуктора.
И двата кондуктора проверяват
билетите на пътниците.
В гората има двайсет и двама
войници.

И двайсет и двамата войници
стрелят с пушки.
В пристанището има два парахода.

И двата парахода са товарни.
В Българския отдал има десет
американца.

В Българския отдал има десет
души американци.

И десетте американца учат
български език.

И десетте души американци учат
български език.

Елена се запозна с два фран-
цуза.

И с двата француза тя се
запозна в морската градина.
Стаята има два прозорецца.

И двата прозорецца са големи.
В Българския отдал има седем
българина.

И седемте българина са учители.
В купето има трима пътници.

И тримата пътници четат вестници.
Тя има двама братя.

И двамата ѝ братя учат в техни-
ческото училище.

На гимнето има двама чиновници.

На гимнето има два чиновника.

И двамата чиновници продават
билети.

И двата чиновника продават билети.
На тази улица има трима лекари.
И тримата лекари живеят в големата
къща на йгъла.

и т.н.

ЧЕТИВО

Два дена след пристигането си във Варна Елена отиде на пощата. На гишето за пощенски марки тя купи пет марки по един лев и 24 марки по 16 стотинки. После поискава десет пощенски картички и попита колко струва всичко. Служителят ѝ каза, че всичко струва 10 лева и четири стотинки.

Елена помисли, че служителят има грешка. Затова тя самата сметна всичко. Десетте картички струваха един лев и 20 стотинки. Двадесетте и четири марки струваха 3 лева и осемдесет и четири стотинки. Петте марки по един лев - пет лева. Всичко 10 лева и 4 стотинки. Служителят имаше право. Тя се извини.

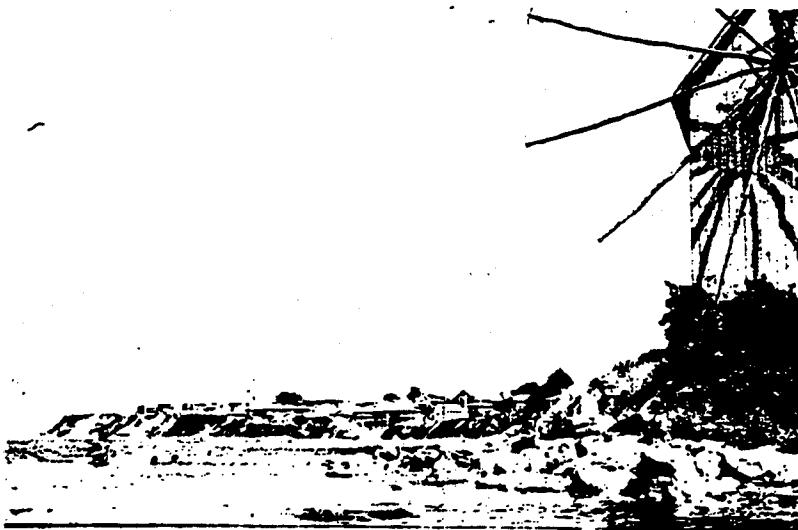
После тя попита служителя къде може да залепи два листа с адреси на един колет. Той ѝ показва една маса между два прозореца, където имаше лепило. Там тя залепи листовете на колета.

Гишето за телеграми беше до гишето за пощенски марки. Тя отиде там и поискава да изпрати две телеграми. И двете бяха обикновени. Телеграмата за София струваше 3 лева. Другата, за чужбина, 9 лева.

След това тя отиде на гишето за препоръчани писма. Изпрати едно писмо до родителите си препоръчано и с въздушна поща. То струваше два лева и четиридесет стотинки.

LESSON 35

Най-после излезе от пощата и си тръгна* за къщи. Мина през Морската градина. Спомни си, че миналата година в нея тя се запозна с два французина. С тях тя прекара няколко хубави дена. Затова реши да напише на двамата французи по една илюстрована картичка.

* си тръгна за къщи - is a reflexive form of the verb. Си has no meaning in English. Translate: started for home

LESSON 35

ПРЕВОД

1. Did you meet Mrs. Popoff yesterday? Yes, I met her. Did you visit Miteff's? Yes, we visited them. Did you see Miteff's son. No, we didn't see him.
2. Did she bring her children? She didn't bring her children. She brought her books. She always brings a few books when she comes to visit us. She took our children to the movies last night. She forgot to take the books home.
3. Are you going to call me on the phone tonight? Yes, I'll phone you tonight. Don't forget to take the record player and the records to your uncle in the afternoon. He invited me to go to his place, but I'll have to remain home. I have to look for some documents. As soon as I find them I'll call you.
4. Many regards to Christo.
5. What is this noise? Can you hear me? I can hear you but I don't understand you.
6. He's taking an examination on Tuesday that's why he has been studying for weeks. Is he going to a resort immediately after the examination? No. He'll go to the wedding of his cousin. Where will the wedding take place? At the church of St. Mary. Will you be there? I think I will. It won't be a bad idea to be there. We'll eat and drink and dance the horo and the ratchenitsa. A lot of relatives, friends and acquaintances will be there. We'll have a wonderful time.
7. We were so happy we got drunk.
8. Were you at home last night? I was, but my wife wasn't. She was at a celebration. It lasted until dawn. She got sick. Now she has a little temperature and the doctor is giving her an injection.
9. How long have you been waiting for me? I've been waiting for you since four o'clock. I've been looking at these pictures for an hour now.
10. It is going to rain. Didn't it rain yesterday? It did a little.

LESSON 35

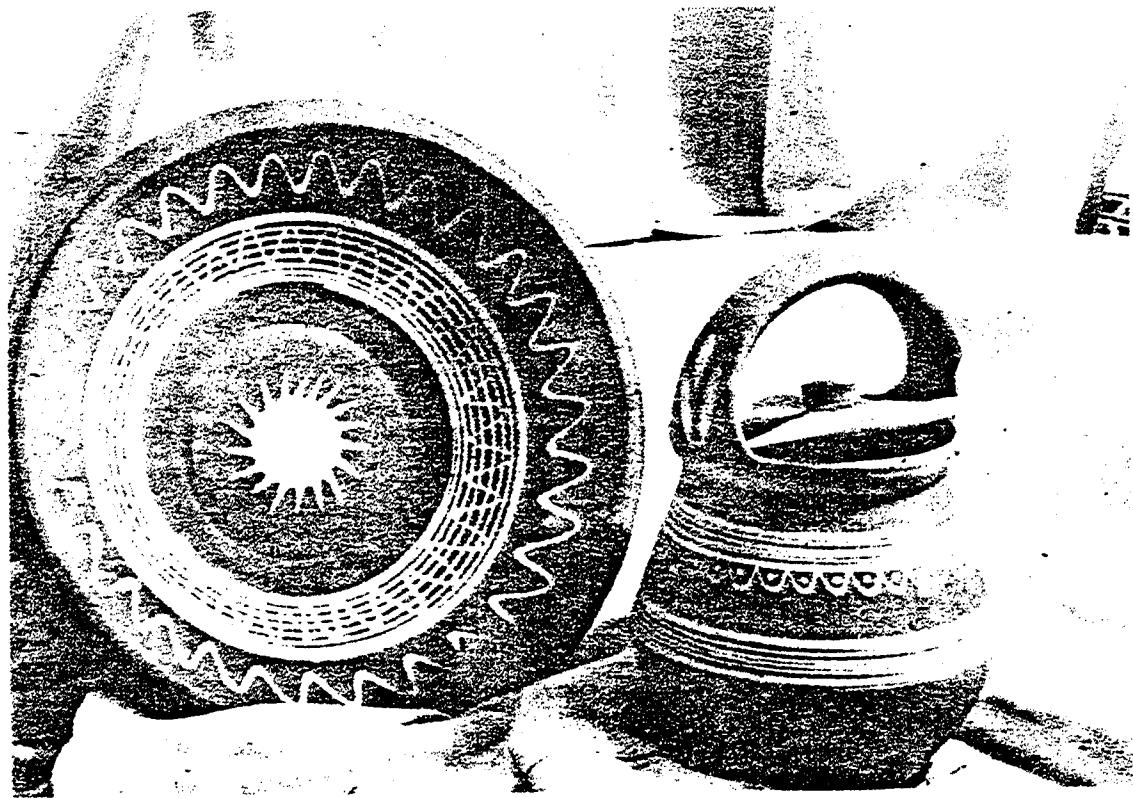
ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво направи Елена два дена след пристигането си във Варна?
Два дена след пристигането си във Варна Елена отиде на пощата?
2. Кога отиде Елена на пощата?
Елена отиде на пощата два дена след пристигането си във Варна.
3. На кое гише отиде тя най-напред, след като влезе в пощата?
След като влезе в пощата, тя отиде на гишето за пощенски марки.
4. Какво купи Елена?
Пощенски марки.
5. Колко марки купи Елена?
Тя купи пет марки по един лев и 24 марки по 16 стотинки.
6. Освен пощенски марки още какво купи Елена?
Тя купи десет пощенски картички.
7. Кой даде на Елена марките и пощенските карти?
Пощенският служител даде на Елена марките и пощенските карти.
8. Колко струваше всичко?
Всичко струваше десет лева и четири стотинки.
9. Какво помисли Елена?
Тя помисли, че служителят има грешка.
10. Какво направи Елена, след като помисли, че служителят има грешка?
След като помисли, че служителят има грешка, тя самата сметна всичко.
11. Колко струваха десетте картички?
Десетте картички струваха един лев и двайсет стотинки.
12. Колко струваха двадесетте и четири марки?
Двайсетте и четири марки струваха три лева и 84 стотинки.

13. Колко струваха петте марки по един лев?
Петте марки по един лев струваха пет лева.
14. Кой имаше право?
Пощенският служител имаше право.
15. Какво направи Елена, след като видя, че пощенският служител има право?
След като видя, че пощенският служител има право, тя се извини.
16. Защо се извини Елена на служителя?
Елена се извини на служителя, защото видя, че той има право.
17. Какво направи Елена, след като се извини?
След като се извини, Елена попита служителя къде може да залепи два листа с адреси на един колет.
18. Какво показва служителят на Елена?
Той ѝ показва една маса между два прозореца.
19. Какво имаше на масата?
Лепило.
20. Какво искаше да прави Елена с лепилото?
Тя искаше да залепи с него два листа с адреси на един колет.
21. Къде беше масата с лепилото?
Тя беше между два прозореца.
22. Какво направи Елена, след като разбра къде има лепило?
След като разбра къде има лепило, тя отиде до масата, взе лепилото, сложи по малко лепило на листовете и ги залепи на колета.
23. Къде беше гишето за телеграми?
Гишето за телеграми беше до гишето за пощенски марки.
24. Какво направи Елена, след като залепи листовете на колета?
След като залепи листовете с адреси на колета, Елена изпрати колета, и след това отиде на гишето за телеграми.

25. Към кого се обърна Елена, когато отиде на гишето за телеграми?
Когато отиде на гишето за телеграми, тя се обърна към служителя.
26. Защо отиде Елена на гишето за телеграми?
Елена отиде на гишето за телеграми, защото искаше да изпрати две телеграми.
27. Какви бяха телеграмите, които Елена искаше да изпрати?
И двете телеграми бяха обикновени.
28. За къде бяха двете телеграми?
Едната телеграма беше за София, а другата - за чужбина.
29. Коя телеграма струваше девет лева?
Телеграмата за чужбина струваше девет лева.
30. Колко струваше телеграмата за София?
Телеграмата за София струваше три лева.
31. Къде отиде Елена, след като изпрати двете телеграми?
След като изпрати двете телеграми, Елена отиде на гишето за препоръчани писма.
32. Защо отиде Елена на гишето за препоръчани писма?
Тя отиде на гишето за препоръчани писма, защото искаше да изпрати едно препоръчано писмо до родителите си.
33. Само препоръчано ли изпрати Елена писмото до родителите си?
Не. Тя изпрати препоръчаното писмо до родителите си с въздушна поща /по въздуха/.
34. Колко струваше писмото препоръчано и с въздушна поща?
Препоръчано и по въздуха писмото струваше два лева и 40 стотинки.
35. Какво направи Елена най-после?
Най-после тя излезе от пощата и си тръгна за къщи.

36. През къде мина Елена, след като излезе от пощата?
След като излезе от пощата, тя мина през Морската градина.
37. Какво си спомни Елена, когато минаваше през Морската градина?
Когато минаваше през Морската градина, Елена си спомни, че миналата година тя се запозна с два француза в нея.
38. Какво друго си спомни Елена?
Тя си спомни още, че прекара няколко хубави дни с тях.
39. Какво реши да направи Елена тогава?
Тя реши да напише на двамата французи по една илюстрована картичка.

ГЛИНЕНИ СЪДОВЕ

LESSON 35

ДОМАШНА РАБОТА

Part I

Translate into Bulgarian:

1. I entered the post office and went to the stamp window. I bought two stamps at 80 stotinki each, six stamps at sixteen stotinki, twelve stamps at ten stotinki, and thirty-two stamps at two stotinki each. Then I bought three postcards at twelve stotinki each. I gave one lev and sixty stotinki for the two stamps. The twelve stamps at ten stotinki cost one lev and twenty stotinki. The thirty-two stamps - sixty-four stotinki. Together with the two postcards, that cost sixty-four stotinki, I paid the clerk at the window four leva and seventy-six stotinki.
2. She took the two parcels and carried them to the table that was between the two windows. She glued the two sheets of paper on the parcels and wrote the two addresses. She sent one parcel to Sofia, the other - to Washington.
3. The post office clerk took the two registered letters. He put one letter in the drawer and the other - out of the country - he put in a book.
4. Please don't send this telegram straight.
5. He is right. There is no mistake.
6. Don't believe what he told you a little while ago.
7. The two Frenchmen sat down on the two chairs between the two big mirrors.

Part II

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 35.
2. Tell us the dialogue in your own words.

РЕЧНИК

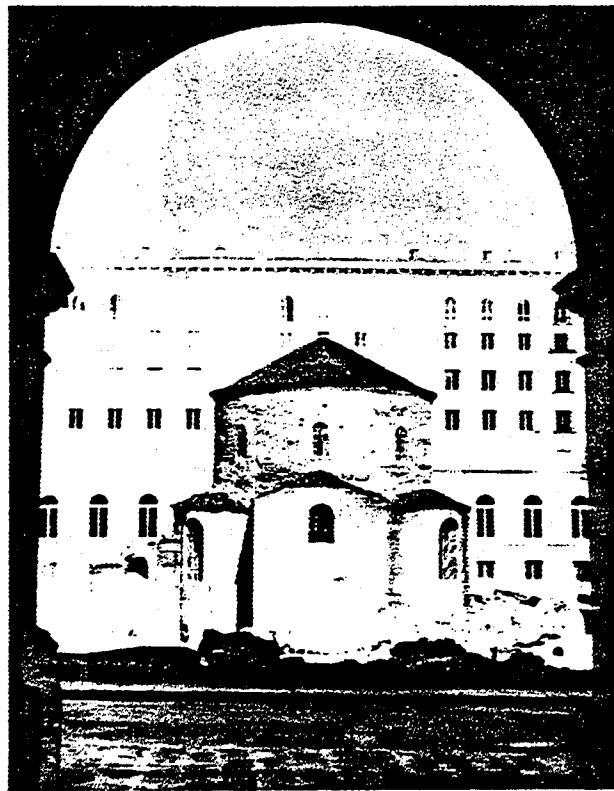
адréс т.
 всíчко
 въздух т.
 по въздуха
 въздушен, -шна, о, и
 с въздушна поща
 вárвам
 не вárвам!
 гишé за пощенски мáрки
 градíна f.
 грéшка f.
 íмам грéшка
 нáмате ли грéшка?
 запознáвам се
 запознáя се, е, áх се
 извинýвам се
 извинá се, ý, ýх се
 илюстрóван, а, о, и
 илюстрóвана картичка
 карта f.
 пóщенска карта
 картичка f.
 пóщенска картичка
 колéт т.
 къдéто rel. adv.
 лепíло п. pl.лепилá
 лепá, ý, ýх
 залепá
 лист т. pl. листá, лíстове
 after numerals: лíста
 мárка f.
 мбрски, а, о, и
 мбрска градíна
 нáма зашó
 обикновéн, а, о, и
 обикновéна телегráма
 обрýщам се към
 обърна се, е, ах се
 поща f.
 на пошата
 пощенски, а, о, и
 пóщенска мárка

address
 everything
 air
 by air (mail)
 aerial, air
 by air mail
 to believe
 I don't believe so!
 stamp window
 garden, park
 mistake, error
 to make a mistake
 haven't you made a mistake?
 to get to know, to meet
 to excuse oneself, to apologize
 illustrated
 picture post card
 card
 post card
 small card
 post card
 package, parcel
 where, wherever
 glue, paste
 to glue, to paste, to stick
 sheet (of paper)
 stamp, label
 sea
 park by the sea
 don't mention it
 usual, common, ordinary, general
 day letter, night letter
 to turn to
 post office
 at the post office, to the P.O.
 postal, of or pertaining to the P.O.
 postage stamp

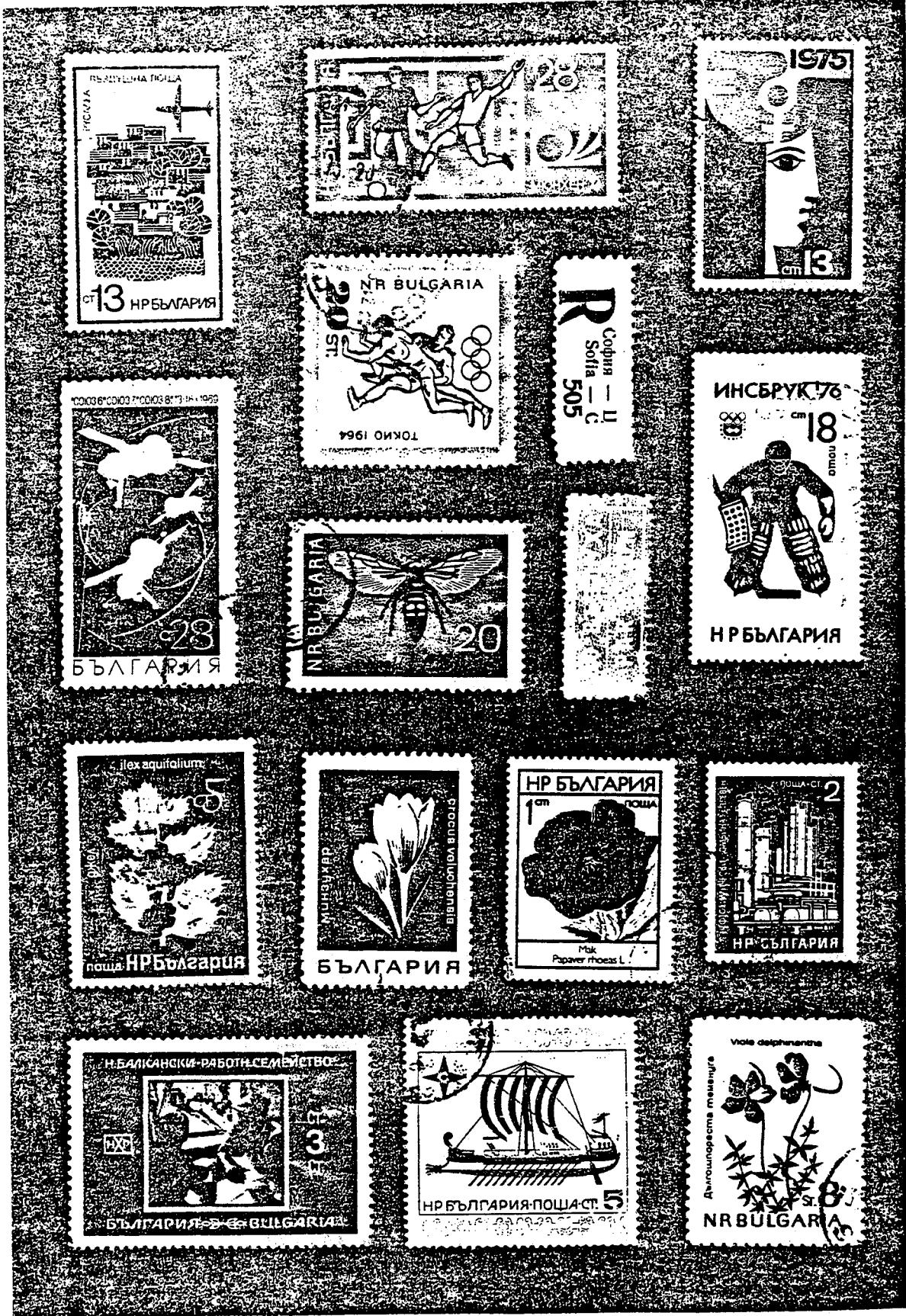
Lesson 35

право n. pl. правá
 ймам право
 препоръчан, а, о, и
 препоръчано писмо
 пристигане n.
 сам, а, б, и
 той самият
 тя самата сметна всичко
 сметам
 сметна, е, ах
 спомням си
 спомня си, и, их си
 телеграма f.
 гишé за телеграми
 обикновéна телеграма
 бърза телеграма
 францúзин m. pl. францúзи
 чужбина f.
 за чужбина

right
 I am right
 recommended
 registered letter
 arrival
 alone; also used for emphasis:
 he himself
 she herself added up everything
 to add up, to calculate
 to remember
 telegram, wire
 telegram window
 day letter, night letter
 straight wire
 Frenchman
 abroad; foreign land, foreign
 country (countries)
 out of the country, for abroad

СТАРА РИМСКА ПОСТРОЙКА В СОФИЯ

ТРИДЕСЯТЬ ШЕСТИ УРОК

LESSON 36

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Form of the Verb

1.

Аз се връщам късно в къщи.

той, ние, тя, вие, ти,
те, син ми, децата, аз,
дъщеря ми, и т.н.

Той се връща късно в къщи.
и т.н.

Тя се безпокоя много.
Ние често се изкачваме на
Черни връх.
Той се казава.....
Те се приготвят сега.
Вие се напивате понякога,
Тя се прибира рано.
Ние се отбиваме в тази кръчма
всяка вечер.

2.

Той се извини вече.

аз, тя, ние, ти, те, вие,
брат ми, той, и т.н.

Аз се извиних вече.

и т.н.

Децата се прибраха късно снощи.
Тя се обърна към чиновника.
Той се спря пред киното.
Аз се запознах с г-н Цочев
миналата седмица.
Аз се срещнах с Христови преди
няколко дена.
Миналата седмица ние се изка-
чили по билото до хижата.
Те се пригответиха вече.
Той се разболя вчера.

Lesson 36

3.

Аз ще се върна в 8 ч. довечера.

той, ние, тя, вие, ти, аз,
те, сестра ми, учениците,
г-н Чанев, и т.н.

Той ще се върне в 8 ч. довечера.
и т.н.

Ние няма да се върнем рано
довечера.

Те ще се приберат късно.
Тя няма да се срещне с г-н
Чахалов утре.

Аз не искам да се запозная
с г-жа Стоянова.

Вие ще се отбнете в кръчмата
след малко.

Те трябва да се пригответят сега.
Ние ще се изкачим на Черни

връх идущата неделя.

Ти няма да се напишеш довечера.

Те ще се спрат в селото.

Той ще се извини.

Той няма да се извини.

4.

Аз си купих няколко ризи и
връзки вчера.

той, ние, те, тя, вие, ти,
аз, брат ми, учителят, и т.н.

Той си купи няколко ризи и
връзки вчера.

и т.н.

Аз няма да си купя тази риза.

Те си хапнаха преди малко.

Ние си легнахме рано снощи.

Вие никога трябва да си лягате
рано.

Той си мисли.

Аз си поръчах пържено пиле.

Тя си пее.

Вие си играете на карти.

Ти ще си хапнеш след малко.

Аз няма да си легна рано довечера.

и т.н.

5.

Приготвят се сега.

аз, той, ние, тя, ти,
вие, те, и т.н.

Приготвям се сега.

и т.н.

Казвам се.....

Безпокой се много.

Бръщат се късно в къщи.

Прибрахме се рано снощи.

Изкачих се на върха вчера.

Наливат се често.

Напи се снощи.

Спряха се пред магазина тази
сутрин.

Запознах се с г-н Шишков преди
няколко дена.

Срещува се с г-жа Чипева миналия
месец.

Извиниха се преди малко.

Обърна се към чиновника.

Отбиват се често в този ресторант.

Легнах си късно.

Лягам си рано обикновено.

Купиха си къща миналата седмица.

Поръча си гювеч.

Ханахме си преди малко.

Ханва си често.

6.

Тя се беспокои.

Тя беспокои ли се?

той, ти, те, ние, и т.н.

Тя се беспокои.

Те се приготвиха.

Ти се върна рано снощи.

Той се напива често.

Те се изкачиха на Черни връх
миналата събота.

Ирина си легна късно снощи.

Кольо си ханна от луканката.

Аз си купих обувки.

Тя си поръча кисело мляко.

Тя беспокои ли се?
Te приготвиха ли се?

и т.н.

и т.н.

Lesson 36

7.

Те се прибраха късно снощи.
Те не се прибраха късно снощи.

Те се прибраха късно снощи.

Те не се прибраха късно снощи.

аз, вие, той, ние, тя,
син ти, те, ти, ... и т.н.

и т.н.

Тя се беспокоя.
Ние се върнахме рано снощи.
Той се казва Иван.
Те се наричат курсисти.
Вие се напихте.
Той се отби в кръчмата преди
малко.
Тя се извини.
Той се запозна с г-жа Иванова.

и т.н.

8.

Тя не се беспокоя.
Тя не се ли беспокоя?

Тя не се беспокоя.

Тя не се ли беспокоя?

ти, те, той, ние, аз,
вие, тя, и т.н.

и т.н.

Те не се връщат в 5 ч. обикновено.
Той не се върна рано снощи.
Ние не се изкачихме на върха.
Тя не се прибира рано.
Ние не се спряхме при реката.
Ти не се отбиваш често в тази
кръчма.

и т.н.

9.

Той се върна снощи.
Снощи се върна.

Той се върна снощи.

Снощи се върна.

и т.н.

Lesson 36

10.

Кой си легна късно снощи?

Аз си легнах късно снощи.

той, ние, тя, вие, аз,
те, ти, студентите,
брат ми, и т.н.

Кой се казва Иван Стоянов?
Кой се върна късно снощи?
Кой ще се изкачи на Черни връх
утре?

Кой се напива често?
Кой се напи снощи?
Кой си купи ризи и връзки вчера?
Кой си хапна от луканката?
Кой се запозна с г-жа Петрова?
Кой се срещна с полковника?
Кой се прибра късно снощи?
Кой се приготви?
Кой се извини?

11.

Кога се прибрахте снощи?

Прибрах се рано снощи.
Аз се прибрах рано снощи.

той, те, тя, аз, ти,
ние, децата, ... и т.н.

Кога се отби той в кръчмата?
Кога се запознаха с г-жа Попова?
Кога се извини тя?
Кога се срещате с приятеля си?
Кога се срещнахте с дядо си?
Кога се напихте?
Кога си кушихте този лекен костюм?
Кога си хапнахте?
Кога си лягате обикновено?
Кога си легнахте снощи?
Кога ще си легнете довечера?
Кога ще се върне той?

12.

Прибрахте ли се рано снощи?

Да, аз се прибрах рано снощи.

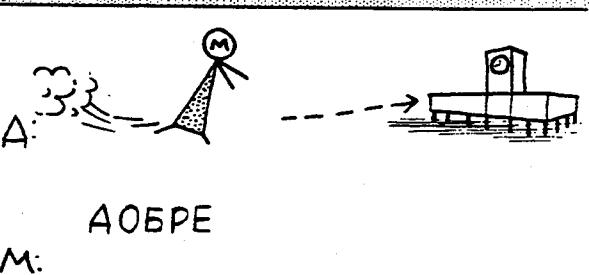
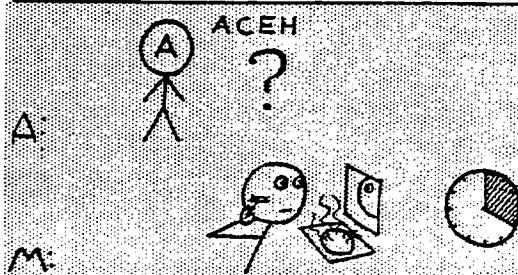
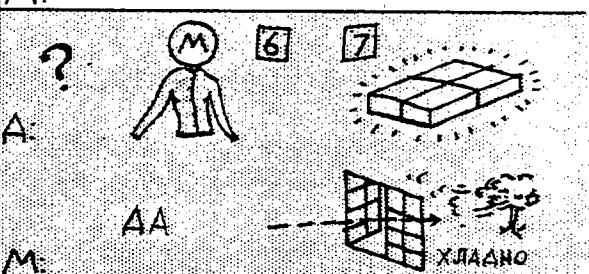
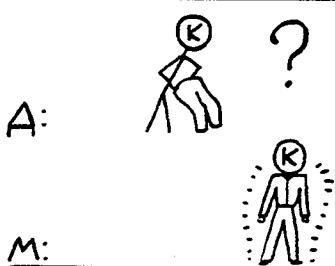
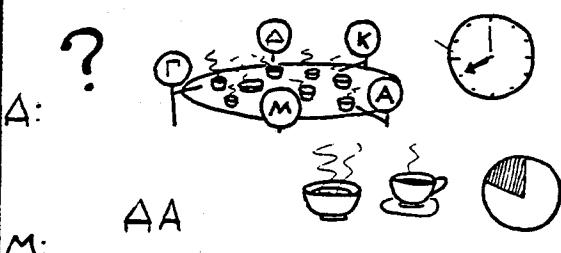
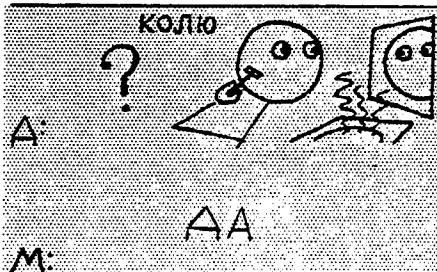
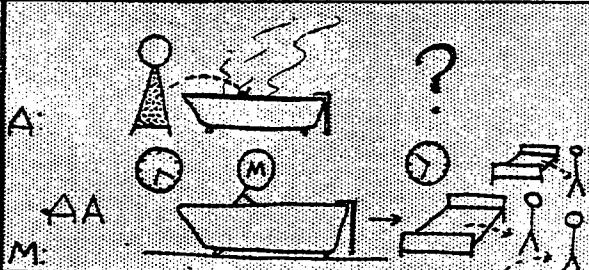
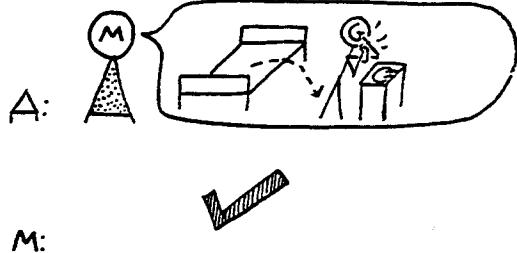
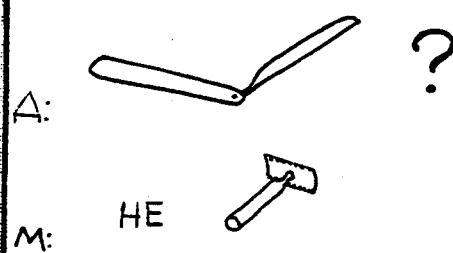
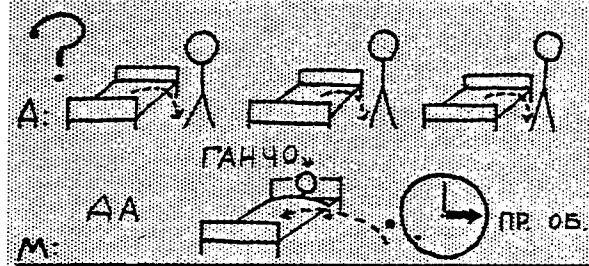
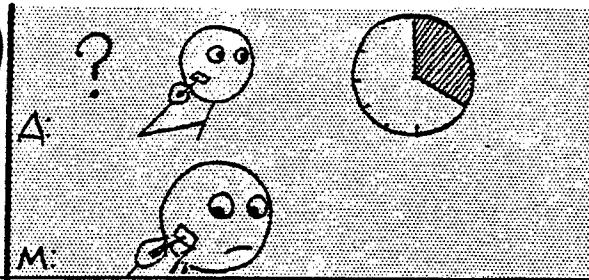
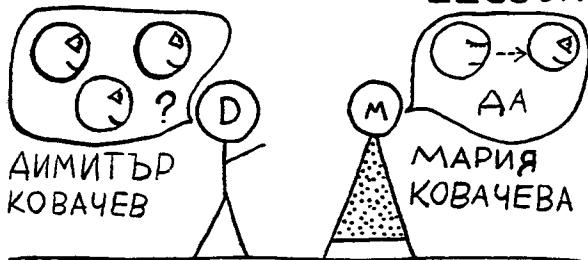
той, те, тя, ти, ... и т.н.

Да, прибрах се рано снощи.

и т.н.

Не, аз не се прибрах рано снощи.

LESSON 36

УРОК 36 - РАЗГОВОР

УТРИНЕН ТОАЛЕТ

Димитър и Мария Ковачеви се готвят да отидат на гарада в Варна, за да посрещнат Георгиеви, които идват от София.

Димитър

5

Мария

- Събудиха ли се децата?
- Да, събудиха се.

- Станаха ли?

- Да, само Ганчо бъче лежи. Легна си късно.

- 10
- Кажи му да стane веднага и да се умие!
 - Ще му кажа.

- Кблю обръсна ли се?

- Да, той се умий и се обръсна вече.

- Облече ли се?

- Облече се.

- Каквоб прави Асен?

- Той се бръсне от двайсет минути.

- Защо се бави толкова много?

- Защото се поряза при бръсненето.

- 20
- Пак ли се бръсна с моя бръснач?
 - Не. Бръсна се със своята самобръсначка.

- Ти окъпа ли се?

- Да. Окъпах се, преди да станат децата.

- Ще успеем ли да закусим до бсем час?

- 25
- Да. Закуската ще бъде готова след малко.

- Ще облечеш ли пулвера, който си купи вчера?

- Ще го облека. Времето е добра хладно.

- Побързай, за да бъдем на гарада на време.

- Добре. Ще побързам.

17. Той се бръсне от двайсет минути. He has been shaving for twenty minutes; Bulgarian uses pres. tense with the prep. от in order to express an action which started in the past and is still continuing, while English uses present perfect tense with the prep. for.
 24. Ще успеем ли? lit. will we succeed? 28. за да бъдем lit. in order to be.

MORNING TOILET

Dimitter and Maria Kovatchev are getting ready to go to the station in Varna in order to meet Georgieffs who are arriving from Sofia.

Dimitter:

5 Maria:

- Did the children awake?
- Yes, they awoke.

- Did they get up?
- Yes. Only Gantcho is still lying. He went to bed late.

10 - Tell him to get up at once and to wash.
- I'll tell him.

- Did Kolyo shave?
- Yes, he washed and shaved already.

15 - Did he dress?
- He did.

- What is Assen doing?
- He has been shaving for twenty minutes.

- Why is he so slow?
- Because he cut himself while shaving.

20 - Did he shave again with my straight razor?
- No. He shaved with his safety razor.

- Did you take a bath?
- Yes. I took a bath before the children got up.

25 - Will we be able to finish breakfast by eight o'clock?
- Yes. The breakfast will be ready in a little while.

- Are you going to put on the sweater, which you bought yesterday?
- I'll put it on. The weather is quite cool.

- Hurry up, so that we be at the station on time.
- All right. I will.

LESSON 36

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE FORM OF THE VERB

I. FORMATION

1. The reflexive forms of the verb in English consist of the active form of the verb plus the reflexive pronoun. The reflexive pronoun changes for each person. Examples:

I wash myself

You wash yourself

He washes himself

She washes herself

You shave yourself

They shave themselves

We shave ourselves

2. The reflexive forms of the verb are more widely used in Bulgarian than in English. They are formed the same way as in English, but the reflexive pronoun does not change in person, gender and number, as it does in English. It has one and the same form for all persons, genders, and numbers.

There are two reflexive pronouns:

a. CE, (double form) СЕБЕ СИ

b. СИ, (double form) ЗА* СЕБЕ СИ

II.. REFLEXIVE FORMS WITH CE

The reflexive form with CE, double form СЕБЕ СИ shows an action which is performed by the subject and comes back to it. Examples:

аз се мия
ти се миеш
той се мие
тя се мие

ние се миеш/e/
вие се миете
те се мият

I wash myself
you wash yourself
he washes himself
she washes herself

we wash ourselves
you wash yourselves
they wash themselves

* Several prepositions may be used with this long form:
Examples: с - with, у - at, etc.

LESSON 36

The double form СЕБЕ СИ is used when the stress falls on the reflexive pronoun. Examples:

Аз мýя сéбе си, не мýя нéго.

I wash myself, I don't wash him.

Бръсна́рят бръсне клиéнти си,
не бръсне сéбе си.

The barber shaves his customers;
he doesn't shave himself.

III. REFLEXIVE FORMS WITH СИ

The reflexive form with СИ shows that the action performed by the subject not only comes back to it, but also that the subject has some benefit of it. Examples:

Аз си купúвам обúща.
Ти си купúваш дréхи.

I am buying shoes for myself.
You are buying clothes for yourself.

Той си купúва рíзи.
Тя си купúва крúши.

He is buying shirts for himself.
She is buying pears for herself.

Нíе си купúваме яблíки.
Вíе си купúвате вíно.
Те си купúват месб.

We are buying apples for ourselves.
You are buying wine for yourselves.
They are buying meat for themselves.

The same way:

Аз си стро́й къща.

I am building a house for myself.

The reflexive action of these verbs sometimes cannot be translated into English. Examples:

Аз си лягам ráно.

I go to bed early.

Той си и́два в къщи в 5 часá.

He comes home at 5 o'clock.

IV. PLACE OF THE REFLEXIVE PRONOUN

1. The place of the reflexive pronoun СЕ is generally between the subject (personal pronoun or noun) and the verb. Examples:

Той /Ивáн/ се мýе с тóпла
водá.

He (Ivan) washes (himself) with
warm water.

2. When the sentence starts with the verb, i.e. when the subject is not mentioned, or when it is after the verb, the reflexive pronoun follows the verb. Examples:

Мýе се с тóпла водá.

He washes (himself) with warm
water.

3. The same happens in questions with ЛИ where СЕ is always after ЛИ. Examples:

Ивáн мýе ли се с тóпла водá?

Does Ivan wash (himself) with
warm water?

Вýе брýснете ли се всéки
дén?

Do you shave (yourselves) every
day?

4. In negative sentences the reflexive pronoun СЕ does not change its position. Examples:

Той не се мýе. Не се мýе. He does not wash (himself)?

5. In interrogative-negative sentences the order is as follows:
a. Negation b. Reflexive pronoun. c. ЛИ d. Verb. Examples:

Той не се ли мýе?
Не се ли мýе?

Doesn't he wash (himself)?

LESSON 36

6. The double reflexive pronouns acc. СЕБЕ СИ, dat. (за, в, у, на) СЕБЕ СИ when emphasized precede the verb, otherwise they follow it.
 Examples:

Аз мия сéбе си.

I wash myself.

Emphasized:

Аз сéбе си мия, не мия нéго.

I wash myself, not him.

Той купúва дрéхи за сéбе си.

He buys clothes for himself.

Emphasized:

За сéбе си купúва дрéхи той,
не за нéя.

He buys clothes for himself, not
for her.

При изпитване на слаби сту-
денти некои професори про-
вяват снисхождение.

изпитване examination, examining
слаб, а, о, и weak, poor
проявявам to show
снисхождение leniency

чудно strange, it is strange
знание knowledge
стигам to reach
четвýрта година the fourth year
(which is the last in the univer-
пóмощ help sity)
постоянство persistence

Професорът: Чудно с тези слаби
знания как сте стигнали до четвýрта
година?

Студентът: С ваша помощ и мое
постоянство, др. професор!..

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Form of the Verb

1.

Аз се обличам сега.

той, те, тя, ти, вие,
ние, аз, децата, жена ми,
брат ми, сестра ти, и т.н.

Той се облича сега.
и т.н.

Той се облече преди малко.
Той облече новия пуловер.
Те ще се облекат след малко.
Ние се бърснеме сега.
Аз се обръснах преди половин час.
Той ще се обръсне след половин час.
Те винаги се мият с французки сапун.
Уми ли се той?
Кога ще се умияш?
Събудиха ли се децата?
Аз обикновено се събуддам в 6 ч.
Кога ще събуди той децата?
Тя се бави много.
Задо се забави толкова?
Те не се къщят всеки ден.
Често ли се порязваш?
Аз се порязах с бърснача си.
Гледай да не се порежат с ножчето
за бърснене!
Той се окъпва вечер.
Аз ще се окъпя след малко.
Вие не се връщате късно в къщи.
Задо не се върнат по-рано?
Кога се прибра тя снощи?
Аз се беспокоя много.
Как се казва той?
Кога ще се пригответе?
Ние не се отбиваме често в тази кръчма.

и т.н.

Lesson 36

2.

Окъпаха ли се вече?

той, ти, тя, аз, вие,
ние, те, и т.н.

Да, окъпаха се.

Не, не се окъпаха.

Къпете ли се всеки ден?

Безпокой ли се много?

Облякохте ли се?

Обличат ли се?

Бръсне ли се той?

Обръсна ли се?

Ще се изкачате ли на Черни връх
в събота?

Запозна ли се с хубавото момиче?

Отбихте ли се в кръчмата?

Често ли се отбивате в това кафене?

Умиха ли се вече?

Купиха ли си къщата?

Лягате ли си рано?

Събудиха ли се децата?

и т.н.

и т.н.

3.

Аз не се мия с български сапун.

Мия се с американски сапун.

ние, той, вие, тя, те, ти,
аз, и т.н.

Ние не се мирем с български сапун.
Мирем се с американски сапун.

Той не се казва Христо. Казва
се Колъо.

и т.н.

Ти не се облече преди малко.

Облече се преди един час.

Те няма да се пригответят сега.

Ще се пригответят след един час.

Те не се умиха със сапун. Умиха
се само с вода.

Вие не се събудихте в 6 ч.

Събудихте се в 7 ч.

Тя не се прибра рано. Прибра
се късно.

Той не се поряза с бръснача.

Поряза се с ножа.

и т.н.

4.

Кой се разболя преди няколко
дена?

Аз се разболях преди няколко дена.

той, ние, ти, тя, те, вие,
аз, то, сестра ми, майка ми
и баба ми, брат ми, и т.н.

Кой се разболява често?
Кой се облече вече?
Кой се облича сега?
Кой се бърсне сега?
Кой се обръсна вече?
Кой си купи това американско
 списание?

и т.н.

Кой се безпокоя толкова много?
Кой се бави толкова много?
Кой се поряза с бърснача ми?
Кой се събуди рано тази сутрин?
Кой се събуджа рано всяка сутрин?
Кой си ляга късно всеки ден?
Кой се окъпва тази сутрин?
Кой се къле сега?
Кой се мие с италиански сапун?
Кой се уми с топла вода и сапун
преди малко?

Кой се прибра късно снощи?
Кой се прибира късно всяка вечер?
Кой се казва Драган?
Кой ще се отбие в кръчмата довечера?
Кой се отбива в кръчмата всеки ден?
Кой се изкачи на върха?
Кой си халпа от киселото мляко преди
малко?

Кой си поръча агнешко печено?
Кой си поръчва винаги свински пържоли?
Кой си пее?
Кой си свири на пиано?
Кой се напи вчера?
Кой се напива често?
Кой ще се напие на сватбата?
Кой се извини на учителя?
Кой се запозна с хубавото момиче?
Кой се обръща към чиновника сега?
Кой се върна в къщи преди малко?
Кой се пригответи вече?
Кой се спира обикновено пред театъра?
Кой се спря на ъгъла на улицата преди
малко?

и т.н.

Lesson 36

5.

Кога си купихте тази риза? Купих си я завчера.

той, ти, те, тя, вие,
аз, ние, и т.н.

Кога се прибра той снощи?
Кога се прибирате обикновено?
Кога се върнаха децата от училище?
Кога ще се пригответе?
Кога ще се облекат?
Кога се облякохте?
Кога си легнахте снощи?
Кога си лягате обикновено?
Кога се бърсне баша ти?
Кога се порязахте?
Кога се запознахте с г-жа Георгиева?
Кога ще се запознаете с това хубаво
 момиче?
Кога се окъпна тя?
Кога се кълпете?
Кога се събуджате обикновено?
Кога се събудихте тази сутрин?
Кога се напи младоженецът?
Кога си поръчала свински пържоли?
Кога се отби в кръчмата?
Кога се отбивате в кръчмата?
Кога се извини ти на учителя?
Кога се умияхте?
Кога се миете?
Кога ще се срещнете с братовчед си?
Кога се срещате с приятелите си?

6.

С какви ножчета се бърснете? Бърсна се с американски ножчета.
Порязвате ли се, когато се
 бърснете?
Миете ли се със сапун, преди да
 се бърснете?
С какъв сапун се миете?
Кълпете ли се, след като се бърснете?
Окъпахте ли се тази сутрин, след
 като се обръснахте?

и т.н.

7.

Той се мие сега.
Той мие децата сега.

Той се мие сега.

тя, аз, вие, майката,
те, ти, родителите,
башата, ... и т.н.

Майката се облича.

Майката облича дъщеря си.
Майката се облича.

и т.н.

Башата се уми.

и т.н.

Аз се облякох.

и т.н.

Той се къпе сега.

и т.н.

Той се скъпна преди малко.

и т.н.

Ти се бръснеш с бръснач.

и т.н.

Ние се обръснахме вече.

и т.н.

Те се събудиха преди малко.

и т.н.

Те се събудиха рано обикновено.

и т.н.

Той мие децата сега.

Майката облича дъщеря си.

Башата уми чинимте.

Аз облякох новите си дрехи.

Той къпе сина си сега.

Той скъпна сина си преди малко.

Ти бръснеш приятеля си с бръснач.

Ние обръснахме другарите си.

Те събудиха войниците преди
малко.

Те събудиха децата си рано.

8.

Тя се мие. Тя не мие децата.
Тя мие себе си, не мие децата.

Тя се мие. Тя не мие децата.

аз, ние, те, вие,.... и т.н.

Той се обръсна. Той не обръсна
приятеля си.

Тя мие себе си, не мие децата.

Той обръсна себе си, не обръсна
приятеля си.

Lesson 36

Ти се бръснем сега.

Ти не бръснем другите.

и т.н.

Майката се окъпна преди малко.

Тя не окъпна децата.

и т.н.

Той се извини вчера. Той не извини сина си.

и т.н.

9.

Тя уми сеbe си, не уми децата.
Себе си уми, не уми децата.

Тя уми сеbe си, не уми децата.

аз, вие, те, той, ние,
ти, тя, и т.н.

Той ще извини себе си, няма да извини приятеля си.

и т.н.

Ние ще обръснем себе си, няма да обръснем другите.

и т.н.

Той поряза себе си, не поряза сестра си.

и т.н.

10.

Тя си купи дрехи. Тя не купи дрехи за дъщеря си.

Тя купи дрехи за себе си, не купи дрехи за дъщеря си.

Тя си купи дрехи. Тя не купи дрехи за дъщеря си.

аз, той, те, ние, ти, тя,
вие, и т.н.

Ти бръснем себе си сега,
не бръснем другите.

Майката окъпна себе си преди малко, не окъпна децата.

Той извини себе си вчера, не извини сина си.

Себе си уми, не уми децата.

Себе си ще извини той, няма да извини приятеля си.

Себе си ще обръснем, няма да обръснем другите.

Себе си поряза, не поряза сестра си.

Тя купи дрехи за себе си, не купи дрехи за дъщеря си.

За себе си купи дрехи, не за дъщеря си.

ЧЕТИВО

Димитър и Мария Ковачеви живеят с децата си от много години във Варна. Те имат хубава къща близо до Морската градина. От верандата на къщата си те могат да виждат целия залив с пристанището, нос Галата и цялото крайбрежие до Евксиноград.

Всяка година техните роднини Ангел и Младена Георгиеви идват във Варна, за да прекарат лятото заедно. Тази година децата на Георгиеви дойдоха във Варна преди родителите си. Няколко седмици след това Ангел съобщи, че той и жена му ще пристигнат във Варна в 8 часа и 30 минути в неделя сутринта.

В неделя Ковачеви се приготвиха да ги посрещнат. Димитър и Мария станаха рано. Тя побърза да се окъпне, преди да станат децата. След като се окъпа и се облече, тя ги събуди. Колю и Асен станаха веднага. Ганчо продължаваше да лежи. Той беше уморен, защото си легна много късно. Беше на танцова забава и се прибра в къщи след полунощ. Майка му го повика втори път. Чак тогава той стана. Колю се обръсна, уми се и се облече пръв. Асен се забави много. Бръсна се и при бръсненето се поряза със самобръсначката си.

Димитър бързаше. Той искаше те да бъдат на гарата не време. Закуската беше готова. Те успяха да закусят до

LESSON 36

осем часа. Преди да тръгнат за гарата, Мария облече пуловера си, понеже времето беше доста хладно. Отидоха на гарата с автомобил. Малко време след като те пристигнаха там, влакът от София влезе в гарата на Варна. Посрещнаха Георгиеви на перона. Всички бяха много весели и щастливи.

Варна - Плажът и морските бани

LESSON 36

ПРЕВОД

1. How long does the Russian course at the Army Language School last? One Russian course lasts eleven months, the other - eighteen months.
2. What is the distance from here to Los Angeles? The distance from here to Los Angeles is seven hundred and forty-six kilometers. And from here to New York? Five thousand five hundred and ninety-eight kilometers.
3. How much does he want for his house? He wants twenty-two thousand seven hundred and eighty-nine leva. Are you going to buy it? I can give him only nineteen thousand five hundred leva for the house.
4. When does the evening train leave? The evening train leaves at nine forty-five. Is it a local? No, it is an express train. Is he leaving on the morning train? No, he's leaving on the noon train. When does it arrive? At eleven o'clock exactly.
5. Are there many soldiers in the Bulgarian Department? No, there aren't many. There are only fourteen soldiers.
6. She went to the clerk at the ticket window and asked him about the train schedule to Varna. She bought four round trip tickets. She gave the clerk a thousand leva. He gave her back two hundred and seventy-nine leva change.
7. These men go to work by train every day. They stay in the train for half an hour and sit there and read newspapers or magazines.
8. The children played all the morning and slept in the afternoon.
9. My friend works in Sofia. He buys and sells houses. Last week he bought two houses for ninety thousand leva and sold them for a hundred thousand.
10. Don't take the magazines. Take the textbooks. And don't forget to bring them back tomorrow. See that you come back in time. O.K. I'll try to be here at a quarter to eight.
11. The weather here is very windy, cloudy, and cool.
12. Are you taking your wife to the movies tonight? I usually take her to the movies on Saturday, but today I won't be able to.

LESSON 36

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Кой живее във Варна?
Димитър и Мария Ковачеви живеят с децата си във Варна.
2. От кога живеят Ковачеви във Варна?
Ковачеви живеят във Варна от много години.
3. Къде живеят Ковачеви във Варна?
Te живеят в една хубава къща близо до Морската градина.
4. Какво могат да виждат Ковачеви от верандата на къщата си?
От верандата на къщата си Ковачеви могат да виждат целия залив с пристанището, нос Галата и цялото крайбрежие до Евксиноград.
5. Откъде могат Ковачеви да виждат целия залив с пристанището?
Ковачеви могат да виждат целия залив с пристанището от верандата на къщата си.
6. Кой идва във Варна всяка година?
Техните роднини Ангел и Младена Георгиеви идват всяка година във Варна.
7. Защо Георгиеви идват всяка година във Варна?
Георгиеви идват всяка година във Варна, за да прекарат лятото заедно с Ковачеви.
8. Кога дойдоха във Варна тази година децата на Георгиеви?
Тази година децата на Георгиеви дойдоха във Варна преди родителите си.
9. Какво съобщи Ангел Георгиев няколко седмици, след като децата му пристигнаха във Варна?
Няколко седмици след това Ангел Георгиев съобщи, че той и жена му ще пристигнат във Варна в 8 ч. и 30 минути в неделя сутринта.
10. За какво се пригответиха Ковачеви рано в неделя сутринта?
Рано сутринта в неделя Ковачеви се пригответиха да посрещнат Георгиеви на гарата.
11. Кой стана рано?
Димитър и Мария станаха рано.
12. Какво побърза да направи Мария?
Тя побърза да се окъпне, преди да станат децата.

13. Какво направи Мария, след като се окъпва?
След като се окъпва, тя се облече и събуди децата.
14. Кой стана веднага?
Колю и Асен станаха веднага.
15. Какво правеше Ганчо?
Той продължаваше да лежи.
16. Защо Ганчо продължаваше да лежи?
Ганчо продължаваше да лежи, понеже беше уморен.
17. Защо беше уморен Ганчо?
Ганчо беше уморен, защото си легна много късно.
18. Защо Ганчо си легна много късно?
Ганчо си легна много късно, защото беше на танцова забава и се прибра в къщи след полунощ.
19. Какво направи майка му, когато видя, че той още лежи?
Когато видя, че той още лежи, майка му го повика втори път.
20. Какво направи Ганчо, след като майка му го повика втори път?
След като майка му го повика втори път, Ганчо стана.
21. Какво направи Колю?
Колю се обръсна, уми се и се облече пръв.
22. Асен обръсна ли се бързо?
Не, той не се обръсна бързо. Той се забави много.
23. Защо Асен се забави, когато се бръсна?
Асен се забави, когато се бръсна, защото се поряза със самобръсначката си при бръсненето.
24. Защо бързаше Димитър?
Димитър бързаше, защото искаше да бъдат на гарата навреме.
25. Закуската беше ли готова?
Да, закуската беше готова.

LESSON 36

26. Те успяха ли да закусят до осем часа?
Да, те успяха да закусят до осем часа.
27. Какво направи Мария, преди да тръгнат за гарата?
Преди да тръгнат за гарата, Мария облече пуловера си.
28. Защо Мария облече пуловера си?
Мария облече пуловера си, понеже времето беше доста хладно.
29. С какво отидоха Ковачеви на гарата?
Ковачеви отидоха на гарата с автомобил.
30. Кога влезе влакът от София в гарата на Варна?
Влакът от София влезе в гарата на Варна, малко време след като Ковачеви пристигнаха на гарата.
31. Къде посрещнаха те Георгиеви?
Те посрещнаха Георгиеви на перона.
32. Какви бяха всички?
Всички бяха много весели и щастливи.

LESSON 36

ДОМАШНА РАБОТА

Part I

Translate into Bulgarian:

1. I usually get up at six o'clock in the morning. After I get up, I shave. After I shave, I wash. Then I take a bath and dress. This morning however I got up late. I washed myself with warm water before I shaved. I didn't take a bath because I didn't have time. I forgot to tell you that I cut myself while shaving. I don't cut myself very often. Only sometimes when I'm in a hurry.
2. Do you shave with a safety razor? No, I shave with a straight razor.
3. When do you usually have breakfast? We usually have breakfast at a quarter to eight, but this morning we had breakfast at a quarter past eight. What do you have for breakfast? We have for breakfast fruit, milk or yogurt, cheese or yellow cheese, and sometimes meat or salami.
4. Are they dressing now? Yes, they are. Are they going to put on their sweaters? No, they're not going to put them on. The sweaters are very dirty, and I'll have to wash them before they wear them again.

Part II

Translate and answer the following questions:

1. What do you shave with?
2. Do you wash before you shave?
3. Do you take a bath every morning?
4. Did you take a bath after you had breakfast this morning?
5. What time do you go to bed?
6. What time did you go to bed last night?
7. When do you dress: before or after breakfast?
8. When did you dress this morning?

Part III

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 36.
2. Do Part II of this assignment and record it.

Lesson 36

РЕЧНИК

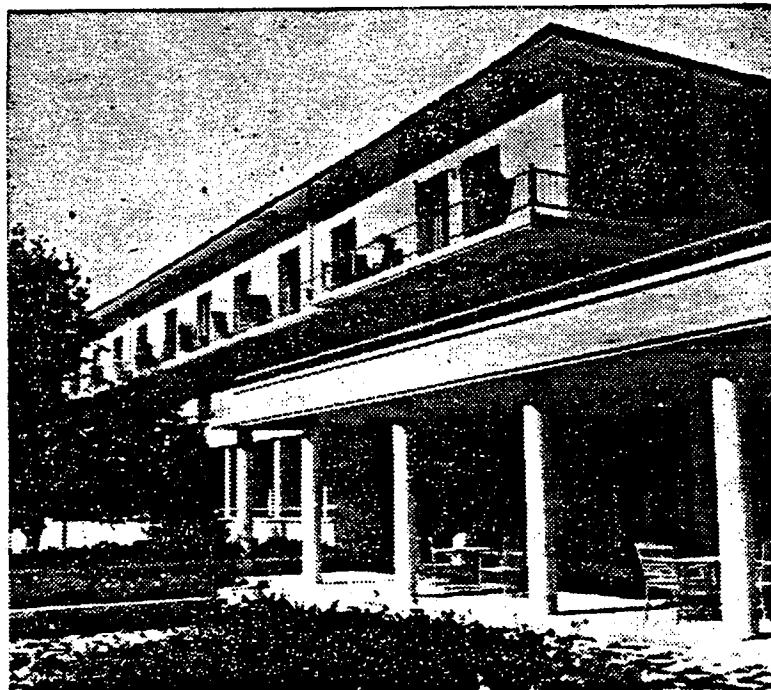
автомоби́л м.	automobile
ба́вя се, и, их се	to be slow, to tarry, to lag
заба́вя се	behind
блíзо до prep.	near, close-by
брьсна се, е, ах се	to shave oneself
обрьсна се	
брьснач м.	
бързам	
побързам	
вера́нда f.	porch, veranda
вила f.	villa, cottage
готвя се, и, их се	to get ready, to prepare oneself
приготвя се	
доста adv.	quite, considerably, enough
заку́свам	to have (eat) breakfast
заку́ся, и, их	
заку́ска f.	
идвам	
до́йда, е, óх	breakfast
крайбрéжие n.	to come, to arrive
къпя се, е, ах се	
окъпя се	
лежá, и, áх	coast, shore, seaboard
полежá	to take a bath, to bathe
мýя се, е, мих се	
умýя се	
нос м. pl. нóсбве	to lie (in bed, on the ground)
after numerals	
обли́чам	nose; (geogr.) cape
облекá, ечé, обля́кох, éче	
обли́чам се	to put on (clothes)
порáзвам се	
порéжа се, е, порýзах се	to dress
посрéшам	to cut oneself
посрéшна, е, ах	
при prep.	
пуло́вер м.	to meet somebody who is coming,
самобрьсна́чка f.	to welcome
събúждам	while
събúдя, и, их.	sweater
събúждам се	safety razor
съобща́вам	to wake up
съобша́, и, их	
тоалéт м.	
	to awake
	to inform
	toilet (grooming process)

LESSON 36

тόлкова adv.
тόлкова мнóго
успáвам
 успéя, éе, успáх
у́тринен, у́тринна, о, и
чак
 чак тогáва
щастли́в, а, о, и

so, so much
so much
to be able to

morning
no sooner than, only
only then
happy

Един от новопостроените хотели край Варна

ТРИДЕСЕТЬ СЕДМЫЙ УРОК

LESSON 37

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Past Imperfect Tense

УЧА, И

АЗ УЧЕ - Х

ТИ УЧЕ - НЕ

ТОЙ

ТА УЧЕ - НЕ

ТО

в 6 ч. тази сутрин,
когато влязох в стаята.
а тя свиреше на пиано.

НИЕ УЧЕ - ХМЕ

ВИЕ УЧЕ - ХТЕ

ТЕ УЧЕ - ХА

1.

Аз писах сега.

Аз писах в 6 ч. тази сутрин.

Какво правите сега?

Какво правехте в 6 ч. тази сутрин?

Аз писах сега.

Аз писах в 6 ч. тази сутрин.

ти, той, тя, ние, вие, те,
аз, учениците, жена ми,
г-н Стоянов, и т.н.

Аз учех урока си в 5 ч. тази сутрин.

Аз писах чай в 5 ч. и половина.

Той играеше на карти в 9 ч. снощи.

и т.н.

Lesson 37

2.

Ние вечеряхме в 7 ч. снощи.

той, тя, аз, ти, те, вие,
Радка, децата, брат ми.
сестра ми, и т.н.

Той вечеряхме в 7 ч. снощи.
и т.н.

Аз закусвах в 6 ч. тази сутрин.
Ти обядваше в 12 ч. вчера на
обяд.

Той се обличаше преди пет минути.
Тя нареддаже масата преди малко.

3.

Аз четях урока си в 6 ч. тази
сутрин.

Какво правеше ти в 6 ч. тази
сутрин?

ти, той, тя, ние, вие, те,
курсистите, курсистът Стоев,
войниците, и т.н.

Аз четях урока си тази сутрин
в 6 ч.

Ти стоееш пред киното в 4 ч.
вчера следобед.

Вие спяхте в 3 ч. вчера следобед.
Тя вървеше по улицата преди малко.
Те седяха в градината преди
няколко минути.

4.

Той лежеше преди малко.

аз, ние, ти, вие, тя,
те, той, Ганчо, ... и т.н.

Аз лежах /лежех/ преди малко

и т.н.

и т.н.

5.

Когато аз влязох в стаята,
тя свиреше на пиано.

те, той, ти, вие, брат ти,
сестра ти, и т.н.

Когато аз влязох в стаята,
те свиреха на пиано.

Когато той се върна в къщи
снощи, ние спяхме.

ти, аз, той, вие, тя,
ние, те, майка ми

Когато той се върна в къщи
снощи, ти спеше.

Аз писах писмо, когато той
влезе в стаята.

Като вървях по улицата, аз
видях братовчедка си Мария.
Оде като се качвашме по бистро,
почна да вали.

Учителят говореше на учениците,
когато началникът влезе.

Когато отивах на училище, аз
срещнах приятеля си Цанков.
Ние учехме, когато тя ни повика
по телефона.

Аз четях списания, когато тя
пристигна.

Като вдигаме котвата, той падна
във водата.

Когато слизахме от върха,
дъждът спря.

Като се бърснеме, той се поряза.
Той седеме в едно кафене, когато
го видях.

Ние обядвахме, когато те дойдоха.
Аз завеждах депата на кино,

когато срещнах чичо си Славчо.
Тя стоеше пред театъра, когато аз
се запознах с нея.

Какво правеше той, когато тя
напусна стаята?

Какво работите като цивилен?
Влакът тръгна, когато се качвах.

и т.н.

Lesson 37

6.

Аз пеех, а той свиреш на пиано.

Ти....., а те.....
Тя....., а ти.....
Ние....., а той.....
Вие....., а аз.....
Аз....., а те.....
Той....., а аз.....
Те....., а тя.....

Ти пееш, а те свиреш на пиано.

и т.н.

Ти четеш роман, а аз пишеш
домашната си работа.
Той лежеш, а те седяха.
Тя се къпеш, а той се бърснеш.
Ние живеешме на улица "Вашингтон",
а те живееха на площад "Победа".
Те играеха на карти, а вие
танцувахте.
Когато аз отивах на училище, той
се прибираще в къщи.
Ние ядяхме гювеч, а той пиеше
червено вино.
Аз плувах около лодката, а той
гребеше.

и т.н.

7.

Какво правеше той, когато вля-
зохте в стаята?

Какво правеха те,,
ние
аз

и т.н.

Когато влязох в стаята,
той спеше.

пишеше писма
четеше вестници
пееше
ядеше

и т.н.

Какво правеха децата, когато се
върнахте в къщи?

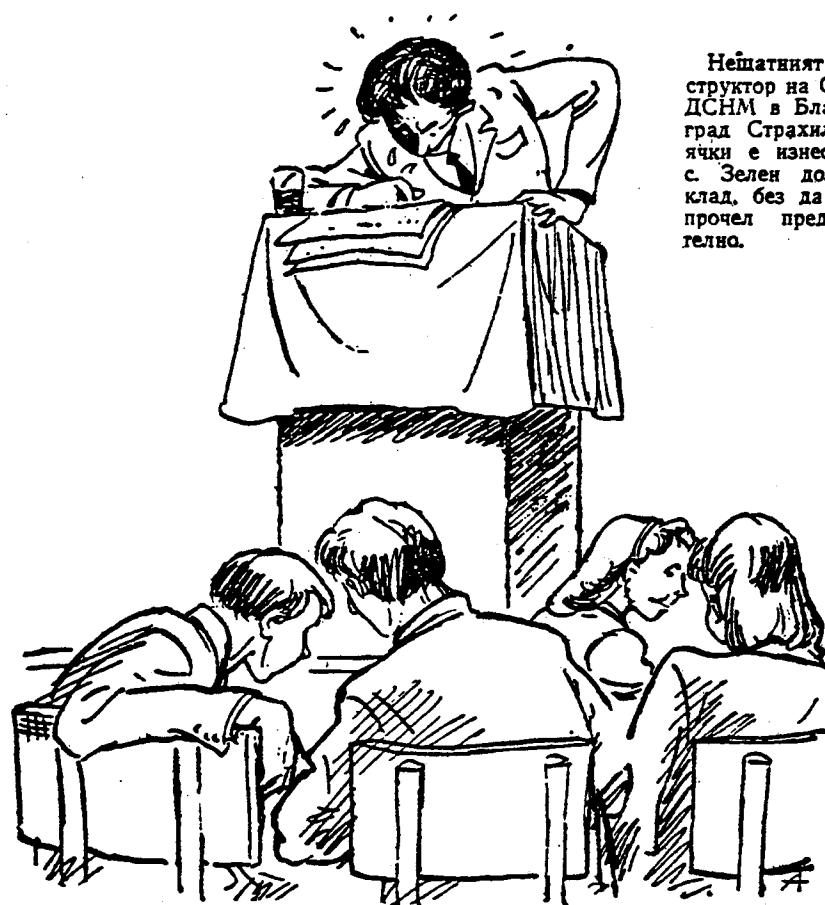
Когато се върнахме в къщи,
децата слагаха масата.

вечеряха
танцуваха
учеха

Какво правехте, когато той пристигна?
те
аз
тя

и т.н.

КОМУНИСТИЧЕСКА ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ

Нешатният инструктор на ОК на ДСНМ в Благоевград Страхил Веячки е изнесъл в с. Зелен дол локлад, без да го е прочел предварително.

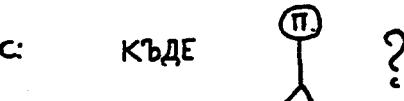
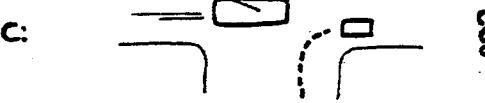
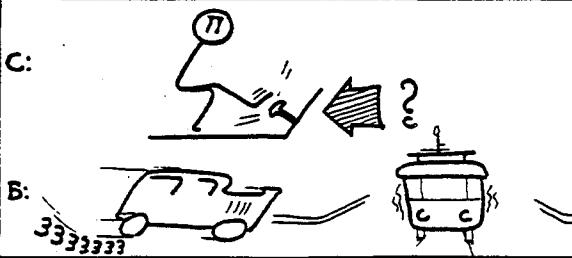
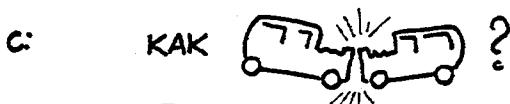
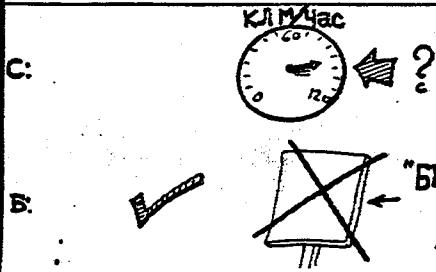
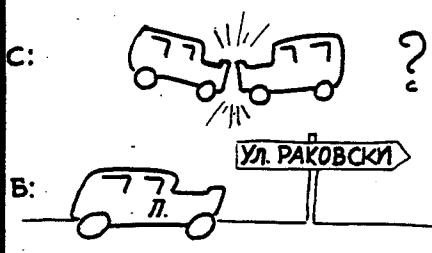
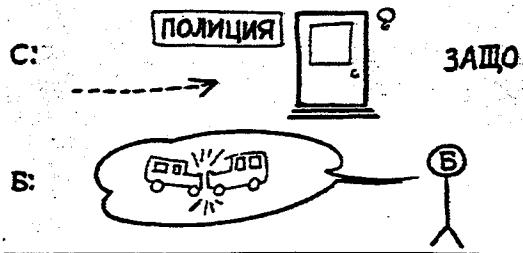
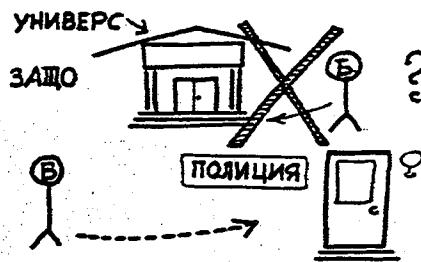
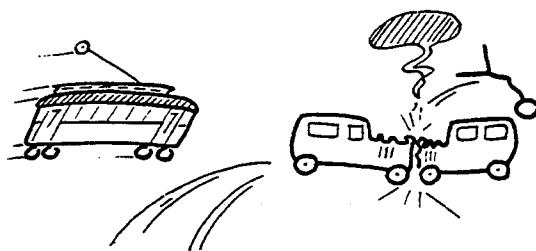
- Разбираш ли нещо от тия доклад?
- Ами! Тоя, дето го чете; не може да го разбере, та аз ли...

ДЕЙСТВИТЕЛНОСТЬ reality

нешатен, тън, о, и temporary
OK - Областен комитет Regional Committee
ДСНМ - Димитровски съюз на народната младеж Dimitroff's Union
of People's Youth
изнесък е made
доклад report
без да го е прочел without having read it
предварително in advance

амъ! not at all!
дѣто who
та аз хи.... not to mention me

LESSON 37

В:

УРОК 37 - РАЗГОВОР

АВТОМОБИЛНА КАТАСТРОФА

Стоян
Боян

- Защо не дойде в университета вчера?
- 5 - Трябваше да отида в участъка.
- В участъка ли? Защо?
- Извикаха ме да свидетелствувам за катастрофата, която претърпях вчера.
- Катастрофа ли? Я ми разправи!
- 10 - Пътувахме в автомобила на Петър. Спускахме се по улица "Раковски" към булевард "Дондуков".
- Ти ли караше?
- Не. Аз не карах. Той караше.
- Бързо ли караше?
- 15 - Да. Той бързаше и затова не спазваше много правилата за движение.
- Как стана катастрофата?
- Когато стигнахме на пресечката, трамвайт идваше отляво с голяма бързина.
- Петър не можа ли да спре автомобила?
- 20 - Опита се, но не успя.
- Каквото стана после?
- Той зави надясно с надежда да избегне сблъсването.
- Избегна ли го?
- 25 - Да. Но докато завиваше надясно, той блъсна един пешеходец и един автомобил.
- Каквото стана с пешеходца?
- Когато го карахме за болницата, той умря.
- 30 - Къде е Петър сега?
- В затвора.

7. извикаха ме they called me: the 3rd person plural is often used in English as well as in Bulgarian to express an indefinite subject. In such a case, the Bulgarian verb is never accompanied by the personal pronoun te. 9. я serves to stress the imperative.

AN AUTOMOBILE ACCIDENT

Stoyan
Boyan

- Why didn't you come to the University yesterday?
- 5 - I had to go to the police station.
- To the police station? Why?
- They called me to testify about the accident which I experienced the day before yesterday.
- An accident? Do tell me about it.
- 10 - We were traveling in Peter's car. We were going down Rakovsky Street toward Boulevard Dondookoff.
- Were you driving?
- No. I wasn't driving. He was driving.
- Was he driving fast?
- 15 - Yes, he was in a hurry and therefore he wasn't observing closely the traffic regulations.
- How did the accident happen?
- When we reached the intersection, the street car was coming from the left at a great speed.
- 20 - Wasn't Peter able to stop the car?
- He tried but didn't succeed.
- What happened after that?
- He turned to the right hoping to avoid the collision.
- 25 - Well, did he avoid it?
- Yes. But while he was turning to the right, he hit a pedestrian and a car.
- What happened to the pedestrian?
- When we were carrying him into the hospital, he died.
- 30 - Where is Peter now?
- In jail.

ГРАМАТИКА

THE PAST IMPERFECT TENSE1. Formation

The imperfect tense has the following endings:

Singular:	1st p. -x	Plural:	1st p. -хме
	2nd p. -ше		2nd p. -хте
	3rd p. -ше		3rd p. -ха

These endings are added to the stem of the verbs in the following way:

a. Verbs of the First Group

The endings are added to the verbal stem ending in E. The stem vowel E appears in all persons and numbers.

<u>пи́ша, е</u>		<u>пéя, пee</u>	
<u>пи́ше-х</u>	I was writing	<u>пéе-х</u>	I was singing
<u>пи́ше-ше</u>		<u>пéе-ше</u>	
<u>пи́ше-ше</u>		<u>пéе-ше</u>	
<u>пи́ше-хме</u>		<u>пéе-хме</u>	
<u>пи́ше-хте</u>		<u>пéе-хте</u>	
<u>пи́ше-ха</u>		<u>пéе-ха</u>	

b. Verbs of the Second Group

The stem vowel И changes to E, which, as in the verbs of 1st group, appears in all persons and numbers.

<u>у́ча, и</u>		<u>хóдя, и</u>	
<u>у́че-х</u>	I was studying	<u>хóде-х</u>	I was walking
<u>у́че-ше</u>		<u>хóде-ше</u>	
<u>у́че-ше</u>		<u>хóде-ше</u>	
<u>у́че-хме</u>		<u>хóде-хме</u>	
<u>у́че-хте</u>		<u>хóде-хте</u>	
<u>у́че-ха</u>		<u>хóде-ха</u>	

c. Verbs of the Third Group

These verbs have the vowel A or Я according to the vowel which they have in front of the ending for the 1st person singular, present tense.

преминавáм, A
преминáва-х I was passing
преминáва-ше
преминáва-ше

преминáва-хме
преминáва-хте
преминáва-ха

стрéлям, я
стрéля-х I was shooting
стрéля-ше
стрéля-ше

стрéля-хме
стрéля-хте
стрéля-ха

d. The stem of the verbs of the 1st and 2nd groups which are stressed on the last syllable (e.g. четá, é to read, кроá, í to plan) end in E only in 2nd and 3rd person singular. In all other persons the stem of these verbs end in Я. Examples:

1st Group

четá-х
четé-ше
четé-ше

четá-хме
четá-хте
четá-ха

2nd Group

кроá-х
кроé-ше
кроé-ше

кроá-хме
кроá-хте
кроá-ха

Pronunciation Note. The above spelling and pronunciation are used mainly in East Bulgaria and the literary language. In West Bulgaria the forms spelt with я are pronounced with E, as in the verbs under a and b.

e. The verbs which have in their last syllable the consonants Ж, Ч or Ш (Ex: лежá to lie, мълчá to be silent, вършá to harvest) and are stressed on the last syllable sometimes have the ending -AX instead of EX in the first person singular. Examples:

лежá-х or лежé-х I was lying
лежé-ше

мълчá-х or мълчé-х I was silent
мълчé-ше

f. Past imperfect tense of the verb **СЪМ** "to be" is as follows:

аз бях	I was	ниe бяхме
ти беše		вие бяхте
той беše		те бяха

Pronunciation note: Я is pronounced E in Western Bulgaria.

2. Meaning and Translation of the Past Imperfect Tense

a. Meaning

The imperfect tense expresses an incompletely past action which was in progress. This action is visualized as developing simultaneously with another action which is or is not mentioned.

b. Translation

The imperfect tense is translated into English with the past tense - progressive form in most of the cases. Since some English verbs are not used in the progressive form of the past tense, the Bulgarian imperfect is translated with the simple past tense in such cases. Examples:

Ти ли караше?

Were you driving?

Когато стигнахме на пресечката, трамваят идваше отляво.

When we arrived at the intersection, the streetcar was coming from the left.

Докато завиваше, блъсна един пешеходец.

While he was turning, he hit a pedestrian.

Когато носеха пешеходца за болницата, той умря.

When they were carrying the pedestrian to the hospital, he died.

Той искаше да купи къщата, но нямаше пари.

He wanted to buy the house, but he did not have any money.

Той беше на гарата, когато влакът дойде.

He was at the railroad station, when the train arrived.

Notice that the imperfect forms (**искаше, нямаше, беше**) in the examples 5 and 6 are translated with the English simple past.

Lesson 37

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Imperfect Tense

1.

Аз уча сега.

Аз учех в 6 ч. тази сутрин.

той, иже, ти, те, вие, тя,
аз, г-н Хитров, курсистите,
Мария, и т.н.

Той четеш списания преди малко.
В този момент ти караш много бързо.
Иже се спускаш по улица "Раковски"
по това време.
Тя свидетелствува за катастрофата
към 4 ч. вчера следобед.
Те ми разправяха за катастрофата
по това време.
Към 9 ч. снощи иже пътуваше с автомобила
на Петър.
Аз бързах и не спазах много правилата
за движение в това време.
Те идваша отляво в този момент.
Той завиваше надясно в този момент.
Те го носеха в болницата в това време.
Вие закусваше по това време.

и т.н.

2.

Какво правех аз в 6 ч. тази сутрин?

тя
те
той
вие
иже
ти
курсистите
брат ти

Ти учеше в 6 ч. тази сутрин.

ходеше
спече
се мнеше
се кълпеше
се бъркнеше
закусваше
пишеша писма
се приготвяше за екскурзијата

и т.н.

и т.н.

Какво правене ти в този момент?
 те в това време?
 аз по това време?
 тя
 вие
 той
 ние

Аз обядвах в този момент.
 закусвах
 тръгвах за училище
 разправях за катастрофата
 карах автомобила
 завивах наляво
 се спусках по улицата
 преминавах реката
 отивах на кино
 се прибирах в къщи
 вървях по улицата
 си купувах ризи
 говорех с учителя

и т.н.

3.

Свирих на пиано, когато тя
 влезе в стаята.

те, той, ти, вие, ние

Какво правене ти/те, той, аз/,
 когато тя влезе в стаята?

Те свиреха на пиано, когато тя
 влезе в стаята.

Когато тя влезе в стаята,
 аз свирех на пиано.
 четях вестници
 пимех писма
 ядах свински пържоли
 пимех ракия
 закусвах
 седях до прозореца
 спях
 лежах
 се обличах
 си лягах
 играех на карти
 се бърснах
 се млеч
 говорех по телефона
 обядвах
 вечерях
 учех урока си
 гладех сакото си
 пимех роклята си

и т.н.

Аз видях катастрофа,
когато отивах на училище.
когато се връзах в къши.
когато вървях по улицата.
се разхождах.

той, ние, ти, тя, ... и т.н.

Той видя катастрофа, когато
отиваше на училище.

Когато го носеха в болницата,
той умря.
Докато завиваше надясно, той
блъсна един пешеходец.
Те идваша отляво, когато стигнахме
на пресечката.
Като се качваша по билото, почна
да вали.
Те учеха урока си, когато учителят
ги повика по телефона.
Той работеше в Народната банка
като цивилен.
Докато се качваше на влака, той
тръгна.
Аз заведах сестра си на черква,
когато срещнах г-н Христов.
Ние закусвахме, когато той дойде.
Когато ние обядвахме, те пристигнаха.
Докато слизахме от върха, дъждът
спря.
Когато пресичахме улицата, трамвайт
спря.

и т.н.

4.

Кой четеше вестници, когато учителят
влезе в стаята?

Кой пише писма, когато
Кой говореше, когато
Кой спеше, когато
Кой пееше, когато
Кой танцуваше, когато

и т.н.

Аз четях вестници, когато.....

той, ние, ти, вие, те, тя
брат ми, децата, сержантът,
курсистите, и т.н.

5.

Аз карах автомобила, а той
разправяше за катастрофата.

Ти, а те
Тя, а ти
Ние, а той
Вие, а аз
Аз......., а тя

Ти карахе автомобила, а те
разправяха за катастрофата.

и т.н.

Аз следвах медицина, а той
следваше право.
Ти четеше урока, а той пипаше
домашната си работа.
Той завиваше надясно, а те
завиваха наляво .
Аз ядях агнешко печено, а тя
пиеше мляко.
Той свиреше на пиано, а те
танцуваха.
Тя гледаше роклята си, а той
хекеше.

и т.н.

6.

Когато аз пресичах улицата, той
стоеше пред кафенето.

Те, тя
Ти, аз
Ние, вие
Той, ти
и т.н.

Докато те работеха, ние играехме
на карти.
Когато ние отивахме на кино, той
се прибираме в къщи.
Докато той се бръснаше, тя се
кълеше.
Докато те се обличаха, тя пригот-
вяше закуската.
Докато карах автомобила, той го-
вореше за военната си служба.

и т.н.

Когато те пресичаха улицата,
тя стоеше пред кафенето.

и т.н.

7.

Какво правехте вие/той, ти, те,
тя, и т.н./, докато тя/той,
те, и т.н./приготвяше
закуската?

Докато тя приготвяше закуската,
аз се обличах.
аз се бърснах.
аз се мях.
аз четях вестници.
аз учех.
аз пимех.

Какво правехте, когато времето беше хубаво?

Когато времето беше хубаво,
ние се разходдахме.
ние плувахме.
ние ходехме на екскурзия.
се кълехме в морето.
отивахме на острова.
на плажа.

Къде живеехте, когато бяхте
в София?

Когато бях в София,
аз живеех на площада.
до Университета
на улица "В"

Какво правехте той, когато
се напиваше?

Когато се напиваше,
той говореше много.
той пееше.
той разправяше за
детинството си.

Какво правеше той, когато
беше сам в къщи?

Внимаваше ли той, когато караше бързо?
Спазваше ли той правилата за движение?
Къде спяха, когато ходехте на екскурзия на Битоля?
Откъде идвали трамвайл, когато стигнахте на пресечката?
Кой даваше показания в участъка, когато вие отидохте там?
Кога умря пешеходецът?
Тя свиреше ли на пиано, когато той учеше?
Ти ходеше ли на екскурзия, когато времето беше хубаво?
Те разходдаха ли се, когато не валеше?
Децата лягаха ли си рано, когато родителите отиваха на кино?
Той ставаше ли късно, когато беше ученик?

и т.н.

ЧЕТИВО

Стоян и Боян следваха за Софийския държавен университет. Стоян следваше история, а Боян - право. Понеже живееха на близо, те ходеха до университета заедно. Една сутрин Стоян стоеше на ъгъла на улицата, където се срещаха обикновено, и чакаше. Той чака дълго време, но Боян не дойде. На другия ден, когато отиваха към университета, Боян каза на Стоян, защо не беше дошел* предния ден. Ето какво му разправи той:

- Вчера трябваше да отида по работа в театъра. Понеже бързах, помолих Петър да ме закара до там с автомобила си. Той нямаше много време, но се съгласи. Нали знаеш, той не е много добър шофьор. Обикновено не спазва правилата за движение, но този път никак не внимаваше. Караше без да му мисли много**. Право да ти кажа, съжалих, че се качих на автомобила му. Когато се спускахме по улица „Раковски“ към булевард „Дондуков“, той продължаваше да кара бързо, въпреки че улицата на това място е много стръмна. Когато стигнахме пресечката, видяхме, че трамваят идва с голяма бързина. На тази пресечка няма трамвайна спирка, така че трамваят не спира там. Петър се опита да спре, но не успя. Тогава завинадясно с надежда да избегне сблъскването. В това време един пешеходец пресичаше улицата. Петър го блъсна. След това блъсна и един автомобил. И двата автомобила бяха повре-

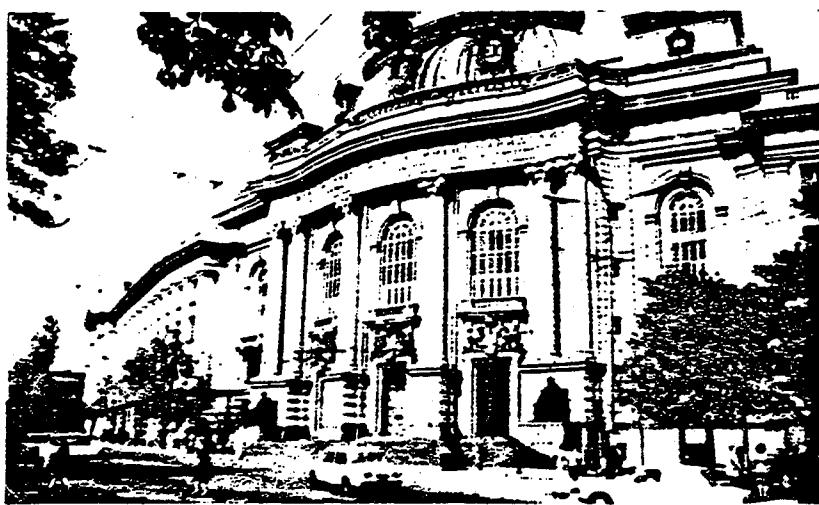
*беше дошел = had come

**без да му мисли много = without giving too much thought to it

LESSON 37

дени. Петър и шофьорът на другия автомобил трябаше да отидат в милицията, за да дадат показания.

Аз и двама други граждани трябаше да закараме пострадалия пешеходец в болницата. Докато го карахме за болницата, обаче, той умря. Сега Петър е в затвора.

Софийският държавен университет

LESSON 37

ПРЕВОД

1. All the seats in the compartment are occupied. There are, however, only four passengers in the compartment. Two passengers are sitting next to the window, the other two - by the door.
2. This conductor usually doesn't fine any passengers. But this time he fined three passengers. They were in a second-class compartment. The three passengers had third-class tickets. They didn't excuse themselves. They left the second-class car and found some seats in a third-class car.
3. I don't care.
4. Is he checking the tickets now? No, he checked them half an hour ago.
5. Where was his suitcase? Did he find it? Yes, he did. It was on the platform. That's why he is in a good mood now.
6. There were two thousand four hundred and ninety-seven students in the Russian Department of the Defense Language Institute. Now there are only one thousand two hundred and eighty two.
7. How many men are working in the sugar factory now? Only three hundred and fifteen men are working there now.
8. How many officers and soldiers did the enemy kill? The enemy killed two officers and twenty-three soldiers. However he wounded about fifty-one soldiers and captured nineteen.
9. Why didn't they succeed in getting* to the station at least a quarter of an hour before the departure of the train? Because they waited for Christo to return from the market. Before reaching* the station, they bought some newspapers and magazines. After entering* the station, they checked the train schedule.
10. Don't put the summer suits in this small suitcase. Put them in the big one.
11. Their father gave them some money for all the expenses. Their mother started to prepare some food for the trip. Then their parents accompanied them to the station.

* in getting = да стигнат; before reaching = преди да стигнат;
after entering = след като влязаха.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде следваха Стоян и Боян?
Стоян и Боян следваха в Софийския университет.
2. Какво следваха Стоян и Боян?
Стоян следваше история а Боян - право.
3. Защо Стоян и Боян ходеха в университетата заедно?
Те ходеха в университетата заедно, защото живееха наблизо.
4. Какво правеше Стоян сутрин?
Сутрин Стоян стоеше на ъгъла на улицата, където се срещаха обикновено, и чакаше другаря си.
5. Къде чакаше Стоян една сутрин?
Стоян чакаше една сутрин на ъгъла на улицата, където двамата приятели се срещаха обикновено.
6. Дойде ли Боян?
Въпреки че Стоян чака дълго време, Боян не дойде.
7. Защо Боян не дойде?
Боян не дойде, защото трябваше да отиде в милицията.
8. Защо Боян трябваше да отиде в милицията?
Боян трябваше да отиде в милицията, за да свидетелствува за катастрофата, която преживя предния ден.
9. Какво стана на другия ден?
На другия ден, когато те отиваха към университетата, Боян разправи на Стоян, защо не беше дошел предния ден.
10. Какво трябваше да прави Боян завчера?
Завчера Боян трябваше да отиде в театъра по работа.
11. За какво помоли той Петър?
Той помоли Петър да го закара с автомобила си в театъра.
12. Защо Боян помоли Петър да го закара с автомобила си в театъра.
Той го помоли да го закара с автомобила си в театъра, понеже бързаше.

13. Петър имаше ли много време?
Не, и Петър нямаше много време.
14. Какво направи Петър, въпреки че нямаше много време?
Въпреки че нямаше много време, Петър се съгласи да закара Боян в театъра.
15. Защо Боян не пътува често с автомобила на Петър?
Боян не пътува често с автомобила на Петър, защото Петър не е добър шофьор.
16. Защо Петър не е добър шофьор?
Петър не е добър шофьор, защото не спазва обикновено правилата за движение.
17. Кои шофьори спазват правилата за движение?
Добрите шофьори спазват правилата за движение.
18. Защо Петър не внимаваше никак този път?
Този път той не внимаваше никак, понеже бързаше.
19. Как караше той?
Той караше, без да му мисли много.
20. За какво съжаляваше Боян още от първия момент?
Още от първия момент Боян съжаляваше, че се качи на автомобила на Петър.
21. По коя улица се спуснаха те?
Te се спуснаха по улица "Раковски".
22. Как караше Петър, когато те се спускаха по ул. "Раковски"?
Когато те се спускаха по ул. "Раковски", той продължаваше да кара бързо.
23. Каква е улицата на това място?
Улицата на това място е стръмна.
24. Какво видяха двамата, когато стигнаха на пресечката?
Когато стигнаха на пресечката, двамата приятели видяха, че трамваят идваше отляво с голяма бързина.
25. Защо трамваят не спира на тази пресечка?
Трамваят не спира на тази пресечка, защото там няма трамвайна спирка.

26. Какво направи Петър, след като видя, че трамвайт идваше отляво с голяма бързина?
След като видя, че трамвайт идваше отляво с голяма бързина, Петър се опита да спре автомобила, но не успя.
27. Защо Петър не успя да спре автомобила на пресечката?
Петър не успя да спре автомобила на пресечката, понеже караше много бързо по стръмната улица.
28. Какво направи той, след като не успя да спре автомобила?
След като не успя да спре автомобила, той зави надясно.
29. Защо Петър зави надясно след като не успя да спре автомобила?
След като не успя да спре автомобила, Петър зави надясно с надежда да избегне сблъскването с трамвая.
30. Какво правеше един пешеходец в това време?
В това време един пешеходец пресичаше улицата.
31. Какво стана, когато Петър завиваше надясно?
Когато Петър завиваше надясно той блъсна пешеходеца, който пресичаше улицата.
32. Какво стана, след като Петър блъсна пешеходеца?
След като Петър блъсна пешеходеца, той блъсна и един автомобил.
33. Какво стана с двата автомобила?
И двата автомобила бяха повредени.
34. Какво стана след катастрофата?
След катастрофата Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в милицията.
35. Защо Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в милицията.
Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в милицията, за да дадат показания.
36. Какво направи Боян след катастрофата?
След катастрофата Боян и други двама души закараха човека в болницата.
37. Къде закараха Боян и други двама души човека след катастрофата?
Те го закараха в болницата след катастрофата.

38. Какво стана, когато Боян и други двама души караха човека за болницата?

Когато Боян и други двама души караха човека за болницата, той умря.

39. Къде е Петър сега?

Сега Петър е в затвора.

ДРУГ ВИД КАТАСТРОФА

Недоразумение

— Ако тръгна по тази, къде ще стигна?
— Може би в гражданското...

НЕДОРАЗУМЕНИЕ misunderstanding

може би may be
гражданското sc.отделение registrar's office
(for civil marriage)

LESSON 37

ДОМАШНА РАБОТА

Part I

Translate into Bulgarian:

1. I had to go to the city on business. I asked my friend to drive me there. While he was driving, I was singing. To tell you the truth he was driving very fast. Because he was in a hurry, he was not observing closely the traffic regulations. He drove down a steep street. When he was driving down the steep street, I saw a woman, who was crossing the street. The car hit her and she fell on the street.
2. I was studying medicine at the University of Sofia. He was studying law.
3. When I entered the police station, she was giving testimony about the accident.
4. While she was playing the piano, they were talking, dancing, and drinking.
5. While he was turning to the left, the streetcar stopped. Another car was coming from the right.
6. Was the car damaged very much? No, the car wasn't damaged at all.
7. Take the children to school in your car.
8. I am very sorry for her.
9. They were crossing the river when it started to rain. It was still raining when they reached the peak. When they were returning to the lodge, the rain stopped.
10. She was setting the table, while her sister was taking a bath.

Part II

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 37.
2. Tell us about an automobile accident you experienced.

РЕЧНИК

автомобилен, -лна, о, и
блъскам
блъсна, е, ах
блъница f.
бързина́ f.
с голяма бързина́
в
оти́вам в уча́стъка
оти́вам в "Наркоп"
ви́кам
пови́кам
въ́преки че
движе́ние n.
правилá за движéние
докатó conj.
дошéл past act. part. of дойда
бéше дошéл pluperf. tense
дáсно adv.
надáсно
зavívam
зavíя, е, завíх
зavívam надáсно
зáчера adv.
закáрам see кáрам
затвóр m.
йдам
дойда, е, бх
избáгвам
избéгна, е, ах
истóрия
кáрам
закáрам, в, до
катастрофа f.
къде́то rel. adv.
към prep.
ляв, а, о, лéви
отляво
медици́на f.
мили́ция
мíсля, и, их
без да му мíсля, иш, и
момéнт m.
обще от пýрвия момéнт
наблíзо adv.
надéжда f.
с надéжда
ни́как /не/
нося в, и, их

automobile
to strike with force, to hit,
to push
hospital
speed
at a great speed
to
to go to the police station
to go to the People's Cooperative
to call

although, in spite of the fact that
traffic; movement
traffic regulations
while

he had come
right
to the right
to turn

to turn to the right
the day before yesterday

jail
to come

to avoid

history
to drive
to drive to, to take to(in a
accident; catastrophe vehicle)
where, wherever
towards
left
from the left
medicine
police
to think
without giving it a thought
moment, instant
from the first instant
nearby close by
hope
hoping
(not) at all
to carry to, to take to

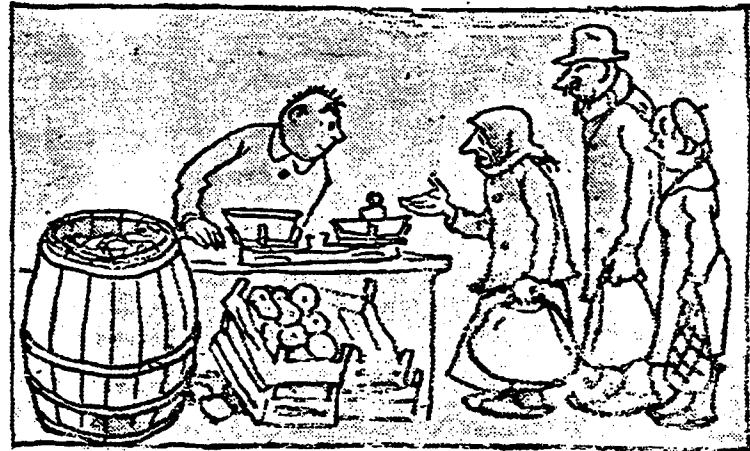
LESSON 37

опытвам се	to try
опытам се	
пешеходец <i>m.</i> pl. пешеходцы	pedestrian
поврёден, а, о, и	damaged
показание н.	testimony
дáвам показáния	to give testimony
правило <i>n.</i> pl. правила	regulation, rule
правила за движéние	traffic regulations
право <i>n.</i> pl. правá	1. right 2. law (the science of jurisprudence)
право да ти кáжа	to tell you the truth
следвам право	to study law (at a university)
прéден, -дна, о, и	front, forward
прéдния ден	the previous day
преживáвам	to experience, to live through
преживéя, ёе, вяx	
пресéчка <i>f.</i>	intersection
пресíчам	to cross
пресекá, пресечé	
пресéкох, пресéче	
претърпявам катастрофа	to have an accident
ráбота <i>f.</i>	work
по ráбота	on business
разпрáвям	to tell in details, to tell(a story)
разпрáвя, и, их	
сблъскване <i>n.</i> pl. сблъсквания	collision
свидéтелствувам за	to testify about, to be a witness about
слéдвам	to study (at a university)
слéдвам медицина, прáво	to study medicine, law
софийски, а, о, и	of Sofia
спáзвам	to observe
спáзя, и, их	
спíрам	to stop
спра, е, спрях	stop
спíрка <i>f.</i>	to go down, to descend, to drive down
спúскам се	steep
спúсна се, е, ах се	to agree
стрýмен, стрýмна, о, и	
съглася́вам се	
съглася́ се, ю, юх се	to be sorry that
съжаля́вам, че...	
съжаля́, ю, юх	
трамвáен, трамвáйна, о, и	(of) streetcar
трамвáй <i>m.</i>	streetcar
университет <i>m.</i>	university
участък <i>m.</i> pl. участъци	police station
шофьор <i>m.</i>	driver

София в магазин

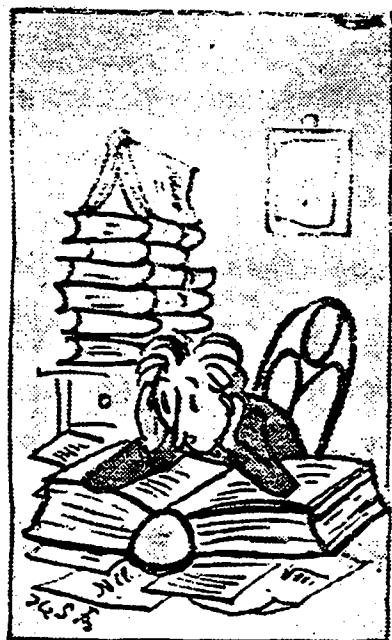
-Извинявай другарю милиционер, в маглата помислих, че е обичновен гражданин

По-малко ли ѝ борнах? Ах, в. тази мъгла никак не виждам...

-Извинявайте, другарю началник, че не ѝ си поздравих. Мъглата е виновна...

-В главата ми Осичко е мъгла...

ТРИДЕСЕТЬ ОСМИЙ УРОК

LESSON 38

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Short Forms of the Personal Pronouns - Dative Case

1.

Аз говоря на г-н Ватев.
Аз му говоря.

Аз говоря на г-н Ватев.
Тя писа едно писмо на брат си.
Те показваха къщата на баща си
вчера.

Той се извини на учителя
преди малко.
Завчера аз разправих на брат
си за катастрофата.
Ние казахме това на полковника
преди няколко минути.
Този костюм подхожда на Христо.
Лекарят би няколко инжекции на
братовчед ми снощи.
Аз често помагам на приятеля си.
Те дадоха тетрадките на учителя
тази сутрин.
Той изпрати пари на Христо.
Продавачът препоръча на Драган
френската паста за зъби.

Аз му говоря.
Тя му писа едно писмо.
Те му показваха къщата.

Той му се извини преди малко.

Завчера аз му разправих за
катастрофата.
Ние му казахме това преди
няколко минути.
Този костюм му подхожда.
Лекарят му би няколко инжекции
снощи.
Аз често му помагам.
Те му дадоха тетрадките тази
сутрин.
Той му изпрати пари.
Продавачът му препоръча
френската паста за зъби.

2.

Аз говоря ли на г-н Ватев?
Те продадоха ли къщата си
на г-н Христов?
Този костюм подхожда ли на
Иван?
Изпратихте ли парите на брат си?

Да, Вие му говорите.
Да, те му продадоха къщата си.
Да, този костюм му подхожда.
Да, аз му изпратих парите.

И Т.Н.

3.

Кой каза това на учителя?	Аз му казах това.
Кой разправи на баща ми за катастрофата?	тя, ние, те, вие, и т.н.
Кой даде молива си на ученика?	
Кой би инжекции на братовчед ти?	
Кой препоръча американските нончета за бръснене на Драган?	
Кой говори на учителя сега?	
Кой показа тази къща на баща ти?	
Кой помага на брат ти?	
Кой изпраща пари на брат ти?	
Кой се извини на офицера?	

4.

Кой костюм подхожда на Христо?	Синият костюм му подхожда.
Кога писахте на чичо си?	Ние му писахме вчера.
Колко пари изпрати тя на брат си?	Тя му изпрати сто лева.
Кога говорихте на приятеля си по този въпрос?	Аз му говорих по този въпрос завчера.
Кога казахте това на полковника?	Аз му казах това завчера.

и т.н.

5.

Аз говоря на г-жа Иванова сега. Аз ѝ говоря сега.	Аз ѝ говоря. Той ѝ писа писмо вчера.
Аз говоря на г-жа Иванова. Той писа писмо на майка си вчера.	Всеки месец аз давам пари на сестра си.
Всеки месец аз давам пари на сестра си.	Ти ѝ каза това. Ние ѝ разправихме за катастро- фата.
Ти каза това на братовчедка си. Ние разправихме на баба си за катастрофата.	Завчера той ѝ изпрати пари.
Завчера той ѝ изпрати пари на жена си.	Тази рокля ѝ подхожда. Тази блуза ѝ харесва. Тя винаги помага на майка си.

и т.н.

6.

Вие говорите ли на г-жа Митева
сега?
Ти каза ли на сестра си да
дойде довечера?
Блузата харесва ли на Радка?
Тази рокля подхожда ли на Ирина?
Даваш ли всеки месец пари на
сестра си?
Те разправиха ли на майка си
за катастрофата?
Той писа ли писмо на братовчедка
си снощи?
Вие помагате ли на майка си?
Ти извини ли се на американката?
Той показва ли къщата си на
българката?
Лекарят би ли инжекция на булката?
Ти изпрати ли пари на баба си?

Да, аз ѝ говоря сега.
Да, аз ѝ казах да дойде
довечера.
Да, харесва ѝ.

и т.н.

7.

Кой показва училището на жена ти?
Кой пя български песни на
американката снощи?
Кой даде на баба ти сто лева?
Кой донесе на майка ти тези
списания?
Кой каза на булката да играе
хоро и ръченица?
Кой писа на сестра ти?
Кой препоръча тази рокля на Радка?
Кой помага на майка ти обикновено?
Кой занесе тези документи на
братовчедка ти?
Кой изпраща пари на сестра ти?

Аз ѝ показвах училището.
той, ние, ти, те, и т.н.

8.

Коя рокля подхожда на Радка?
Коя блуза харесва на Ирина?
Кога писахте на сестра си?
и т.н.

Синята рокля ѝ подхожда.

Lesson 38

9.

Аз ти давам молив.
Ти ми даваш книга.

Какво ти давам аз?
Какво ми даваш ти?

Кой ти дава молив сега?
Кой ми дава книга сега?

Той даде ли ти молив преди
малко?

Кой ми даде този молив?
Кой ти каза да дойде в 6 ч.?
Той каза ли ми това?
Коя връзка ти харесва най-много?
Кой костюм ми подхожда?
Продавачът ли ти препоръча този
одеколон?
Кой ми писа това писмо?
Кой ми препоръча тези ножчета?
Кой ти продаде тези книги?
Той разправи ли ти за катастрофата?
Кой ми донесе тези списания?
Кой може да ми даде малко пари?
и т.н.

Ти ми даваш молив.
Аз ти давам книга.

Ти ми даваш молив сега.

той, те, вие, и т.н.

10.

Аз ви говоря.
Вие ни говорите.

Аз говоря ли ви?
Ти говориш ли ни?

Да, Вие ни говорите.
Да, аз ви говоря.

Кой ви говори?
Кой ни говори?
Кой ни дава молив сега?
Кой ви дава пари сега?
Той разправи ли ви за катастрофата?
Кой ни каза това?
Учителите казват ли ви да учате?
Кой ви продаде тези книги?
Кой ви помага, когато учате?

и т.н.

11.

Аз говоря на учениците.
Аз им говоря.

Аз говоря на учениците.
Той каза на студентите да
дойдат утре в 7 ч.
Вие дадохте моливи на курсистите.
Той помага на родителите си.
Тя разправи на дядо си и на баба
си за сватбата.
Той продаде тези списания на
войниците вчера.
Аз изпратих пари на майка си
и на бапти си завчера.

и т.н.

Аз им говоря.
Той им каза да дойдат утре
в 7 ч.
Вие им дадохте моливи.
Той им помага.
Тя им разправи за сватбата.
Той им продаде тези списания
вчера.
Аз им изпратих пари завчера.

12.

Кой помага на родителите ти?
Кой даде тези учебници на
курсистите?
Кой каза това на офицерите?
Кой разправи на войниците за
автомобилната катастрофа?
Кой препоръча тези книги на
учениците?
Кой писа за това на майка ти
и на бапти ти?
Кой изпрати картички на двамата
французи?

и т.н.

Аз им помагам.
той, ние, тя, те, и т.н.

13.

Аз искам да пуша.
Пуши ми се.

Аз искам да пуша.
Той иска да пушки.
Тя иска да танцува.
Те искат да спят.
Ние искаме да ядем пържоли.

Пуши ми се.
Пуши му се.
Танцува ѝ се.
Спи им се.
Ядат ни се пържоли.

Той искаше да пуши преди малко.
Аз исках да пия бира преди
няколко минути.
Вие искате да пушите цигари.
Те искат да ядат кифтета сега.
Те искаха да ядат кебапчета
снощи.
Те искаха да ядат кисело мяко
вчера следобед.
Ти искал да ходиш на кино
всеки ден.
Тя иска да свири на пиано.
Тя искаше да отиде на театър.
Тя иска да пее български песни.
Аз искам да чета романи.
Той иска да стреля с пушка.
Те искат да служат в пехотата.

и т.н.

14.

Аз им говоря.
Говоря им.

Аз им говоря.

му

ѝ

ви

ти

Той ми пише често.

ни

ѝ

му

Аз му се извиних.

Тя ми каза това.

Той им разправи за катастрофата.

Те ни продадоха къщата.

Аз ѝ изпратих няколко картички.

Тя им помага всеки ден.

Той ви препоръча този магазин.

Аз ти писах миналата седмица.

Тя му хареса.

Това ти подхожда.

и т.н.

Пушене му се преди малко.
Пиене ми се бира преди няколко
минути.

Пушат ви се цигари.
Ядат им се кифтета сега.
Ядяха им се кебапчета снощи.

Ядете им се кисело мяко
вчера следобед.
Ходи ти се на кино всеки ден.

Свири ѝ се на пиано.
Отиваше ѝ се на театър.
Пеят ѝ се български песни.
Четат ми се романи.
Стреля му се с пушка.
Служи им се в пехотата.

Говоря им.

му

ѝ

ви

ти

Пише ми често.

ни

ѝ

му

15.

Тя му писа вчера.
Тя писа ли му вчера?

Тя му писа вчера.
Той ѝ разправи за катастрофата.
Аз им дадох пари.
Спи ти се.
Пушат ни се цигари.
Той ѝ се извини.
Този костюм ти подхожда.
Тази жена му харесва.
Вие им пишете често.

и Т.Н.

Тя писа ли му вчера?
Той разправи ли ѝ за катастрофата?
Аз дадох ли им пари?
Спи ли ти се?
Пушат ли ни се цигари?
Той извини ли ѝ се?
Подхожда ли ти този костюм?
Харесва ли му тази жена?
Пишете ли им често?

16.

Аз му говоря.
Аз не му говоря.

Аз му говоря.
Тя му хареса.
Пуши им се.
Спи им се.
Те ни помагат с пари.
Тази рокля ѝ подхожда.

и Т.Н.

Аз не му говоря.
Тя не му хареса.
Не им се пуши.
Не ми се спи.
Те не ни помагат с пари.
Тази рокля не ѝ подхожда.

17.

Той не ви говори.
Той не ви ли говори?

Той не ви говори.
Аз не ѝ писа.
Ние не им помагаме.
Ти не му се извини.
Тя не ви препоръча това списание.
Той не им разправи за
автомобилната катастрофа.
Ти не им писа снощи.
Не му се спи.
Не им се яде говеч.
и Т.Н.

Той не ви ли говори?
Аз не ѝ ли писа?
Ние не им ли помагаме?
Ти не му ли се извини?
Тя не ви ли препоръча това списание?
Той не им ли разправи за автомобил-
ната катастрофа?
Ти не им ли писа снощи?
Не му ли се спи?
Не им ли се яде говеч?

Lesson 38

18.

Той ми дава книгата.
Той ми я дава.

Той ми дава книгата.
Аз му давам моливите.
Те ѝ изпратиха писмото.
Ние ви донесохме книгата.
Той каза това на студентите.
и т.н.

Той ми я дава.
Аз му ги давам.
Те ѝ го изпратиха.
Ние ви я донесохме.
Той им го каза.

19.

Той ми я дава.
Той не ми я дава.

Той ми я дава.
Аз му ги препоръчах.
Те ѝ го изпратиха.
Ние ви я донесохме.
Той им го каза.
и т.н.

Той не ми я дава.
Аз не му ги препоръчах.
Те не ѝ го изпратиха.
Ние не ви я донесохме.
Той не им го каза.

20.

Той му го даде.
Той даде ли му го?

Той му го даде.
Ти ѝ го препоръча.
Каза ми го.
Изпрати им я.
Сли му се.

и т.н.

Той даде ли му го?
Ти препоръча ли ѝ го?
Каза ли ми го?
Изпрати ли им я?
Сли ли му се?

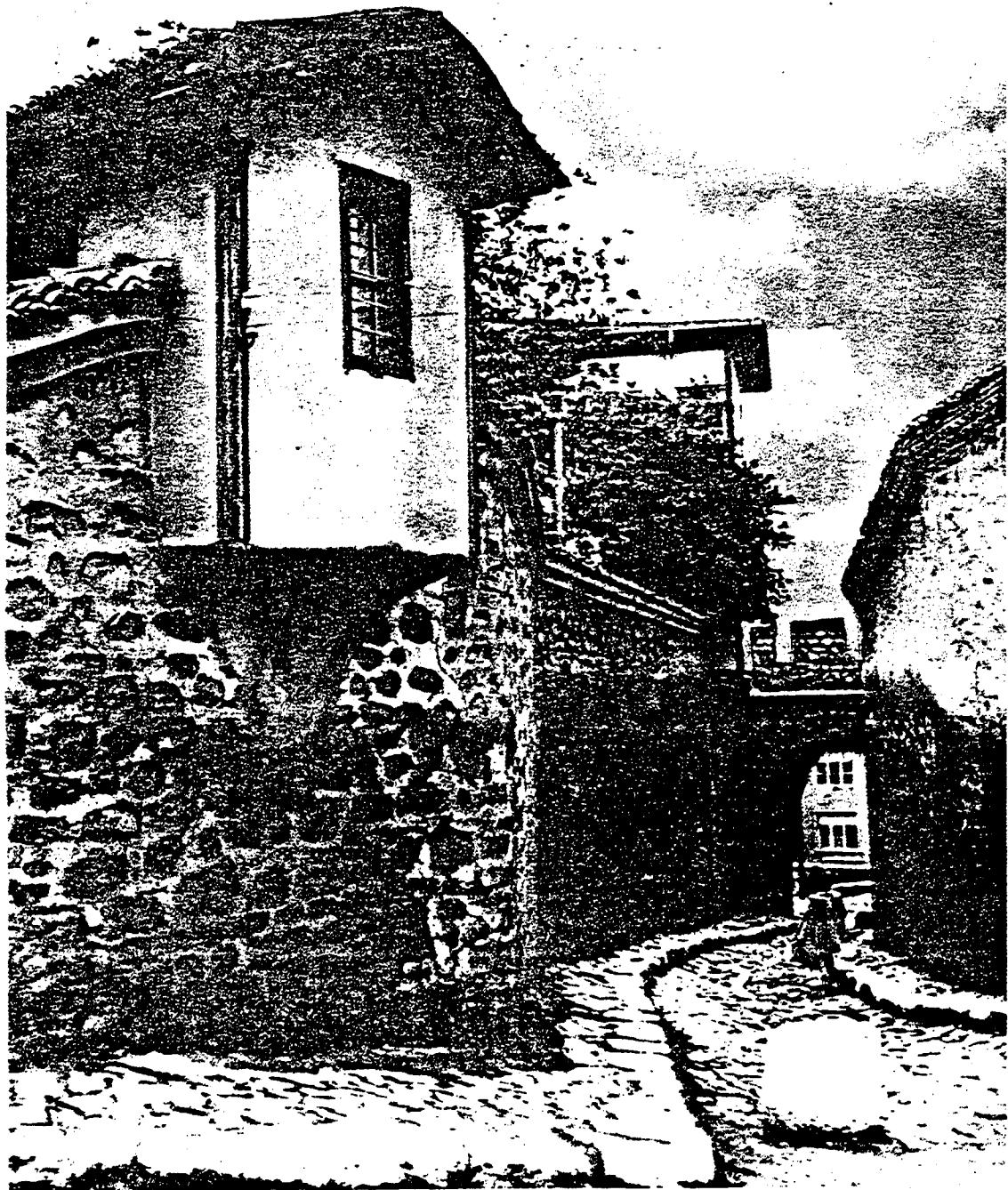
21.

Той не му го даде.
Той не му ли го даде?

Той не му го даде.
Ти не ѝ го препоръча.
Не ми го каза.
Не му се пуши.

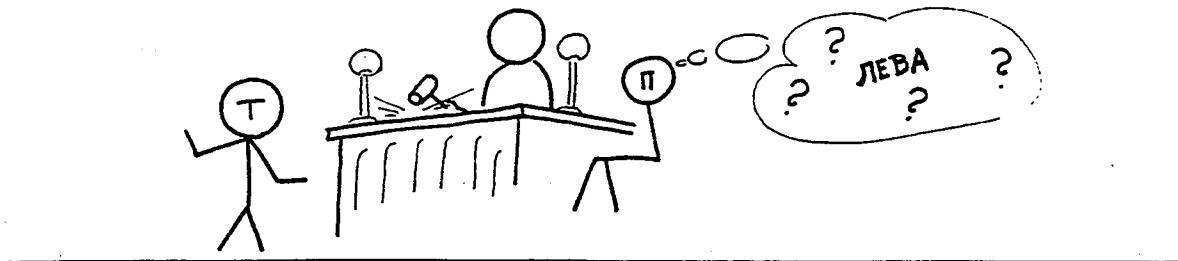
и т.н.

Той не му ли го даде?
Ти не ѝ ли го препоръча?
Не ми ли го каза?
Не му ли се пуши?

УЛИЦА В СТАРИЯ ГРАД ПЛОВДИВ

LESSON 38

A simple line drawing of a stick figure with a large question mark inside its head. The figure has a single line for a body and two lines for arms.

П: ЦАНКОВ

$$6: \quad \text{π} \circ \circ \quad 500 + ?$$

π: + 500 ЛЕВА

An illustration of a postcard. The card has a decorative border and is addressed to 'Мила сестро,' with a small drawing of a landscape below the text. The return address is 'ОК ДОБРЕ Сестра ти'.

A diagram illustrating a choice or decision-making process. On the left, there is a large black X drawn over a path. Above this X, the word "ЛЕВА" (Left) is written in capital letters. To the right of the X, there is a key hanging from a chain, positioned above a simple doorway. This visual metaphor suggests that choosing the "Left" path leads to a dead end, while the "Right" path (indicated by the key and doorway) is the correct or intended route.

Б:

П:

ДЕЛОТО НА ПЕТЬОР

Боян
Петър

- Кой ще те защищава на дёлото по злополуката?
- 5 - Адвокатът Цанков ми е защитник.
- Имаш ли достатъчно пари?
- Не. Трябва да взема на заем.
- Пойскай от Благоеви. Те ще ти дадат.
- Обадих им се вече.
- 10 - Каза ли на Благобев за каквът ти са парите?
- Казах му. Обеда ми да ми даде на заем само 50 лева.
- Още къде ли трябват?
- Нужни ми са още 50 лева.
- 15 - Защо не пойскаш от Цветан? Той ще ти усъди.
- Пойсках му, но ми отказал. Сърдит ми е за нещо.
- Тогава пиши на сестра си! Тя ще ти помогне.
- Писах ѝ и тя ми отговори вече. Ще ми даде останалата сума.
- 20 - Тя ще присъствува ли при гледане на дёлото в съда?
- Да, ще дойде непременно за процеса.
- Елете ни на гости, щом пристигне.
- Добрей, ще ви дойдем.
- Хайде да се поразходим малко сега!
- 25 - Не ми се ходи никъде. Главата ми е пламнала.

8. искам нещо от някого lit. to ask something from somebody,
to ask somebody for something 9. обаждам се на някого = to contact
somebody (Notice that the Bulgarian verb is constructed with dative!)
15. усълужвам на някого (dat) to oblige somebody. 22. елете ни на
гости! ни is dative! 25. е пламнала is past indefinite tense. lit.
has been burning. Translate in English with simple present tense: I have
too much on my mind.

THE TRIAL OF PETER

Boyan
Peter

- Who is going to defend you in the accident case?
5 - The lawyer Tsankoff will defend me.
- Do you have enough money?
- No. I have to borrow some.
- Ask Blagoeffs for it. They'll give it to you.
- I got in touch with (contacted) them already.
- 10 - Did you tell Blagoeff what you need the money for?
- I told him. He promised me to lend me only 500 leva.
- How much more do you need?
- I need 500 leva more.
- 15 - Why don't you ask Tsvetan for it? He'll oblige you.
- I asked him, but he refused me. He is angry with me about something.
- Write to your sister then. She'll help you.
- I wrote to her and she answered me already. She is going to give me the remaining amount.
- 20 - Will she be present when your case is argued in court?
- Yes, she'll come without fail for the trial.
- Come and see us as soon as she arrives.
- All right, we'll come.
- Come on. Let's take a little walk now.
- I don't feel like going anywhere. I have too much on my mind.
25

ГРАМАТИКА

I. SHORT FORMS OF THE PERSONAL PRONOUNS - DATIVE CASE*

The forms of the short personal pronouns in the dative case are as follows:

	Nominative Case	Dative Case	Nominative Case	Dative Case
1st p.	аз - I	ми - me to me	ние - we	ни** - us to us
2nd p.	ти - you	ти - you to you	вие - you	ви** - you to you
3rd p. m.	той - he	му - him to him		
3rd p. f.	тя - she	ѝ - her to her	те - they	им - them to them
3rd p. n.	то - it	му - it to it		

II. USAGE OF THE SHORT FORMS - DATIVE CASE

1. The short forms are never used with a preposition.

2. They are mainly used after:

a. Transitive verbs with one of the following meanings:

* For the accusative case of the short personal pronouns

see Volume III, p.228. ss.

* These two forms coincide with the accusative. See
Volume III p.228.

LESSON 38

казвам* някому нещо	to tell someone something or something to someone
обещавам някому нещо	to promise someone something or something to someone
давам** някому нещо	to give someone something or something to someone
заповядвам някому да направи нещо ***	to order someone to do something

* Almost all verbs formed from казвам + a preposition require a dative:

показвам някому нещо	to show someone something.
изказвам някому нещо	to reveal something to someone.
приказвам някому нещо	to talk to someone about something
разказвам някому нещо	to tell someone about something
доказвам някому нещо	to prove something to someone

Verbs having a synonimic meaning with казвам also require dative:

говоря някому /за/ нещо	to talk to someone about something
река някому нещо	to say something to someone

** Also

издавам някому нещо	to disclose something to someone
продавам някому нещо	to sell something to someone
предавам някому нещо	to hand over, to reveal something to someone

*** Notice that in English the verb to order does not require a dative, but an accusative + an infinitive.

b. Reflexive verbs in the 3rd person singular or plural. Examples:

хбди ми се	I feel like going
хбди ти се	you feel like going
хбди му се	he feels like going
хбди ѝ се	she feels like going
хбди ни се	we feel like going
хбди ви се	you feel like going
хбди им се	they feel like going

Пұши ми се.	I feel like smoking.
Пұшат му се америка́нски цигáри.	He feels like smoking American cigarettes.
Глéда ми се хúбав фильм.	I feel like going to a good movie.
Спи ми се	I feel like sleeping.
Не ми се дáват мнóго пáри за дрéхи.	I don't feel like spending much money for clothes.

III. ACCENT OF THE SHORT PERSONAL PRONOUN - DATIVE CASE

1. The dative forms of the short personal pronoun have no stress when they are used in an affirmative or interrogative statement. Examples:

Те ще ти дадáт. They will give you.

Той обешá ли ти парí?

Did he promise you money?

LESSON 38

2. When the statement is negative or interrogative negative the personal pronoun is always stressed. Examples:

Не ми се ходи никъде.

I don't feel like going anywhere.

Зашо не ми кáза това?

Why didn't you tell him that?

IV. PLACE OF THE SHORT PERSONAL PRONOUN

1. The dative pronoun is in front of the verb, if it is preceded by another word. Examples:

Те ми дáдоха парí.

They gave me money.

Аз му отговóрих вéче.

I answered him already.

Не му кáзаха нищо.

They did not tell him anything.

2. The pronoun follows the verb, if it is not preceded by another word. Examples:

Дáде му пет дóлара.

He gave him five dollars.

Услужваме му често.

We oblige him often.

3. When two short pronouns, one in the dative and one in the accusative come together, the dative always precedes the accusative no matter whether they are before or after the verb. Examples:

Той ми я дава всеки ден.

He gives it to me everyday.

Дава ли ти я?

Does he give it to you?

Не им ли я дават?

Don't they give it to them?

Notice the place of ли between the two pronouns in the last sentence.

Манастирът "Св. Иван Рилски".

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Short Forms of the Personal Pronouns - Dative Case

1.

Обади ли се на Благоев?

Да, аз им се обадих.
Да, обадих им се.
Не, не им се обадих.

Обади ли се на г-н Благоев?
г-на Благоева?
братовчедка си?

Той обади ли ти се?

ИМ
МИ
ВИ
НИ

Отговори ли той на учителя?
на американката?
на учениците?

и т.н.

Тази рокля подхожда ли на Радка?
Той ще услужи ли на брат си?
на сестра си?
на приятелите си?

Той ще ти услужи ли?

МИ
НИ
ВИ

Пушчи ли ти се?

Яде МИ
Пие НИ
Пее ВИ

и т.н.

Яде ли се на децата?
Пие на дъщеря ти?
Учи на студентите?

и т.н.

Разправихте ли на майка си за
автомобилната алтолука?
Да,
Не,

Ще дадете ли пари на заем на Христо?
на Радка?
на Благоеви?

Той даде ли ви пари на заем?

ми

ни

ти

Тя отказа ли на приятеля си?
на г-жа Георгиева?
на Георгиеви?

Тя отказа ли ти?

ми

ни

ти

Той обеща ли ни да ни даде пари на заем?

ми ми

ти ти

ви ви

Той обеща ли на Христови?
на другаря си?
на сестра си?

Нужни ли ти са пари?

ви

ни

ти

Нужни ли са пари на Петър?
на майка ти?
Христови?

Той сърдит ли ти е?

ви

ни

ти

Тя сърдита ли е на брат си?
на Радка?
на Боян и Петър?

Трябват ли ти пари?

ви

ни

ти

Трябват ли пари на Петър?
на воиниците?
на тази българка?

Трябва ли ти този молив?

ви

Военната униформа харесва ли на студентите?

на г-н Испов?

на американката?

Lesson 38

2.

Дадохте ли учебниците на курсистите? Да, дадох им ги.
Не, не им ги дадох.

учебника на г-н Обов?
тетрадката на жена си?
списанието
парите

Дадохте ли ми документите?

ми книгата?
цигарите
писмото

Той даде ли ти американското списание?
ви българския вестник?

Тя изпрати ли писмото на майка си?

роклята
чорапите
парите на брат си?
костюма
германското списание
картичките на двамата французи?
колета на чичо си?
препоръчаното писмо на дядо си?
ракията на младоженеца?
ми личната карта?
ти книгите?
ни колета?
ви сакото?

Той препоръча ли този костюм на Христо?
тази рокля на Радка?
тези връзки на Стоянски?

Тя ще покаже ли къщата си на продавача?

новата си рокля на братовчедка си?
новия си автомобил на Христо?
новите си дрехи на Георгиеви?
подката си на Петър?

Той продаде ли пистолета си на Драган?
книгите си на приятеля ѝ?
къщата си на г-жа Иванова?
пивниците си дрехи на войниците?
покривката на американката?

Ти върна ли романа на учителя?
парите на сестра си?
сакото на приятеля си?

Це препоръчах ли този роман на братовчедка си?
тази книга на сестра си?
това списание на учениците?
тези вестници на курсистите?

и т.н.

3.

Тя му писа вчера.

и
м

и

и
и

и
и

и
и

Нужни ѝ са пари.

Обадиха им се.

Той им отговори.

Тази рокля ѝ подхожда.

Този костюм не му подхожда.

Военната униформа ти подхожда.

Цивилните дрехи не им подхождат.

Той ще ти усълужи.

Те няма да му усълужат.

Пуши му се.

Спии ѝ се.

Не им се учи.

Пие ти се вино.

Ядат ми се кифтета.

Пеят ми се български песни.

Ходи ви се на кино.

Той ти е сърдит.

Ти ми си сърдит.

Тя му е сърдита.

Трябват ви пари.

Трябва ми нов костюм.

Трябват им моливи.

Трябва ти тетрадка.

Тя писа ли му вчера?
Тя не му ли писа вчера?

Друг ученик:

Да, тя му писа вчера.
Не, тя не му писа вчера.

и т.н.

и т.н.

4.

Той даде молива на учителя.

Той даде ли му го?

Той препоръча тази рокля на жена си.

Друг ученик:

Тя изпрати картичките на брат си.

Да,

Ние дадохме учебниците на новите курсисти.

Не,

Тя показва къмата си на американката?

Той ще покаже новия си автомобил на приятелите си.

Тя изпрати колета на чичо си.

Те дадоха списанието на учениците.

Вие продадохте автомобила си на братовчеда си.

и т.н.

ЧЕТИВО

Боян и Петър преживяха автомобилна злополука. Милицията арестува Петър, който караше автомобила в момента на злополуката. Разпитаха го в участъка и след това го изпратиха в затвора. Започнаха процес срещу него. Съдът поиска гаранция, за да го пусне до гледане на делото. Родителите му дадоха 500 лева за гаранцията. Пуснаха го под гаранция.

След като излезе от затвора, първата работа на Петър беше да си намери адвокат. Приятели му препоръчаха адвоката Цанков. Той беше най-добрият адвокат в София. След като прегледа делото, Цанков се съгласи да защища Петър. Той му поиска **двеста лева хонорар**.

Петър нямаше толкова пари. Имаше само **сто лева**. Трябваше да вземе на заем останалата сума. Обади се на Благоеви, които му бяха добри приятели. Благоев му обеща да му даде на заем само 50 лева. Бяха му нужни още 50 лева. Петър поиска пари на заем от другаря си Цветан, но той му отказал. Изглежда, че му беше сърдит за нещо. Тогава Петър писа на сестра си за пари. Тя му отговори, че ще му даде нужните пари. Писа му още, че непременно ще присъствува в съда при гледане на делото.

Петър не знаеше какъв ще бъде резултатът от **делото**. Той мислеше, че може да го изпратят в затвора. Главата му беше **пламнала**. Адвокатът му му казваше да не се беспокои.

* беше пламнала in pluperfect tense, lit. had started to burn,
Translate in English with past tense.

ПРЕВОД

1. Don't miss the motorboat. I don't think we'll miss it. There is enough time. We'll be able to get there in time.
2. It doesn't matter.
3. Why don't you pay attention? You'll fall into the water. And don't pull up the anchor now. I'll pull it up in a few minutes.
4. When are they going to leave for the island? They are leaving now. And we? We'll leave in a quarter of an hour. Do you think we'll be able to catch up with them? I suppose we will.
5. Have a look at the harbor. Isn't it beautiful? It is full of passenger and cargo ships. And how blue the sea is!
6. When does the morning train arrive? It usually arrives at eight-thirty, but this time it'll arrive at a quarter to nine.
7. Did he get up late many times last month? No, last month he got up late only once.
8. Do you often get a cold? No. However, I got a cold a few days ago.
9. Where did you meet Mrs. Paneff? I met her in front of the coffee shop. Do you meet often? Not too often.
10. Don't go to bed late tonight. You have to go to bed early today. O.K. But first I'll have to have a bite from the cheese and the dry salami. I always have a bite before I go to bed.
11. Did you pass by the Technical School? I usually pass by that school, but this time I passed by the Tractor Plant.
12. Are they going to cross the river at the pool? They always cross the river at the pool.
13. When did she come back? She came back at midnight. Does she often come back so late? Only sometimes.
14. The enemy captured a few soldiers and wounded two officers.
15. Did he help his mother and father last week? Yes. He always helps his parents.
16. Why don't the children jump into the water and swim for a while? The water is very warm and pleasant. They'll swim when they arrive at the beach.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво преживяха Боян и Петър?
Боян и Петър преживяха автомобилна злополука.
2. Кой арестува Петър?
Полицията арестува Петър.
3. Защо полицията арестува Петър?
Полицията го арестува, защото той караше автомобила в момента на злополуката.
4. Къде го разпитаха?
Разпитаха го в участъка.
5. Какво направиха с Петър, след като го разпитаха в участъка?
След като го разпитаха в участъка, те го изпратиха в затвора.
6. Какво направиха с Петър, преди да го изпратят в затвора?
Преди да го изпратят в затвора, те го разпитаха в участъка.
7. Петър трябваше ли да ходи на съд?
Да, той трябваше да ходи на съд.
8. Защо трябваше Петър да ходи на съд?
Защото заведоха дело срещу него.
9. Кой поиска гарания от Петър?
Съдът поиска гаранция от него
10. Какво поиска съдът от Петър?
Съдът поиска гаранция от него.
11. Защо съдът поиска гаранция от Петър?
Съдът поиска гаранция от Петър, за да го пусне до гледане на делото.
12. Кой даде 5000 лева за гаранцията на Петър?
Родителите му дадоха 5000 лева за гаранцията.
13. Какво стана с Петър, след като родителите му дадоха 5000 лева за гаранцията?
Съдът го пусна под гаранция.

14. Каква беше първата работа на Петър, след като излезе от затвора?

След като излезе от затвора, първата му работа беше да си намери адвокат.

15. Защо му трябваше на Петър адвокат?

Трябваше му адвокат, за да го защища на делото по злополуката.

16. Какво направиха някои приятели на Петър?

Някои негови приятели му препоръчаха за защитник адвоката Цанков.

17. Какъв адвокат беше Цанков?

Той беше най-добрият адвокат в София.

18. Кога се съгласи адвокатът Цанков да защища Петър?

Адвокатът Цанков се съгласи да защища Петър, след като прегледа делото му.

19. Какво направи адвокатът Цанков, след като провери делото?

След като провери делото, той се съгласи да защища Петър.

20. Какъв хонорар поиска Цанков от Петър?

Той му поиска двеста лева.

21. Имаше ли Петър толкова пари?

Не, Петър нямаше толкова пари.

22. Колко пари имаше Петър?

Той имаше само сто лева.

23. Какво трябваше да направи Петър, понеже нямаше достатъчно пари?

Понеже нямаше достатъчно пари, той трябваше да вземе на заем останалата сума.

24. Какво направи Петър най-напред, след като видя, че му трябват още пари?

След като видя, че му трябват още пари, той се обади на Благоеви?

25. Защо се обади Петър на Благоеви?
Той се обади на Благоеви, за да вземе на заем от тях нужните пари.
26. Какви бяха Благоеви на Петър?
Благоеви му бяха много добри приятели.
27. Какво обеща Благоев на Петър?
Благоев му обеща да му даде на заем само 50 лева.
28. Колко пари още трябваха на Петър?
Трябваха му още 50 лева.
29. Защо на Петър не му бяха нужни вече хиляда лева?
Не му бяха нужни вече хиляда лева, защото той взе 50 лева от приятеля си Благоев.
30. Какво направи Петър, след като видя, че му трябват още 50 лева?
След като видя, че му трябват още 50 лева, Петър поиска пари на заем от другаря си Цветан.
31. Цветан даде ли пари на заем на Петър?
Не, той му отказа да му даде пари на заем.
32. Защо Цветан отказа да даде пари на заем на другаря си Петър?
Той му отказа да му даде пари на заем, защото му беше сърдит.
33. Какво направи Петър, след като Цветан му отказа да му даде пари на заем?
След като Цветан му отказа да му даде пари на заем, Петър писа на сестра си за пари.
34. Какво му отговори сестра му, след като Петър ѝ писа за пари?
След като Петър писа на сестра си за пари, тя му отговори, че ще му даде нужните пари.
35. Какво още писа на Петър сестра му?
Писа му още, че непременно ще присъствува в съда при гledане на делото.
36. Какво не знаеше Петър?
Петър не знаеше какъв ще бъде резултатът от делото?

37. Какво мислеше Петър?

Той мислеше, че може пак да го изпратят в затвора.

38. Защо беше пламнала главата на Петър?

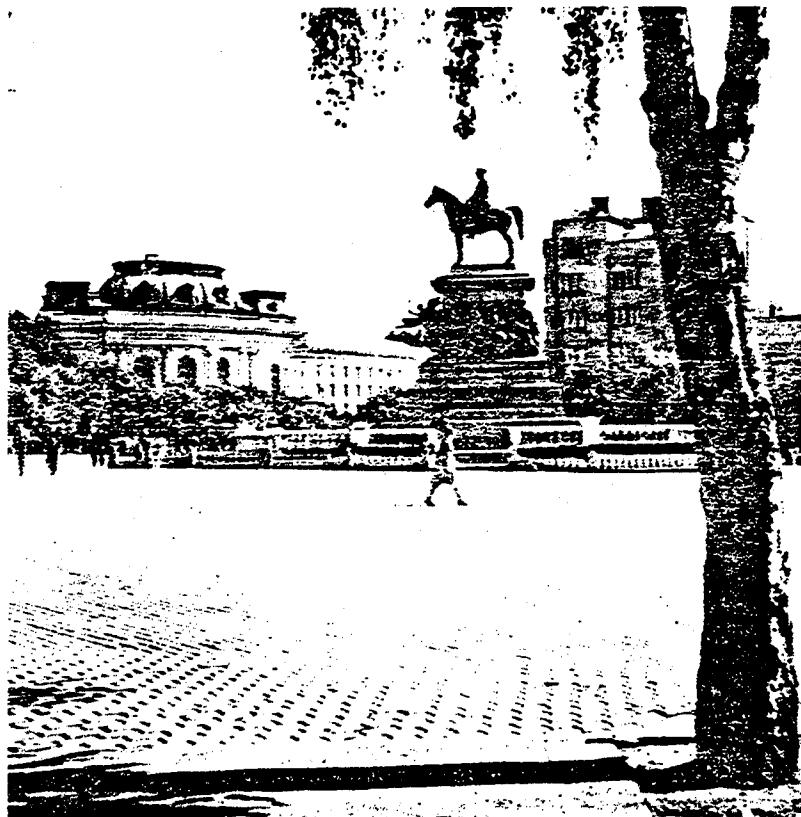
Главата му беше пламнала, защото той мислеше, че може пак да го изпратят в затвора.

39. Какво казваше адвокатът Цанков на Петър?

Адвокатът Цанков му казваше да не се беспокои.

40. Защо адвокатът Цанков казваше на Петър да не се беспокои?

Адвокатът Цанков казваше на Петър да не се беспокои, защото той мислеше, че Петър няма да отиде пак в затвора.

УНИВЕРСИТЕТЪТ В ГРАД СОФИЯ

LESSON 38

ДОМАШНА РАБОТА

Part I. Replace the indirect object with the respective short pronoun:

Example: Тe дадоха пари на Петър? Тe мu дадоха пари.

1. Той услужи на г-жа Ганчева с няколко хиляди лева.
2. Аз писах на родителите си за парите.
3. Учителят ще даде учебниците на учениците.
4. Ние поискахме пари на заем от г-н Христов.
5. Аз обещах на братовчедка си да я заведа на кино.

Part II. Translate into Bulgarian:

1. Peter's friends recommended a lawyer to him. He demanded two thousand leva from him. His fee was five thousand leva.
2. Did you get in touch with them? Yes, I got in touch with them the day before yesterday. How much money will they lend you? They'll lend me only three hundred leva.
3. When will you come and see us tonight? We won't be able to come and see you tonight. My sister is coming today and I promised her to wait for her at home.
4. What do they need? They need new clothes, shirts, and shoes.
5. Did you ask her for the money? I did but she refused to help me.
6. Did you give him the magazine? Yes, I gave it to him.

Part III. Translate and answer in Bulgarian the following questions.
Use the dative pronoun in the answers.

1. Do you often lend money to your friends?
2. Did you lend your sister any money a few days ago?
3. Do you sometimes ask money from your relatives?
4. Do you want to give any money to your brother now?
5. What do you feel like doing now?

Part IV. Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 38.
2. Do part III of this homework.

LESSON 38

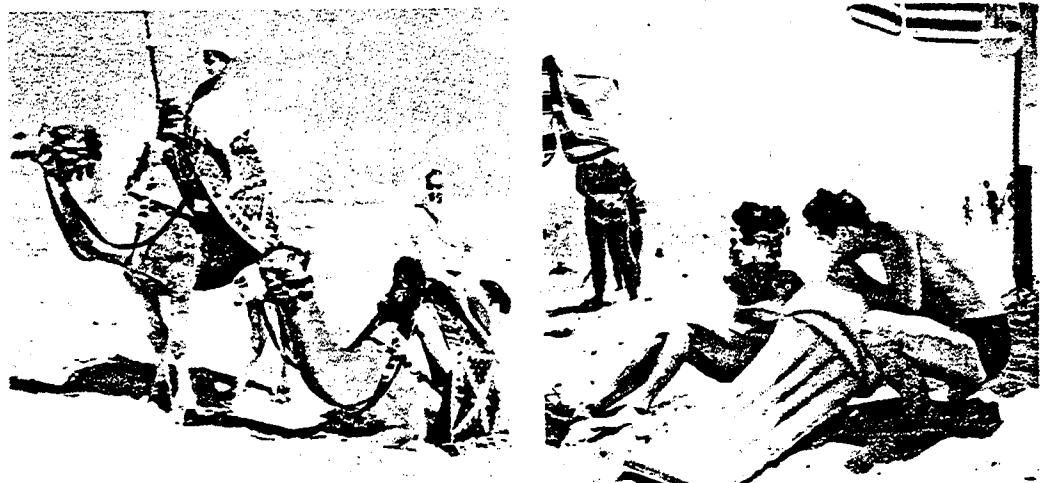
РЕЧНИК

адвокáт м.
 арестúвам
 гарáнция f.
 пускам под гарáнция
 главá f.
 главáта ми е плáмнала
 глéдане на дело
 гост м.
 идвам му на гости
 оти́вам му на гости
 дéло n.pl.делá
 зáем м.
 взýмам на зáем
 дáвам на зáем
 защи́тник м.
 защи́щáвам
 защи́тá, и, их
 злополóука. f.
 излизам
 изля́за, е
 изля́зох, лéзе
 искам не́шо от ня́кого
 непремéнно adv.
 не́шо pron.
 нíкъде adv.
 нúжен, нúжна, о, и
 нúжен /нúжна, о, и/ ми е /ca/
 нúжни ми са 500 лева
 обáждам се на ня́кого
 обáдя се, и, их се
 обещáвам
 обещáя, е, ах
 останал, а, о, и
 отговáрям
 отговóря, и, их
 отка́звам
 отка́жа, е, отка́зах
 парí pl.
 за каквó ти са парíте?
 плáмнал, а, о, и
 главáта ми е плáмнала
 поли́ция f.
 поразхóждам се
 поразхóдя се, и, их се
 присъствувам
 процéс м.

lawyer
 to arrest
 bail, guarantee, bond
 to release on bail
 head
 I have too much on my mind
 a court hearing
 guest
 to come and see him
 to go and visit him
 case (before a court) lawsuit,
 loan / process
 to borrow
 to lend, to loan
 counsel for the defense,defender
 to defend
 accident
 to go out, to leave, to exit
 to ask somebody for something
 without fail
 something
 nowhere,(in neg.sentences)any-
 necessary / where
 I need
 I need 500 leva.
 to get in touch with, to contact
 / somebody
 to promise
 remaining
 to answer
 to refuse
 money
 what do you need the money for?
 aflame, in flame, on fire
 I have too much on my mind
 police
 to take a little walk
 to be present
 process

пускам
 пусна, е, ах
 пускам под гарантия
 работа f.
 първата работа на Пётър
 беше да....
 сума f.
 съд m.pl. съдилища
 ходя на съд
 сърдит, а, о, и
 той ми е сърдит
 трябва ми ог . трябват ми
 трябва ти
 трябва му
 моблив ми трябва
 колко пари ти трябват?
 услужвам на някого
 услужа, и, их
 ходя на съд
 ходи ми се
 хонорар m.

to let go; to release
 to release on bail
 work; job
 Peter's first job was to....
 amount; sum
 court (of justice)
 to appear in court; to go to court
 angry; mad / court
 he is angry with me; he is mad / court
 I need / mad at me
 you need
 he needs
 I need a pencil
 how much money do you need?
 to oblige somebody; to do a favor / to somebody
 to appear in court; to go to court
 I feel like going, walking
 fee; honorarium

НА ПЛАЖА КРАЙ ГРАД НЕСЕБЪР НА БРЕГА НА ЧЕРНО МОРЕ

ТРИДЕСЯТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 39

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Imperfect Tense

1.

Аз ходех често на кино, когато
бях в София.

Тя често ходеше на кино, когато
беше в София.

ние, ти, те, той, вие, аз,
тя, Благоеви, г-н Ранков,
дъщеря ми, братовчед ми,
сержант Стоев, и т.н.

Ние ходехме често на кино,
когато бяхме в София.
и т.н.

Миналата година ние ставахме рано
всяка сутрин.

Той пише много миналата година.

Миналия месец вие си лягахте късно.

Миналата седмица те играеха на карти
почти всеки ден.

Тя се разболяваше често като дете.

Ние живеехме в София по-рано.

Когато бях във Варна, те се разхождаха
всяка вечер в Морската градина.

Те често му изпращаха пари миналата година.

Ние винаги ѝ помагахме, когато беше болна.

По-рано аз я харесвах много.

Аз му се обаждах по телефона всяка
вечер миналия месец.

Когато бях в България, аз винаги се миех
с френски садун

Обикновено те се прибраха късно като
пивилни.

Миналата година ние ходехме на екскурзия
всяка събота и неделя.

Когато бях ученик в гимназията, аз често
четях американски списания.

Те винаги минаваха по тази улица,
когато стиваха в университета.

Аз работех в Народната банка като пивилен.

и т.н.

2.

Вие ставате ли рано сега?

А миналата година?

той, те, ти, вие, тя, аз,
ние, студентът Христов,
курсистите, хена Ви, и т.н.

Да, аз ставам рано сега.

Не, аз не ставам рано сега.

Миналата година аз ставах рано.

Миналата година аз не ставах
рано.

Ходите ли често на кино сега?

и. т.н.

А когато бяхте привилен?

Тя често ли пие на майка си сега?

А когато беше на курорт?

Баша ти пие ли много сега?

А миналата година?

Те лягат ли си късно сега?

А когато ходеха на училище?

Той работи ли в понеделник сега?

А миналния месец?

Ти караш ли бързо сега?

А по-рано?

Вие играете ли на карти често сега?

А когато работехте в завода?

Те носят ли понякога привилни дрехи сега?

А когато бяха привилни?

Вие четете ли много романи сега?

А когато бяхте ученик в гимназията?

На село ли живеят сега?

А миналата година?

Вие учите ли всяка сутрин сега?

А миналия месец?

и. т.н.

3.

Къде работехте като привилен?

Работех в Народната банка.

Тракторния завод.

Захарната фабрика

а той, а те, а тя, и т.н.

Къде обядвахте обикновено, когато
бяхте в София?

Кой език учехте в гимназията?

Какви дрехи носяхте като привилен?

Кога ставахте, когато бяхте на курорт?

Кога си лягахте обикновено, когато
ходехте на поход?

Как караше тя миналата година?

С какъв садун се миехте, когато бяхте в
България?

и. т.н.

4.

Той често минава по тази улица.
Миналата година той често.....

Преди малко той

аз, тя, вие, ти, ние, те,
той, и т.н.

Те се прибират късно.
Всяка вечер миналата седмица те...
Сноми те.....

Аз ставам рано всяка сутрин.
Миналия месец аз.....
Тази сутрин аз.....

Ти си лягаш късно обикновено.
Когато беше на курорт, ти...
Сноми ти....

Те често му изпращат пари.
Миналата година те.....
Вчера те....

Той пие много.
Миналата година той.....
Сноми той.....

Когато е болна, ние винаги ѝ помагаме.
Когато беше болна, ние.....
Сноми ние ѝ.....

Тя често пише писма на майка си.
По-рано тя често.....
Сноми тя....

Когато учителите говорят български,
той ги разбира.
Когато учителите говореха български,...
Когато учителят говори по този въпрос,...

Ти често купуваш летни ризи.
Миналата година ти често...
Вчера ти....

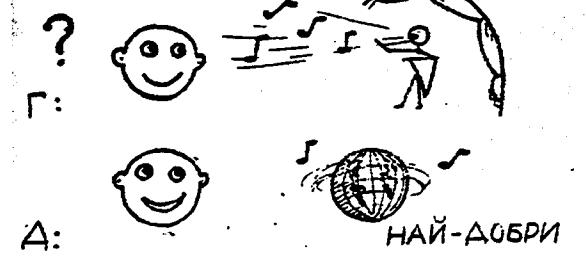
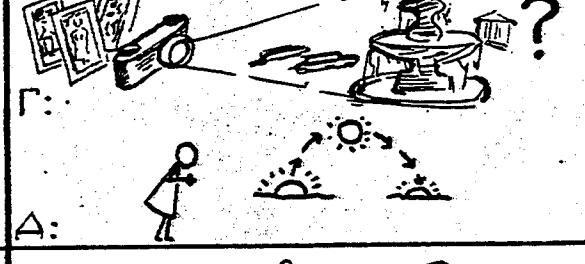
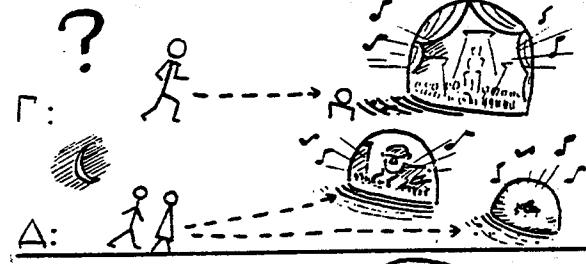
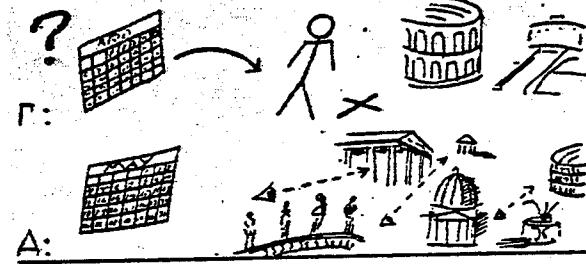
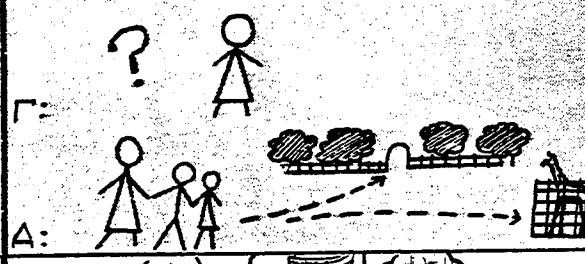
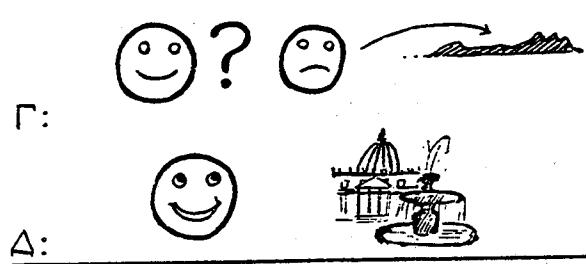
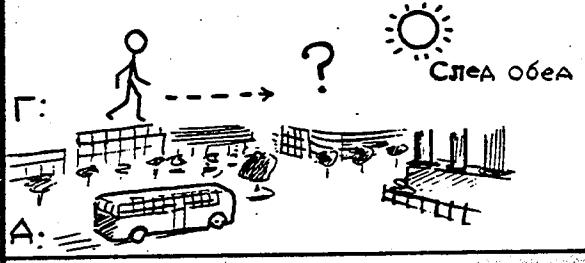
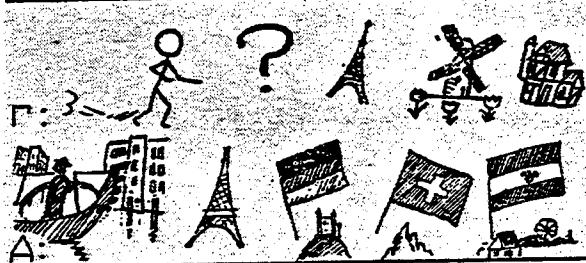
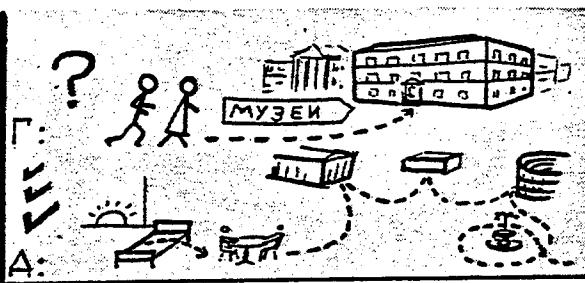
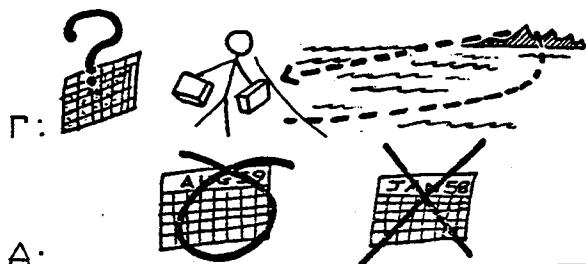
Аз давам пари на брат си понякога.
Когато бях в София, аз.....
Завчера аз....

Миналата година той често мина-
ваше по тази улица.
Преди малко той мина по тази
улица.

и т.н.

.....се прибраха късно.
Сноми те се прибраха късно.

LESSON 39

ПЪТУВАНЕ В ЧУЖБИНА

Георги Ганчев
Добри Ковачев

- Кога се върнахте от странство?
- 5 - Нéотдéвна.
- Кой страни посетихте?
- Италия, Франция, Германия, Швейцáрия и Австрия.
- Как прекáрахте?
- Великолéпно, осóбено в Рим.
- 10 - Колко време стояхте там?
- Близо едýн мéсец. Градът е извънрéдно интересен.
- Ходехте ли чéсто на óпера?
- Почти всяка вéчер ходехме илí на óпера илí на концéрт.
- 15 - Харéсаха ли ви италиáнските певци?
- Разби́ра се. Те са най-добрите певци на света.
- Успíхте ли да разглéдате музéите?
- Пóвечето от тях. Сúтрин стáвахме ráно, закúсвахме и трéгвахме из градá.
- 20 - Каквó прáвехте следбbed?
- Аз посещáвah забележíтельностите на градá.
- А женá ти?
- Тя завéждаше деца в нáкой парк, а понéкога - в зоологíческата градíна.
- 25 - Каквó ви напráви най-голямо впечатлéние в Рим?
- Развалините на стáри рýмски дворци, хráмове, пáметници и бáни.
- Напráвихте ли много сníмки?
- 30 - Да, женá ми прáвеше сníмки по цял ден.
- С какво пътуvахте из Еврóпа?
- С аéроплáн.

16. Харéсаха ли ви италиáнските певци? lit. were the Italian singers pleasing to you? 18. да разглéдате lit. to look over, here: to visit (with the purpose to look over) 19. трéгвахме из градá = трéгвахме да обикáляме из градá lit. we set out to go around the town. 26. ви is dative.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Imperfect Tense

1.

Когато бяхме в Рим, почти всяка
вечер ходехме или на опера или
на концерт.

той, аз, ти, вие, тя, те,
Ковачеви, г-н Ковачев, и т.н.

Сутрин ставахме рано, закусвахме
и тръгвахме из града.
Следобед посещавахме забележител-
ностите на града.
Понякога заведахме дружата в
зоологическата градина.
Правехме снимки по цял ден.
Когато бяхме в Европа, пътувахме
или с аероплан или с влак.
За обяд те се връзаха в хотела и ханаха
набързо.
Когато бяхме в Рим, разглеждахме старите
римски дворци, храмове, паметници
и бани по цели часове.
Миналия месец ние ходехме на кино
в понеделник и в вторник.
Като привилегия обикновено си лягах
късно и ставах късно.
Той пише и пушее много миналата
година.
Аз се разболявах често като дете.
Те живееха в една работническа
кооперация, когато работеха в завода.
Тя пише често на майка си, когато
беше в чужбина.
Когато следвах медицина в университета,
аз учех много.
Когато бяхме на курорт във Варна, ние
всеки ден се къпехме в морето,
плувахме и се разхождахме с лодка.
и т.н.

Когато беше в Рим, почти всяка
вечер ходеше или на опера
или на концерт.

и т.н.

2.

Аз често ходя на кино сега.
 той, те, тя, ние, ти,
 аз, вие, и т.н.

Ние правиме снимки по цял ден.
 Те обикновено пътуват с влак
 или с аероплан.
 За обяд аз обикновено се връщам
 в къщи и си хапвам набързо.
 Той пие и пушки много.
 Тя се напива често.
 Ние се кълваме в морето и плуваме
 по цял ден.
 Понякога те се разхождат с лодка
 до острова.
 Те учат по шест часа на ден,
 понеже следват медицина.
 Когато е на курорт, тя не пие
 често на родителите си.
 Когато работи във фабрика, той
 обикновено живее в работническа
 кооперация.
 Вие се разболявате често.
 Те стават обикновено рано сутрин,
 закусват и тръгват из града.
 Следобед той понякога посещава
 забележителностите на града.
 Тя заведа дешата си в някой парк
 почти всеки ден.
 Те пеят български песни в училище
 всеки понеделник.
 Аз обикновено обядвам в къми, но
 вечерям в ресторант.
 Тя пере в понеделник, а кърпи
 чорапите във вторник.
 Всяка сутрин тя четка балсона на
 баша си.
 В събота тя глади обикновено
 сакото на брат си.
 Те често канят гости в новата си къща.
 Аз обикновено пътувам с аероплан.
 Аз понякога ям кебапчета.
 Ние обикновено играеме на карти в
 неделя.
 Всеки месец той си купува по една
 копринена риза.

По-рано аз често ходех на кино.
 Миналия месец
 Миналата година
 Като привилен
 Като дете
 Като ученик в гимназията
 Като студент в университета
 Когато бях в София,
 Варна
 България
 чужбина
 Рим
 Италия
 Франция
 Европа
 и т.н.

3.

Той се върна в къщи преди малко.
Когато го видях преди малко,....

Когато го видях преди малко,
той се връщаше в къщи.

те, вие, тя, ти, аз, ние,
учениците, г-н Хантов,
сестра ти, и т.н.

Той си купи ризи вчера следобед.
Когато влязох в магазина,....
Те минаха по улицата преди няколко минути.
Когато ги видях преди няколко минути,....
Тази сутрин ние се разходихме в парка.
Когато той ни срещна тази сутрин, ...
Тя стиде на училище преди половин час.
Когато я видях преди половин час, ...
Аз закусих тази сутрин.
Когато той дойде, ...
Тя свари яйцата преди малко.
Когато влязох в кухнята преди малко, ...
Ние слязахме от върха .
Почна да вали, когато....
Тя сложи масата преди малко.
Повикаха я по телефона, когато...
Той нареди приборите преди четвърт час.
Когато влязох в гостната преди четвърт час,...
Тя се скрила тази сутрин.
Когато депата се събудиха тази сутрин, ...
Те влязоха в стаята преди малко.
Когато ги видях преди малко, ...
Тя се качи на влака в два часа.
В два часа, когато стигнах на перона, ...
Той зави на дясно.
Той блъсна един пешеходец, ...
Те преминаха реката тази сутрин.
Когато ги видяхме тази сутрин, ...
Той разгледа стария римски дворец.
Когато тя го срещна вчера следобед, ...
Тя направи снимки вчера.
Когато я видяхме вчера, ...
Те дойдоха от училище преди малко.
Когато той ги видя, преди малко, ...
Аз се облякох преди половин час.
Когато той влезе в стаята преди половин час, ...
Аз четох американски списания снощи.
Когато те се прибраха снощи, ...
Той пресече улицата преди малко.
Когато го видях преди малко, ...

4.

Какво правехте всеки ден,
когато бяхт в Рим?

той, те, т., ти, и т.н.

Какво правехте, когато бяхте
на курорт във Варна?

те, вие, тя, той

Когато беше в Рим,
ти ходехме ли често на опера?
посещавахме ли често развалините?
правехме ли снимки всеки ден?
разходдхахме ли се из парковете?

Кънхахте ли се в морето всеки ден,
когато бяхте във Варна?
Разходдхахте ли се с лодка често,...
Плувахте ли понякога,...
Ходехте ли на плажа всяка сутрин,...

той, те, тя, и т.н.

Учехте ли много като студент?
Къде работехте, когато бяхте в София?
Как пътувахте, когато бяхте в чужбина?
С автомобили ли пътувахте, когато
бяхте в странство?
Ходехте ли често на Битоля, когато
следвахте право в София?

5.

Какво правехте,
когато той влезе в стаята?
когато тя ви видя?
когато те ви срещнаха?
когато той загли на дясното?
когато тя падна във водата?
и т.н.

Когато бяхме в Рим,
ние ходехме на опера всеки ден.
на концерт
ние посещавахме забележител-
ностите на града.
ние се разхождахме из парковете.
ние правехме снимки.
ние посещавахме развалините.

Когато бяхме на курорт във Варна,
аз често се разхождах в
Морската градина.
аз се разхождах с лодка из
залива почти всеки ден.
аз плувах всяка сутрин.
аз ходех на плажа всеки ден
аз се кънхах по цял ден в
морето.

Да,
Не,

ЧЕТИВО

Тази година семейство Добри Ковачеви не ходиха на курорт нито на море, нито на планина. Затова пък те решиха да се разходят из Европа. Посетиха Италия, Франция, Германия, Швейцария и Австрия. Те пътуваха с аероплан.

Те прекараха в тези страни великолепно. Най-много им хареса Рим. Този град е извънредно интересен. Те стояха там близо месец и живяха в голям хотел. Почти всяка вечер те ходеха на опера или пък на концерт. Харесваха им много италианските певци. Те ги слушаха с удоволствие. Знаеха от по-рано, че италиянците са много добри певци.

Ковачеви успяха да разгледат повечето от римските музеи. За да имат повече време, те ставаха сутрин рано, закусваха и тръгваха из града. За обяд те се връшаха в хотела. Хапваха набързо. След обяд Добри посещаваше забележителностите на града. В същото време жена му завеждаше децата в някой парк, а понякога - в Зоологическата градина.

Най-силно впечатление в Рим им направиха развалините на старите римски дворци, храмове, паметници и бани. Те ги разглеждаха по цели часове. Станка правеше снимки през цялото време.

След като се върнаха от странство, Добри се видя с Георги Ганчев и му разправи за пътуването си в чужбина. Георги реши и той да отиде със семейството си следната година в Европа.

Той обаче мислеше да пътува с автомобил, за да може да разгледа по-добре всичко.

ЧАСТ ОТ СТАРАТА КРЕПОСТНА СТЕНА В ГРАД ПЛОВДИВ

LESSON 39

ПРЕВОД

1. Haven't you made a mistake? I don't believe so. Of course. You are right. Excuse me please. Don't mention it.
2. They entered the post office and went to the window for registered letters. They sent two letters registered. The one they sent to their parents, the other - to their cousin Peter, both letters by air-mail.
3. The one parcel, the small one, cost one lev and ninety-eight stotinki. The other parcel, the bigger one, cost two leva and nineteen stotinki.
4. The one wire, the straight one, costs four leva and eighteen stotinki.
5. The twenty-two pencils will cost two leva and twenty stotinki.
6. The enemy wounded two soldiers. The two soldiers are at the hospital now.
7. She saw two Frenchmen. The two Frenchmen were walking down the street.
8. I met a few Americans in Sofia. I spoke Bulgarian with the Americans.
9. He bought thirty-five sheets (of paper). The thirty-five sheets are now in the drawer. The sheets are white.
10. The park by the sea was very beautiful. A warm wind was blowing and the weather was very pleasant.
11. It is very late now. Why don't you go to bed? I am not tired.
12. Who is right? The post office clerk is right. After she saw that he was right, she excused herself. After that she left the post office and started for home.
13. My friend's apartment is close by the square.
14. I am going to eat lunch in the restaurant at the corner.
15. He has lived here for five years. She has lived here since last year.
16. Please stay in the room for a while. I'll be back soon.

17. The guests have been swimming for two hours. They're swimming around the boats now. They swam for four hours yesterday.
18. I went to the movies the night before last. Last night I went to the theater and this morning I went to church. Tonight I'll stay home.
19. These yellow pencils are theirs, but those red ones are hers.
20. There is time to finish your homework and to leave for home.

НА СЕДЯНКА

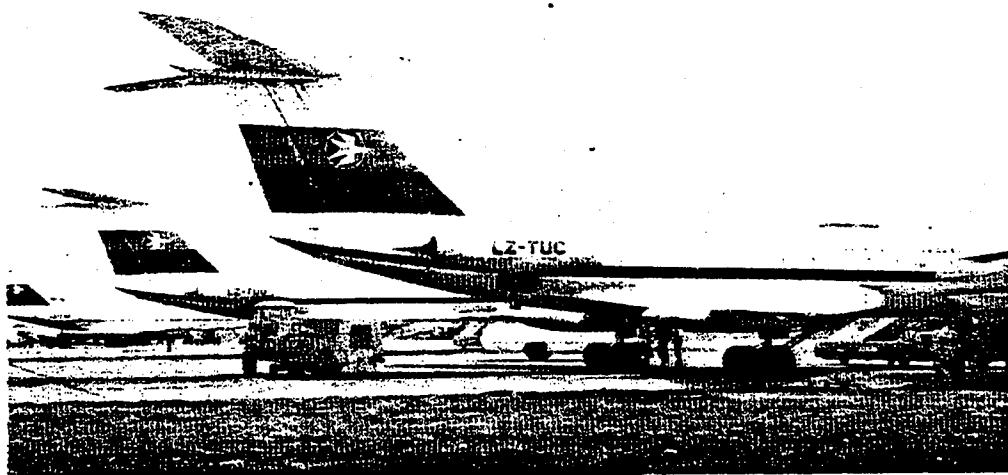
ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде ходиха на курорт семейство Ковачеви тази година:
на море или на планина?
Тази година семейство Добри Ковачеви не ходиха на курорт никъде: нито на море нито на планина.
2. Какво решиха да правят Ковачеви тази година?
Te решиха да се поразходят из Европа.
3. Кои страни посетиха Ковачеви?
Te посетиха Италия, Франция, Германия, Швейцария и Австрия.
4. С какво пътуваха те?
Te пътуваха с аероплан.
5. Как прекараха Ковачеви в тези страни?
Te прекараха великолепно в тези страни.
6. Кой град хареса най-много на Ковачеви?
Най-много им хареса Рим.
7. Какъв град е Рим?
Рим е извънредно интересен град.
8. Колко време стояха Ковачеви в Рим?
Te стояха в Рим близо един месец.
9. Къде живяха Ковачеви в Рим?
В Рим те живяха в голям хотел.
10. Къде ходеха Ковачеви почти всяка вечер?
Почти всяка вечер те ходеха или на опера или на концерт.
11. Защо Ковачеви ходеха почти всяка вечер на опера или на концерт?
Ковачеви ходеха почти всяка вечер на опера или на концерт, защото италианските певци им харесваха много.
12. Какво знаеха Ковачеви от по-рано?
Te знаеха от по-рано, че италиянците са много добри певци.
13. Ковачеви успяха ли да разгледат римските музеи?
Да, Ковачеви успяха да разгледат повечето от тях.

14. Какво правеха Ковачеви, за да имат повече време да разглеждат музеите?
За да имат повече време да разглеждат музеите, те ставаха рано, закусваха и тръгваха из града.
15. Къде отиваха Ковачеви за обяд?
За обяд те се връщаха в хотела.
16. Какво правеха Ковачеви, след като се връщаха в хотела?
След като се връщаха в хотела, Ковачеви хапваха набързо.
17. Какво правеше Добри Ковачев следобед?
Следобед Добри посещаваше забележителностите на града.
18. Какво правеше г-жа Ковачева, когато Добри посещаваше забележителностите на града?
Когато Добри посещаваше забележителностите на града, г-жа Ковачева завеждаше децата в някой парк, а понякога в Зоологическата градина.
19. Какво направи най-силно впечатление на Ковачеви в Рим?
Най-силно впечатление в Рим им направиха развалините на старите римски дворци, храмове, паметници и бани.
20. Какво правеха Ковачеви по цели часове?
По цели часове те разглеждаха развалините на старите римски дворци, храмове, паметници и бани.
21. Какво правеше Станка Ковачева през цялото време?
През цялото време тя правеше снимки.
22. Кога се видя Добри с Георги?
Добри се видя с Георги, след като те, Ковачеви, се върнаха от странство.
23. Какво разправи Добри на Георги Ганчев, когато се видя с него?
Добри му разправи за пътуването си в чужбина.
24. Какво реши Георги, след като Добри му разправи за пътуването си в чужбина?
След като Добри му разправи за пътуването си в чужбина, Георги реши и той да отиде със семейството си в Европа следната година.

LESSON 39

25. С какво мислеше Георги да пътува из Европа следната година?
Той мислеше да пътува из Европа с автомобил.
26. Защо Георги мислеше да пътува с автомобил из Европа?
Той мислеше да пътува с автомобил, за да може да разгледа по-добре всичко.

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Re-write the following sentences using the words in parenthesis:

1. Тогава аз посетих забележителностите на града. /често/
2. Миналата седмица той заведе децата в парка. /всеки ден/
3. Те направиха много снимки. /понякога/
4. Тя стана рано /винаги/
5. Ние си легнахме късно. / всяка вечер/
6. Те пиха вино. /обикновено/
7. Ти ми даде пари на заем. /понякога/
8. Ти взе пари на заем от него. /често/

Part II Translate into Bulgarian:

1. Last year he used to get up early every morning. He would take a bath, shave, have breakfast, and begin to learn his lesson. He would leave the house at a quarter past seven. He often passed by the old palace. He usually arrived at school at twenty to eight.
2. We used to travel a lot abroad. Sometimes we visited Italy and France. Another time we would go to Germany or Switzerland. We always traveled by train or by plane.
3. The old monument always made a great impression on me.
4. She was taking the children to the Zoo when I met her.
5. I often did them a favor ; that's why they helped me whenever I asked them for something.

Part III Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 39.
2. Tell us what you used to do when you went abroad.

РЕЧНИК

Австрия f.
 аероплán m.
 с аероплán
 бáня f.
 бlíзо adv.
 великолéпно adv.
 виýдам се с
 впечатléние n.
 врéме n.
 през цáлото врéме
 врýщам се от
 Гермáния f.
 дворéц m.pl. дворци
 Еврóпа f.
 забележítелност f.
 забележítелностите на градá;
 посещáвам забележítелностите
 на града'
 зоологíчески, a,o,i
 зоологíческа градíна
 из prep.
 из градá
 извънрéдно adv.
 и́ли....и́ли
 и́ли пък
 италиáнец m.pl. италиáнци
 Италия f.
 концéрт m.
 морé n.pl. морéта
 музéй
 неотдáвна adv.
 нýто....нýто

 те не хбдиха нýто на морé
 нýто на планинá
 опера f.
 хбдя на бпера
 осббено adv.
 пámетник m.
 парк m.pl. пárкове
 певéц m.pl. певци
 планинá f.
 хбдя на планинá
 по prep.
 по цял ден
 пбвечето adv.
 развалинá f.

Austria
 aeroplane
 by plane
 bath
 close to, nearby, about
 wonderfully, splendidly
 to meet, to see each other
 impression
 time
 all the time
 to come back from; to return from
 Germany
 palace
 Europe
 famous place, site; pl. sights
 the sights of the town;
 to go sightseeing in the city

 zoological
 zoo
 around
 around town
 extraordinarily
 either...or
 or
 an Italian
 Italy
 concert
 sea
 museum
 recently
 neither....nor (it is used in
 negative sentences in Bulgarian)
 they neither went on a vacation
 to the sea shore,nor to the moun-
 tains
 to go to the opera
 especially, particularly
 monument
 park
 singer
 mountains
 to go on a vacation to the moun-
 tains
 all day long
 most, the majority of
 ruin

разглéждам
 разглéдам
 разглéдахте ли музеите?
 Рим т.
 рýмски, а, о, и
 свят т. with art. светът, света
 сýлен, -лна, -лно, -лни adj.
 слéден, слéдна, о, и
 слúшам
 снимка f.
 прáя снимки
 странá f.
 странство н.
 трýгвам из градá =
 трýгвам да обикалям из градá
 Франция f.
 ходя, и, их
 ходя на морé
 ходя на планина
 хотел т.
 храм т.pl.хráмове
 цял, а, о, цéли
 по цял ден
 час т.
 по цéли часовé
 чужбíна f.
 пътуване в чужбíна
 Швейцáрия f.

to look over, to examine, to visit
 (with the purpose to look over)
 did you visit the museums?
 Rome
 Roman
 world
 strong
 following, next
 to listen to
 picture, photograph
 to take pictures
 country
 abroad, foreign country
 to go around town
 to set out to go around town
 France
 to go / shore
 to go on a vacation to the sea
 to go on a vacation to the moun-
 tains
 hotel
 temple
 all, entire, whole
 all day long
 hour
 for hours
 abroad
 traveling abroad
 Switzerland

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III and IV indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent

in Bulgarian in general
II 22,23;
of imperative II 211;
neuter nouns II 148;
past tense III 104-106;
short forms of personal
pronouns, acc.case III 228;
-dat. case IV 172-173.

Accusative Case of personal pronouns, short forms III 228.

Adjectives

article of - III 138,139;
ending in И,А,О,И III 170;
change in gender & number
III 136;
changing Я to Е III 141;
definite article for -
III 138, 139;
double HH III 138;
omission of б & Е III 137;
orthography of - indicating
nationality II 19;
position of - III 140,141;
stable Е III 137.

Affirmative Form of future tense II 175-177; past tense III 17-19, 46-48, 76,77,104,106; present tense: verbs of the 1st group II 125; verbs of the 2nd group II 103; verbs of the 3rd group II 73;

Article,

definite of:
adjectives III 138,139,170;
cardinal numerals IV 84-85;
fem. nouns II 76;
masc. nouns II 45,104;
neuter nouns III 49;
plural III 139, II 76, 149.

Aspect

and conjugation II 182;
formation of - II 180;
in Bulgarian II 179;
in general II 177, 178;
perfective of съм III 202;
usage of perfective - II
209.

Auxiliary Verb съм II 16; present tense:

affirmative form II 17;
interrogative form II 20,21;
interrogative-negative form
II 47;
negative form II 17;
perfective aspect of - III
past tense II 19; / 202;
present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14; special form of - for masc. gender IV 36-37; article for - IV 84-85.

Change of

consonant sound и:;
nouns К to Ц II 46;
verbs in -ха, ча, ща to
за, ка, са III 19.

vowel sound in:
adjectives Я to Е III 41;
masc. nouns III 79;
neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
card. numerals IV 10, ss.

Colloquial Usage of
possessives III 201.

Conjugation & Aspect
II 122.

Dative Case of the
personal pronouns, short
form IV 170.

Declension of
personal pronouns (short
forms), accusative II 228,
dative IV 170.

Definite Article of
fem. nouns II 76;
masc. nouns (full art.)
II 45;
masc. nouns (short art.)
II 104;
neuter nouns II 149;
pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
comparative III 171-172;
superlative III 172-173.

Dialect Forms of
the personal pronouns
II 16;
the verbs, 1st group
II 125;
the verbs, 2nd group
II 103.

Double Negation II 127.

Ending
-M of the verbs, 1st group
II 126.

Endings of Nouns
feminine II 43;
masculine II 43;
neuter II 44.

Familiar Form of
personal pronouns II 16;
the verb II 16.

Feminine Nouns
definite article II 76;
endings II 43.

For (preposition)
idiomatic translation into
Bulgarian of - II 19.

Formation of the
imperf. tense IV 138-140;
perf. asp. with suffix H
IV 58.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
affirmative form II 175;
interrogative form II 176;
interrogative-negative form
II 177;
negative form II 175;
бъда III 202;
съм III 202.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Idiomatic Use of Present
tense II 19.

Imperative
formation of - II 210;
accent of - II 211;
negative - II 212;
of perfective verbs II 212.

Imperfect Tense
formation and meaning IV 138-
special usage IV 196. / 140

Impersonal Forms
има, няма II 75.

Interrogative Form of the Verb
future tense II 176;
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd group II 74;
past tense III 19;
съм II 20.

**Interrogative-Negative Form of
the Verb.**
future tense II 176;
past tense III 19;
present tense II 75.

Masculine Nouns
article of (full) II 45;
article of (short) II 104;
changing K to ІІ II 44;
ending in ЕІІ II 45
ending in plural in A IV 86;
endings of - II 43;
monosyllabic - III 78-80;
plural after numerals IV 14;
plural of - II 44.

МОГА
present tense III 106
past tense of - III 106;
usage with another verb III
/ 106.

**Meaning & Translation of the
imperfect tense IV 140.**

Monosyllabic Masculine Nouns
accent of III 78-80;
plural III 78;
changing Я to Е III 79;
unchangeable III 80.

Negation
double II 127.

Negative Form of the Verb
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd group II 74; II 17;
imperative II 212;
future tense II 175;
past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
accent rule II 148;
nouns of-II 147.

Nouns
accent rule of-II 148;
changing K to ІІ II 44;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕІІ and ИН
used after numerals IV 85-86;
feminine II 76;
gender of-II 43;
indicating nationality II 19;
masculine II 43-45;
monosyllabic masculine III
78-80;
neuter II 147.

Numerals
cardinal IV 10-14;
special form of the cardinal
numerals for masculine gender
IV 36-37.

**Omission of the Personal
Pronoun when used as a subject**
II 18.

Orthography
of the def. article II 104;
of nouns & adjectives indicating national origine
II 19.

ОТВЕЛЕЖА
past tense of -III 107.

Past Tense
ending of -III 16;
formation of -III 17-19,
46-48;
verbs of the 1st group
Е to Я III 18;
Е to A. III 48;
ха, ча,ша to за, ка,са
III 19; ох III 46,47;
disappearance of the root
vowel III 48;
of съм III 19;
verbs of the 2nd group III
76-77;
И to Я III 77;
И to A III 77;
of the verb взема III 77;
verbs of the 3rd group III
104;
accent of the - III 104-106;
of мора III 106;
interrogative form III 19;
negative form III 19;
interrogative-negative III
19.

Perfective Aspect
formation in general II 180;
with suffix H IV 58-60;
usage II 209;
of съм III 202.

Personal Pronouns
accent IV 172;
accusative case III 228;
dative case IV 170-174;
dialect form II 16;
familiar form II 16;

formal II 16;
place IV 173;
short forms III 228;
subjective case II 16;
usage IV 170.

Place in the Sentence of the
reflexive Pronoun IV 112-
113;
short personal pronouns
IV 173.

Plural of Nouns
after numerals with the
word души IV 37;
after колко and няколко
IV 14;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕИ & ИН after
numerals IV 85-86;
feminine nouns II 76;
masculine nouns II 44;
monosyllabic masculine
nouns III 78;
neuter nouns II 147-148.

Possessives III 200-201;
colloquial usage of - III
201.

Present Tense of the Verbs
of the 1st group II 125;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 73;
of съм II 20.

Pronunciation of
definite art., masc.gender
II 104;
present tense:
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd person plural of
съм II 16.

Pronouns

personal, subject form
II 17;
familiar form II 16;
formal II 16.

Questions

formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb
IV 110-113.

Reflexive Pronoun
place IV 112-113.

Short Art. of masc. nouns II 104.

Short Forms of the Personal

Pronouns:

accusative case III 223;
dative case IV 170-174;

Since, idiomatic translation
of - into Bulgarian II 19.

Special Form of
the cardinal numerals for
masculine gender IV 36-37.

Special Usage of
imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple
Sentence II 17.

Suffix H

used for formation of the
perfective aspect IV 58-60.

Tenses

imperfect IV 138-140;
future II 175-177;
past II 16-19; 46, 48;
76, 77; 104-106;
present II 73, 103.

Usage

of the perf. aspect in
present tense II 209;
pers. pron., dat. case
IV 170-172

Verb

the - II 72.

Verbs

changing

K to Ч, Г to Ж II 126;
of the 1st group II 126;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 73;
ending М in the 1st group
II 125.

